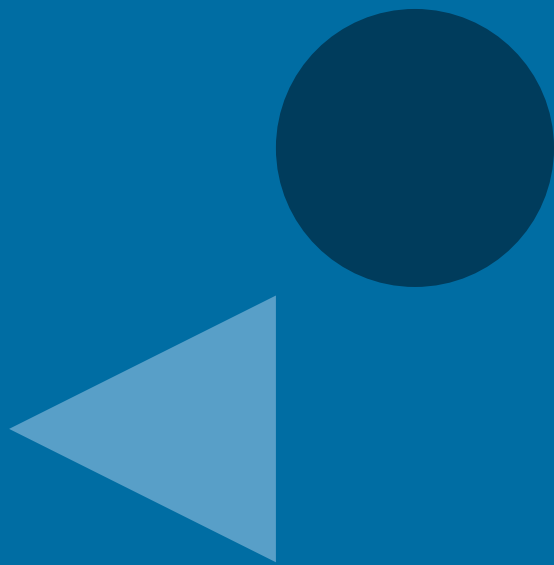

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Šokio sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši ataskaita yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Šokio sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė Šiuolaikinio šokio asociacija, atstovaujama Linos Puodžiukaitės-Lanauskienės ir Giedrės Jankauskienės

Ataskaita parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turtinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
Šokio srities apibrėžimas	4
Šokio srities plėtros (proceso) aprašymas	7
Šokio srities plėtra kultūros ir meno, socialiniuose, sveikatos apsaugos, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose	8
Šokio srities plėtros vertinimas: esama situacija, problematika, užsienio šalių pavyzdžiai	12
Šokio srities veiklų sąrašas	34
Šokio srities projektas	40
Šokio srities plėtros stebėsenos kriterijai ir rodikliai	42
Šaltinių sąrašas	69
Santrauka	72
Šokio srities apibrėžimas	72
Šokio srities veiklų sąrašas	73
Šokio srities produktų ir paslaugų sąrašas	74
Šokio srities raidos apibrėžimas	75
Šokio srities projekto apibrėžimas	76
Šokio srities raidos vertinimo kriterijai	77
Šokio srities raidos rodikliai	78
Šokio srities projekto vertinimo kriterijai	83
Šokio srities projekto rodikliai	85

Ataskaita

Šokio srities apibrėžimas

Siekiant pažinti šokio meno ištakas visame pasaulyje atlikta begalės mokslinių tyrimų. Vieni jų teigia, jog šokio meno atsiradimą lėmė žmogaus noras išreikšti savo religinius jausmus, kiti tvirtina, jog tai priemonė emocijoms ir norams reikšti. Dar kiti apibrėžė šokį kaip komunikacinio ryšio modelį, tai yra kaip vieną iš žmogaus bendravimo būdų. Tačiau dauguma tyrėjų pažymi šokio meno universalumą, nes šokis pasitelkia vieną pamatinių mūsų pojūčių – judėjimą ir gali būti priimtinas, paveikus ir suprantamas įvairių rasių, tautybių, lyčių, amžiaus grupių ir kt. žmonėms. Dėl gebėjimo perteikti mintis, emocijas, idėjas, atliepti skirtingus žmogaus fizinius ir emocinius poreikius, šokis nuo seno buvo naudojamas skirtingose mūsų gyvenimo sferose. Šamanų ritualiniai šokiai, judesio terapijos formos, naktinių klubų programos, klasikinio baletu elegancija, pramoginių šokių varžybos – per visą žmonijos gyvavimo istoriją šokis buvo pasitelkiamas socialiniuose, kultūros, politiniuose, švietimo ir netgi sporto kontekstuose. Amerikiečių šokio kritikas ir teoretikas Jackas Andersonas vienoje savo knygų išskiria tris šokio formas: šokis, kuris patenkina šokančiojo poreikius (pvz., socialiniai šokiai), šokis, skirtas dievams (pvz., religiniai ir ritualiniai šokiai), ir šokis, skirtas žiūrovui (šokis kaip meno objektas).¹ Šokio profesorė Naomi M. Jackson, be socialinių, ritualinių ir profesionalaus šokio, išskiria dar ir šokį kaip terapijos formą². Galima teigti, kad šokis kaip reiškinys egzistuoja bene visose mūsų gyvenimo srityse.

Atsižvelgiant į šio tyrimo kryptį, toliau bus nagrinėjamas šokis kaip profesionaliojo scenos meno kryptis. Pagal LR profesionaliojo scenos meno įstatyme pateikiamą apibrėžimą, **profesionalusis scenos menas** – tai autoriaus (autorių) ir (ar) atlikėjo (atlikėjų) aukšto meistriškumo ir meninio lygio scenos meno kūryba (sukurti, viešai atlikti ir (ar) įvairiomis viešinimo priemonėmis skleidžiami kūriniai), teigiamai įvertinta profesionaliojo scenos meno vertintojų.³

Vienas iš labiausiai paplitusių šokio meno apibrėžimų, apimančių įvairias profesionaliojo šokio apraiškas: šokio menas – tai scenos meno sričiai priklausanti meno šaka, pasitelkianti judesį / judėjimą bei žmogaus kūno padėtis laike ir erdvėje kaip pagrindinę savo veiklos išraiškos priemonę.

Pagrindiniai šokio meno bruožai, galėtų būti šie:

- judesio kaip pagrindinės išraiškos priemonės naudojimas,
- ryšys tarp atlikėjo ir žiūrovo, kai kūrinys / vyksmas užbaigiamas stebėtojo suvokimo momentu (*immediate perception*),
- aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūryba, kurios dalis (arba visi) kūrėjai ir atlikėjai yra šokio srities profesionalai.

1 Anderson, Jack. „Ballet and Modern Dance: a Concise history“. 2-as leidimas. Princeton Book Company, JAV. 1992.

2 Jackson M. Naomi. „Right to Dance: Dancing for Rights“. Banff Center Press. Kanada. 2004.

3 LR profesionaliojo scenos meno įstatymas, galiojanti suvestinė redakcija
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/asr>

Sąlyginai sceninio šokio pradžia galėtume laikyti Renesanso epochos rūmų baletus, nors pats baletas tuo metu dar nebuvo laikomas savarankiška meno šaka. Ja tapo tik XVIII a. antroje pusėje po prancūzų baletmeisterio J. G. Noverre'o reformų. Per tą laiką sceninis šokis patyrė įvairių raidos periodų, tačiau visavertį savo kaip profesionalaus scenos meno pavidalą įgavo tik XX a. Iki pat XX amžiaus šokį buvo gana lengva išskirti iš kitų menų – jį dažniausiai galima buvo matyti teatrų scenose, atliekamą aukšto lygio šokio srities profesionalų. Kuriami meniniai produktai būdavo aukšto techninio lygio pasirodymai, dažnai muzika ir judesiu siekiantys pasakoti istorijas, atskleisti emocijas ir išgyvenimus. Dar ir dabar daliai žmonių šis šokio kaip profesionalaus meno suvokimas yra teisingas ir priimtinas. Toks viso šokio lauko suvokimas, anot šokio teoretikų Lisos Doolittle ir Anne Flynn, yra grindžiamas viena estetine filosofija (vakarietiška, baltųjų, hierarchine), kuri primeta vienpusiškus meninio meistriškumo standartus visam laukui. XX a. matome labai dinamišką šokio raidos kaitą, kai atsiranda įvairių šiuolaikinių šokio praktikų, kurių vystymąsi bei įvairias naujas transformacijas stebime ir šiandien. Todėl šiandien, XXI amžiaus globalios visuomenės laikais, susiduriame su tuo, jog šokio kaip meno srities apibrėžimas yra ir toliau plečiamas įtraukiant aibę kitų meno ir judesio filosofijų, kitų meno sričių bei maksimaliai plečiant bei kvestionuojant paties šokio, kaip vien žmogaus kūno judėjimu pagrįsto meno, sampratą ir jo vaidmenį bei paskirtį šiuolaikinėje visuomenėje. Rašytojas ir meno kuratorius André Lepeckis savo darbuose mini 2001 metų spalio mėn. choreografų, menininkų ir meno kritikų surengtą suvažiavimą Vienoje, kurio metu buvo pasirašytas „Europos atlikimo menų politikos manifestas“ (*Manifesto for a European Performance Policy*). Jame žymūs meno atstovai atkreipia dėmesį į meno sričių, disciplinų ir kategorijų ribų nuolatinę tarpusavio kaitą. Manifeste išvardijama skirtingų praktikų, kuriomis užsiima šokio srities atstovai, gausa:

- „ballet/contemporary ballet“,
- „contemporary dance/ theater“,
- „dance theater“,
- „dance performance“,
- „performance art“,
- „physical theater“,
- „street dance“, „urban dance“,
- „experimental dance“,
- „new dance“,
- „site specific“,
- „conceptual dance“,
- „live art“,
- „happenings“,
- „events“,
- „Body art“,
- „multimedia performance“,
- „body installation“,
- „laboratory“,
- „independance“,
- „postcolonial dance/performance“.

Tai priverčia André Lepeckį reziumuoti: *galimybė turėti nesibaigiantį kiekį pavadinimų siūlo idėją, kad tiesa apie sukurtą kūrinį glūdi jo parodyme, o ne pri(si)taikyme iš anksto nustatytoms, įtvirtintoms ir hermetiškai užsandarintoms estetinėms ir disciplininėms riboms* (Lepecki, 172)⁴. Teoretikas kelia idėją, kad XX a. šokis persikelia iš teatrinės paradigmos į veiksmo atlikimo paradigmą, kai kertiniu žodžiu tampa nebe šokis, o būvis. Tai yra radikalus naujo šokio kaip meno lauko suvokimo įtvirtinimas.

Kyla klausimas, kaip apibūdinti meno sritį, kuri apima daugybę skirtingų veiklų, o kūrybos plotmėje pastarąjį šimtmetį nuolat permąsto ir kvestionuoja pati save, siekia nepasiduoti apibendrinimams ir gali apimti vizualiuosius menus, performatyvųjį meną, politinį meną, performatyvumo teorijas ir kt. Turbūt tai lemia, kodėl beveik visuose nagrinėtuose užsienio šalių dokumentuose, kur kalbama apie šokio / meno sritį („Artists in Sweden: Demographics, Earnings and Social Status“, „Dance in Norway: Status, challenges and strategies for the development of professional dance in Norway“, „Measuring the economic and social impact of the arts: a review“, „Culture | 2030 indicators“ ir kt.) šokio srities apibrėžimas, kurį prašoma pateikti šiame darbe, nėra formuluojamas.

Visais laikais sceninis šokis kritiškai arba nekritiškai atspindėjo įvairius istorinius, politinius, socialinius, kultūrinius kontekstus. Šiandien įvairios šiuolaikinės šokio praktikos siekia ne tik kritiškai atspindėti, bet ir tapti aktyviomis meninėmis praktikomis, galinčiomis paveikti bei keisti įvairius sociokultūrinius procesus. Todėl manome, jog siekiant tinkamai įvertinti šokio meno srities procesus, raidą ir kuriamus produktus būtina šokio kaip meno srities eksperto nuomonė ir vertinimas. Meno srityje, kuri nuolat save permąsto bei perkuria, srities profesionalų, profesionalių ekspertų, kuratorių ir teoretikų veikla ir jų įtraukimas vertinant sritį turi tapti vienu pagrindinių vertinimo principų.

Todėl siūlome **šokio srities** apibrėžimą palikti atvirą, o kai reikalinga apibrėžti šokio projektų ar srities ribas, siūlome vadovautis šokio srities veiklų grupėmis ir tuo, ar šokio menas bei jo apraiškos yra projekto dalis, taip pat pasitelkiant ekspertų nuomonę. Jei visgi šokio srities apibrėžimas yra būtinas tam tikriems dokumentams parengti, siūlome formuluoti vieningus kultūros ir meno sričių apibrėžimus, jų struktūrą pritaikant prie dokumento tikslų, o skirtingas meno sritis atskirti tik apibrėžiamą sritį apibūdinančiu žodžiu (teatras, šokis, muzika, cirkas ir t. t.) Esant poreikiui galima įtraukti **šokio meno** apibrėžimą, tačiau, atsižvelgiant į menų dinamiskumą ir jau aptartas aplinkybes, tai nerekomenduotina.

4 Lepecki, Andre. „Rethinking Dance History: a Reader“. Ed. A. Carter, Routledge, JAV, 2004.

Šokio srities plėtros (proceso) aprašymas

Atsižvelgiant į tai, kad šokio sritį sudaro daug skirtingų veikėjų ir veiklų, o raidos tarpsniai nebūtinai dėsningai seka vienas kitą ir priklauso tiek nuo kultūros politikos priemonių, tiek nuo srities veikėjų veiksmų, šio darbo autorių nuomone, vietoj termino „procesas“ tinkamesnės būtų sąvokos „plėtra“ ar „raida“.

Šokio srities plėtra – profesionaliojo scenos meno kūrėjų ir organizacijų, veikiančių šokio srityje, įvairovės ir kiekybės augimas, veiklų, projektų ir produktų įvairovės, kokybės ir kiekybės augimas, kūrinių prieinamumo didėjimas, publikos plėtra ir ugdymas, taip pat šioje srityje sukuriamos meninės, kultūrinės, socialinės ir ekonominės vertės augimas.

Plėtrą identifikuojantys reiškiniai: veiklų įvairovė, naujų pastatymų skaičius ir stilistinė įvairovė, kūrėjų ir institucijų kiekis bei įvairovė, skirtingų kartų menininkų kūrybos puoselėjimas, auditorijos kiekis ir pasitenkinimas, sklaidos mastas ir teritorinis paplitimas, gastrolės užsienyje, tarptautiniai renginiai Lietuvoje, apdovanojimų skaičius, egzistuojanti / aktyvi kritinė, analitinė, mokslinė srities veikla, srities žinomumas / įvaizdis visuomenėje, finansavimo priemonės, srities egzistavimas kultūros politikos dokumentuose. tinkamos infrastruktūros egzistavimas, tinkamos sąlygos srities dalyvių profesionalumui puoselėti ir vystyti. Taip pat šokio menininkų dalyvavimas kitose priemonėse: menas žmogaus gerovei, menas sveikatai, kūrybinės partnerystės, socialinės įtraukties projektai.

Apibūdinant srities plėtrą, būtina apsibrėžti tiriamą laikotarpį ir tyrimo tikslus. Plėtros analizė gali būti retrospektyvi, tačiau taip pat gali būti nukreipta į ateitį, siekiant nustatyti raidos stebėsenos būdus ir priemones. Siūlomos stebėsenos kryptys ir elementai apžvelgiami šokio srities plėtros kriterijų dalyje. Pradinis srities tyrimas yra atskaitos taškas, nuo kurio bus matuojamas pokytis. Atsižvelgiant į tai, kad šio darbo tikslas – tobulinti finansavimo priemones, ilgalaikė istorinė analizė nėra prasminga, nebent būtų siekiama plėtros etapus ir srities pokyčius lyginti su finansavimo ar kitais kultūros politikos priemonių pokyčiais bei stebėti jų įtaką. Kitu atveju bendroji apžvalga gali padėti nusistatyti atskaitos tašką ir tikslus, o vėliau, kryptingai renkant duomenis, stebėti pasirinktų priemonių veiksmingumą.

Šokio srities plėtra kultūros ir meno, socialiniuose, sveikatos apsaugos, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose

Kultūros kontekstas

Šokio veiklų laukas kultūriniame kontekste yra be galo platus, gerokai platesnis nei kitų scenos menų, nes šokis socialiniame gyvenime egzistuoja nuo žmonijos istorijos pradžios kaip socialinio gyvenimo dalis, atliekanti ritualo, bendravimo, laisvalaikio, kūrybos ir saviraiškos funkcijas. Šiuolaikinėje visuomenėje šokis taip pat egzistuoja kaip laisvalaikio forma (naktiniai klubai, asmeninės šventės), kaip mėgėjų veikla (įvairių stilių šokio studijos ir šokis kaip mėgėjų menas), kaip sportas (sportinių šokių varžybos), kaip neformalusis švietimas (mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose), kaip profesinis mokymas (vidurinio ugdymo lygmenyje), kaip profesionaliojo scenos meno dalis. Nė viena kita meno sritis ar jos apraiškos nėra taip įsiskverbusi į visuomenės gyvenimą. Kai kurios formos tiesiogiai prisideda prie profesionaliojo šokio srities plėtos, jei jų dalyviai yra supažindinami su profesionaliojo šokio kontekstu ir veiklomis.

Profesionaliojo scenos meno kontekstas

Profesionaliųjų scenos menų kontekste šokis išsiskiria formų naujumu ir įvairove, todėl pritraukia platesnę publiką, kuriai priimtinos ne tik tradicinės ar klasikinės scenos meno formos. Šiuolaikinis šokis, kaip ir kitos šiuolaikinės meno formos, meta iššūkį žiūrovo patyrimui, suvokimui ir refleksijai. Šokio spektakliai itin retai kuriami pagal tradicinę dramaturgiją, dažnai spektaklio dramaturgija kuriama konkrečiam spektakliui, pasirinktomis temomis atliepiant šiuolaikinio gyvenimo aktualijas bei perteikiant jas įvairiomis formomis ir būdais. Šokio formos ir stilistikų įvairovė, taip pat taikomi atlikimo bei performatyvumo aspektai daro įtaką ir kitoms scenos meno rūšims. Taip pat pažymėtina, kad šiuolaikinių scenos menų žanrų ribos yra gerokai išsityrusios ir nesunkiai rastume pavyzdžių, kai spektaklis gali būti priskiriamas šokiui, teatrui ar cirkui ir tik kūrėjų bei festivalių rengėjų pasirinkimu atsiduria viename ar kitame kontekste.

Socialinis ir sveikatos apsaugos kontekstas

Vertinant šokio srities procesus socialiniame, ekonominiame, sveikatos ir kituose kontekstuose, derėtų išskirti du skirtingus žvilgsnius į meno vertę:

1. Menas vertingas savaime ir kuria kultūrinę, socialinę ir ekonominę vertę specialiai to nesiekiant. Remdamiesi šiuo žvilgsniu, vertintume meno projektų poveikį, nekeldami papildomų tikslų, o skatindami aukštos meninės vertės kūrybą, tyrimus ir eksperimentus.
2. Instrumentinė vertė – menas turėtų prisidėti prie visuomenei aktualių klausimų sprendimo, per savo veiklos formas ir / ar turinį siekti socialinio poveikio (mažinti socialinę atskirtį, prisidėti prie gerovės, burti bendruomenes,

ugdyti kūrybiškumą, didinti sąmoningumą ekologijos, klimato kaitos ar tvarumo temomis, ugdyti toleranciją ir t. t.). Tokie projektai gali būti finansuojami per specialias programas bei vertinami remiantis socialinio poveikio kriterijais.

Kultūros politikoje būtini abu požiūriai, nes jie atitinka skirtingus kultūros politikos tikslus: pirmasis garantuoja teisę į saviraišką ir puoselėja aukštos meninės vertės kūrybą, antrasis – suteikia galimybę kurti vertę visuomenei, ugdyti bendruomeniškumą. Svarbu pabrėžti, kad socialinė vertė neabejotinai kuriama abiem atvejais. Šokio veiklų socialinis poveikis daugeliu aspektų bus panašus į kitų meno sričių, tačiau dėl savo specifikos, kuri aptarta anksčiau, šokio kūriniai gali skatinti mąstyti ir reflektuoti realybę plačiau, abstrakčiau, kūrybiškiau.

Instrumentinis požiūris į meno kūrybą gana plačiai išvystytas Skandinavijos šalyse. Pripažįstama, jog dalyvavimo meno (*participatory art*) veiklos ir bendruomeniniai meno projektai gali sėkmingai prisidėti prie tvaresnės, tolerantiškesnės visuomenės ugdymo. Švedų įstaiga TILLT⁵ tvirtina, jog meno kūrėjai turi kompetencijų ir gebėjimų, kurie tiesiogiai gali prisidėti prie visuomenės augimo. Ši įstaiga organizuoja menininkų ir įvairaus tipo įstaigų bendrus kūrybinius projektus. „Menininkai ir įstaigos susitinka išvystyti kūrybiškų ir inovatyvių procesų, kurie skirti komunikacijos, inovacijų vystymo, idėjų generavimo, lyderystės, vertybių ir skirtingumo temoms. Projektai neretai būna susiję su svarbiais visuomenės klausimais, kaip skirtingumas (*diversity*), klimato kaita, integracija, senjorų gerovė ir lyčių lygybė.“ Ši įstaiga jau veikia daugiau kaip 30 metų ir yra finansuojama valstybės.

Lietuvoje vienas iš tokių pavydžių yra Kūrybinių partnerysčių projektas, kai menininkai bendradarbiauja su mokyklomis, padėdami spręsti įvairias ugdymo, kolektyvo klimato ir pan. problemas. Tokio pobūdžio veikla yra naudinga ir menininkams, kuriems tai proga išmėginti savo darbo procesus kitame kontekste bei turėti tam tikrą užimtumą ir pajamas greta savo kūrybinių projektų.

Teigiamas socialinis poveikis yra pripažįstamas ir sveikatos stiprinimo veiksmu. PSO 1948 m. apibrėžė, kad sveikata – tai fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė, o ne tik ligos ar negalios nebuvimas. Individo sveikatos ištekliams priskiriama socialinė kompetencija, atsigavimo įgūdžiai, pasiryžimas mokytis, teigiamos vertybės, savigarba ir tikslų turėjimas. Įrodyta, kad individų vidinė darna yra jų sveikatos stiprinimo veiksnys. Bendruomenės sveikatos veiksmu laikomi teigiamai asmenį veikiantys socialiniai ryšiai arba socialinis kapitalas.⁶

Sveikatos apsaugos kontekste šokio veiklas (suprantamas plačiąja prasme) galima išskirti į kelis tipus: šokio ir judesio terapija, kuri yra tiesiogiai nukreipta į sveikatinimą per judesį; mėgėjų šokio veiklos – šokio teigiamas poveikis žmogaus fizinei ir psichinei sveikatai; šokio menas gerovei ir sveikatai – profesionaliojo meno vartojimo ir dalyvavimo mene poveikis sveikatai⁷. Tiriant profesionaliojo šokio srities proceso poveikį sveikatos apsaugos kontekste, aktualus tik trečiasis veiklos tipas, nes

5 <https://www.tillt.se/en-GB/what-we-do/projects-40909249>

6 <http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2018/04/kulturos-ir-meno-poveikio-bei-saveikos-su-sveikatos-sektoriumi-pletros-galimybiu-vertinimas0659.pdf>

7 <http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2018/04/kulturos-ir-meno-poveikio-bei-saveikos-su-sveikatos-sektoriumi-pletros-galimybiu-vertinimas0659.pdf>

kituose dviejuose nedalyvauja profesionaliojo šokio kūrėjai. 2014 metais buvo atliktas tyrimas *Kultūros ir meno poveikio bei sveikatos su sveikatos sektoriumi plėtros galimybių vertinimas*, kuriame detalai išnagrinėta meno sveikatai (MS) samprata, poveikio tyrimas ir galimybės. Išvadose pabrėžiama, jog „tarptautiniai moksliniai tyrimai ir praktika atskleidžia, kad vykdant MS intervencijas turi dalyvauti profesionalūs menininkas. Tarptautinės studijos ir užsienio šalių praktika taip pat nurodo, kad MS intervencijų kokybė priklauso nuo menininko profesionalumo ir bendrųjų (motyvacijos, empatijos ir pan.) bei specialiųjų gebėjimų, įgalinančių tinkamai dirbti su MS veiklų tikslinėmis grupėmis.“ Greta tyrime išskirtų teigiamų dalyvavimo meno (*participatory art*) poveikių sveikatai, šokio išskirtinumas, jei lygintume su kitomis meno sritimis, susijęs su aplinkybe, kad neatsiejama jo dalis yra artikuliuota fizinė veikla. Čia galime išskirti tris aspektus: pirma, bet kokia aktyvesnė fizinė veikla yra be galo svarbi ir skatintina atsižvelgiant į visuomenės sėslumą ir fizinio aktyvumo trūkumo poveikį sveikatai, antra, esama daugybė tyrimų, patvirtinančių artikuliuoto fizinio veiksmo (šokio) naudą žmogaus kognityvinėms funkcijoms bei emocinei sveikatai, trečia, šokis beveik visuomet yra kolektyvinė veikla, todėl didina žmogaus socialinį aktyvumą ir bendruomeniškumą.

Lietuvoje veikia finansavimo programa „Menas žmogaus gerovei“, tačiau profesionaliojo šokio lauko dalyvavimas jame nėra aktyvus, nuo 2015 metų paraiškas pateikusios tik dvi šokio įstaigos. Vertėtų didinti programų žinomumą, o galbūt ir kurti organizacijas, kurios padėtų menininkams įgyti papildomų kompetencijų, reikalingų meno sveikatai ar meno žmogaus gerovei skirtiems projektams inicijuoti bei įgyvendinti. Iš užsienio šalių gerosios patirties galime paminėti Švedijoje veikiančią organizaciją TILLT (jau aptarta) ir JAV Linkolno menų centro Edukacijos centro (*Lincoln Center Education*) vykdomas programas, Lietuvoje – Kūrybinių jungčių organizaciją. Šios įstaigos imasi iniciatyvos įtraukti menininkus bei intensyviai rūpinasi papildomų menininkų kompetencijų ugdymu.

Politinis ir ekonominis kontekstas

Siekiant įrodyti meno vertę politiniuose kontekstuose bei pagrįsti kultūros finansavimo būtinybę, dažnai remiamasi ekonominiu poveikiu: kultūros indėliu į šalies BVP, sukuriama pridėtinė vertė, uždirbamomis pajamomis. Šie rodikliai yra patrauklūs, nes jie kokybiniai, lengviau apskaičiuojami ir kultūros finansavimą perkeičiantys iš paramos į investiciją. Ekonominiu aspektu profesionaliojo šokio srities poveikis yra panašus į kitų scenos meno rūšių: kuriamos darbo vietos kūrėjams, pagalbiniam personalui, kuriama ekonominė vertė per generuojamas pajamas, kuriama pridėtinė ekonominė vertė, vyksta meno eksportas. Scenos menai, pagal pirminę prigimtį būdami gyvo susitikimo su auditorija menais, taip pat kuria papildomą vertę miesto ekonomikai, nes aktyvina miesto gyvenimą, daro jį patrauklesnį, o žiūrovai išleidžia pinigus ne tik bilietams, bet ir atvykimui į spektaklį bei neretai papildomai pasinaudoja netoliese esančių kavinių ir restoranų paslaugomis.

Tiesioginis ekonominis šokio srities poveikis gali būti apskaičiuojamas per šokio srities organizacijų kuriamas darbo vietas, generuojamas pajamas bei jų santykį su skiriamu finansavimu. Netiesioginį poveikį tikslingiau tirti per visą scenos menų sritį, išskiriant valstybinį bei NVO sektorių.

Politiniame kontekste šokio sritis dažniausiai priskiriama kitiems scenos menams – netgi Kultūros ministerijos puslapyje tarp veiklos sričių nėra „šokio“, o tik „teatras“.⁸ Kultūros politikos dokumentuose šokis dažniausiai neišskiriamas, nėra parengta jokių specialių šokio sritį reglamentuojančių teisės aktų. Iš dalies tai galime paaiškinti tuo, jog Lietuvoje nėra nė vieno valstybinio šokio teatro, o Kultūros ministerija nevyriausybiinių menų sektoriumi susidomi labai epizodiškai. Visgi šiuolaikinio šokio sritis šiuo metu yra iš dalies atstovaujama. Tai tapo įmanoma, kai šokio kūrėjai 2007 metais įsteigė Šiuolaikinio šokio asociaciją, kuri turėdama meno kūrėjų organizacijos statusą turi teisę deleguoti savo atstovus į įvairias ekspertų tarybas.

Taip pat verta atkreipti dėmesį, kad nors šokis priskiriamas meno sričiai, kuri dažnai stengiasi atsiriboti nuo politikos, šiuolaikinis šokis, kuris iš prigimties yra linkęs laužyti normas ir kelti klausimus, savo kūryboje jos neaplenkia. Vis daugiau šiuolaikinio šokio choreografų savo spektaklių temomis pasirenka opias ir ne visada „patogias“ temas. Vis dažniau girdime šokio atstovus kalbant, kad idėja, jog menas nėra susijęs su politika, yra neteisinga. Šokio padėtis ir raida labai stipriai priklauso nuo vietinės valdžios, valstybinių ir tarptautinių politinių kontekstų: daromų sprendimų, leidžiamų įstatymų, nurodomų regiono, šalies, šalių grupių vystymo kryptų ir prioritetų. Kartu šokis yra naudojamas kaip politinis įrankis šalies įvaizdžiui sudaryti (įdomus faktas: Šaltojo karo metu į JAV gastrolių atvyko tuo metu žymi sovietų liaudies folkloro grupė, Moisejevo teatras. Kitą dieną po jų pirmojo pasirodymo Vašingtone buvo sušauktas neeilinis aukščiausios valdžios posėdis spręsti problemai, ką daryti, nes per vieną vakarą besišypsantys, jauni ir draugiški trupės šokėjai grasino sugriauti taip nuosekliai JAV kurtą Sovietų Sąjungos kaip grėsmingos šalies įvaizdį. Kaip atsaką į šią problemą JAV jau po mėnesio į Sovietų Sąjungą gastrolių išsiuntė tuo metu žymiausią savo modernaus šokio trupę – Jose Limon teatrą) ar kaip rezistencijos priemonė, kuri gali būti pasitelkiama pačiu sudėtingiausiu laikotarpiu – kai uždraudžiama žmogaus kalbėjimo laisvė.

Švietimo kontekstas

Švietimo kontekste galima būtų išskirti tris grupes:

- Edukacinės šokio programos švietimo institucijose
- Šokio ir mokslo srities sąsajos
- Švietimas per meno projektus

Švietimo institucijose ilgą laiką į menus buvo žiūrima kaip į antraeilį dalyką. Tačiau, kintant ugdymo paradigms ir vis daugiau dėmesio skiriant asmenybės kaip kūrybiško, mąstančio, aktyvaus visuomenės gyvenimo nario ugdymui, į menus pradėta žvelgti įdėmiau⁹.

Tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje menams, taip pat ir šokiui, pradėdama skirti vis daugiau dėmesio. Mokyklose galima pasirinkti šokį kaip discipliną, ir vis daugiau moksleivių išdrįsta rinktis menų studijas žvelgdami į ateities perspektyvas. Jei kalbėtume apie būsimų profesionalų rengimą, visame pasaulyje yra aibė studijų, ruošiančių būsimus šiuolaikinio šokio atlikėjus, kūrėjus ir teoretikus, o pastarąjį dešimtmetį

⁸ <http://lrkm.lrv.lt>

⁹ Banevičiūtė, Birutė. Daktaro disertacija „Šokio gebėjimų ugdymas ankstyvojoje paauglystėje“, 2009, Vilniaus pedagoginis universitetas

tiek Lietuvoje, tiek kaimyninėse Baltijos šalyse pradėtos šiuolaikinio šokio profesionalų rengimo programos vidurinio ugdymo mokyklose (ilgą laiką šioje amžiaus grupėje buvo ruošiami tik baleto artistai). Tuo tarpu neformalaus švietimo srityje šokis buvo ir yra itin populiarus – tai daugybė šokio būrelių, choreografijos mokyklos ar skyriai neformalaus švietimo meno mokyklose.

Daug sudėtingesnė situacija Lietuvoje yra šokio mokslinio diskurso srityje. Tuo metu, kai pasaulyje šokis analizuojamas įvairiausiuose kontekstuose, nagrinėjama šokio semantika, ontologija, epistemologija ir kitos teorijos ir filosofijos, šokio analizė Lietuvoje beveik neegzistuoja.

Jei kalbėtume apie edukacinius projektus, kuriuos vykdo profesionalūs šokio srities menininkai, pastaruoju metu matyti tokios veiklos suintensyvėjimas. Profesionalaus šiuolaikinio šokio projektai ir spektakliai yra specialiai kuriami atsižvelgiant į vaiko raidos etapus, socialinę padėtį, pritaikomi ugdymo programoms, – tuo būdu asmenybės ugdymas tampa įvairiapusiškesnis, patyriminis, atviresnis ir kartu labiau siejantis skirtingus gyvenimo suvokimus per skirtingas jusles. Daugybė šiuolaikinio šokio trupių ir individualių kūrėjų bei atlikėjų intensyviai bendradarbiauja su švietimo institucijomis siekdami ugdyti kūrybiškumą sprendžiant problemas.

Šokio srities plėtros vertinimas: esama situacija, problematika, užsienio šalių pavyzdžiai

Prieinami šaltiniai ir jų problematika

Analizuodami Lietuvoje prieinamus ir renkamus duomenis apie šokio sritį susiduriame su keliais iššūkiais:

1. Nėra atliktas nė vienas ilgalaikis išsamus šios srities tyrimas. Tam tikri duomenys surinkti tik privačios iniciatyvos dėka – tai Lietuvos šokio informacijos centro duomenų bazė. Lietuvos šokio informacijos centras dar 2014 ir 2016 metais teikė paraišką Kultūros tyrimų programai (2016 m. teikimu) projektui *Nacionalinės šokio sistemos galimybių studija*, tačiau paraiška nebuvo finansuota. Šio projekto rėmuose dėl laiko ir finansinių ribojimų giluminė lauko studija bei siūlymai srities strateginei kryptčiai yra neįmanomi.
2. Atliktuose scenos menų tyrimuose, kurie išvardinti toliau, šokio sritis nėra išskiriama, ji priskirta scenos menų sričiai arba tiesiog „teatrui“.

3. Valstybės kontrolė 2018 metais atliko tyrimą „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“.¹⁰ Šio tyrimo metu atkreiptas dėmesys, kad 68 % profesionaliojo scenos meno įstaigų veiklos rezultatų Kultūros ministerija sistemingai nestebi (t. y. viso nevalstybinio sektoriaus, kuriam priklauso visos šiuolaikinio šokio įstaigos). Tačiau taip pat nurodyta, kad 97 % profesionaliojo scenos meno sričiai skiriamų valstybės biudžeto lėšų atitenka Kultūros ministerijos valdymo srities.
4. Lietuvos statistikos departamentas renka minimalią kiekybinę informaciją apie teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą. Deja, klasifikatoriuose jokia forma nėra išskirtos šokio įstaigos, galime matyti tik teatro rodiklius, išskiriant tik valstybinį ir nevalstybinį sektorius.
5. Kultūros ministerijos tinklalapyje skelbiamas vykdomų tyrimų sąrašas.¹¹ Matome, kad šiuo metu vykdoma bent keletas ilgalaikių ir išsamių tyrimų – Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimas pagal *ESS-net Culture*; Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės vertinimas; Meno rezidencijų poveikio vertinimas. Išvados galėtų būti naudingos šokio situacijos analizei bei raidos tikslams nustatyti, tačiau tai priklausys ir nuo to, ar visuose tyrimuose šokis yra išskiriamas kaip atskira meno sritis.
6. Scenos meno kritikų asociacija taip pat pradėjo vykdyti scenos menų statistikos projektą „Lietuvos teatras skaičiais“¹², tačiau kol kas prieinami tik trumpieji duomenys diagramų forma, o detalios ataskaitos numatomos skelbti tik 2020 rugsėjo mėnesį. Jei projektas bus tęsiamas, šie duomenys labai pravertės tiek viso scenos menų lauko, tiek šokio srities stebėsenai ir analizei.

Lietuvoje atlikti tyrimai, susiję su šokio sritimi:

1. Lietuvos kultūros tarybos tinklalapyje publikuojami Lietuvoje atlikti kultūros tyrimai. Scenos menų srityje randame 8 tyrimus, iš kurių 2-uose dalyvavo šokio įstaigos. Tyrime „Lietuvos teatrų rinkodara ir rekomendacijos“ tarp apklaustų 35 dalyvių dalyvavo 6-ios šokio organizacijos. Tačiau šio tyrimo tikslai ir rezultatai nėra tiesiogiai susiję su šiuo darbu, nes nagrinėja specifinę įstaigų veiklos sritį, kuri nerepertuariniuose teatruose, o juo labiau kitokia veikla užsiimančiose įstaigose yra itin menkai išvystyta bei turi ribotas galimybes vystytis.
2. 2014 metais atliktas „Nevyriausybinių scenos menų organizacijų veiklos efektyvumo tyrimas“¹³, kuriame iš 8-ių tyrime dalyvavusių organizacijų tebuvo viena šokio organizacija, tačiau šis tyrimas atskleidė nevyriausybinių scenos menų organizacijų veiklos aktualijas, kurios didele dalimi išlieka nepakitusios ir yra itin aktualios šokio sričiai, nes Lietuvoje visos šokio įstaigos yra nevyriausybinės.

10 Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d., Nr. Va-2018-p-50-3-8 https://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2 teatrams ir koncertinėms įstaigoms, todėl tyrimu nuspręsta tirti ir išvadas teikti tik dėl pastarųjų.

11 <https://lrkm.lrv.lt/lt/teisine-informacija/tyrimai-ir-analizes/kulturos-ministerijos-2019-2020-m-tyrimu-planas>

12 <http://smka.lt/activity/1663/>

13 http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2017/08/NVO-TYRIMAS_Teatro-ir-kino-informacijos-ir-educacijos-centras.pdf

3. Lietuvos šokio informacijos centras nuo 2018 metų pradėjo rinkti informaciją apie šokio spektaklių pasiūlą ir lankomumą Lietuvos miestuose, Lietuvos šokio pristatymą užsienio šalyse, Lietuvos šokio organizacijų finansavimą ir šokio trupių pajamų generavimą. Tyrime dalyvavo 9-ios organizacijos.¹⁴ Šioje statistinėje informacijoje pirmą kartą pamėginta susisteminti informaciją apie šiuolaikinio šokio srities finansavimą iš visų valstybinių ir savivaldybių biudžetų programų. Tačiau duomenys tik daliniai, nes ne visi teatrai sutiko teikti savo duomenis.
4. Informaciją apie skiriamą finansavimą savo tinklalapyje skelbia Lietuvos kultūros taryba. Susistemintos veiklos ataskaitos su pagrindiniais rodikliais pateiktos tik dėl 2014, 2015, 2016 metų.

Lietuvos šokio srities situacijos analizė

Istorinė perspektyva

Analizuojant Lietuvos šiuolaikinio šokio lauką, jo raidą ir problematiką, svarbu suvokti šios meno srities istorinę perspektyvą. Profesionali šiuolaikinio šokio scena Lietuvoje galėjo rasti tik atgavus nepriklausomybę, todėl jei lygintume su kitomis scenos menų sritimis, yra gana jauna. Šio šokio stiliaus užuomazgos prasidėjo 1939 m. Danutei Nasvytytei grįžus į Lietuvą po išraiškos šokio studijų Jutos Kalmt mokykloje ir Lietuvoje įkūrus savo studiją. Sovietinės okupacijos metu (1940–1990 m.) šalyje buvo slopinamos bet kokios modernaus meno apraiškos, o šokio srityje toleruotos tik dvi šio meno formos: klasikinis baletas ir standartizuoti folkloriniai šokiai.¹⁵ Tarpukariu D. Nasvytytės padėti išraiškos šokio pagrindai, sovietmečiu tęsiami jos mokinės Kiro Dajotaitės, galėjo egzistuoti tik mėgėjų studijos lygyje. Tuomet, kai šokio vystymasis JAV ir Europoje vyko įvairiais etapais ir kryptimis: nuo išraiškos šokio, modernaus šokio, link šokio teatro, postmodernaus šokio, konceptualiojo šokio, fizinio teatro ir t. t., Lietuvoje šių šokio stilių raida buvo neįmanoma. Modernaus ar šiuolaikinio šokio apraiškos neegzistavo nei švietimo sistemoje, nei profesionalioje scenoje, nei valstybinėje infrastruktūroje.

Pirmosios šokio trupės ir teatrai ėmė kurtis 1995 metais (Vyčio Jankausko šokio trupė, A. Naginevičiūtės šokio grupė „Fluidus“, Anželikos Cholinės šokio teatras ir kt.), šokio teatras AURA tais metais gavo miesto teatro statusą. Tais pačiais metais buvo įsteigtas Lietuvos šokio informacijos centras (LŠIC), kuris savo įvairiapuse veikla (edukaciniais renginiais, tarptautiniais festivaliais, prodiusavimu ir Lietuvos choreografų kūrybos sklaida) pastebimai prisidėjo prie Lietuvos šokio vystymosi.¹⁶ Lietuvos šiuolaikinio šokio pradininkai pradėjo savo kelią mėgėjiškose studijose, todėl net ir pasiekę profesionalų lygį, kritikų bei užsienio festivalių rengėjų pripažinimą šios srities atstovai nuolat turėjo įrodinėti savo profesionalumą ir lygiavertiškumą kitoms scenos meno sritims. 1998 metais Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje atsirado

¹⁴ <http://dance.lt/new/stats/>

¹⁵ Goda Dapšytė. Kaip vystėsi šiuolaikinis Lietuvos šokis. <https://lithuanianculture.lt/lietuvoskulturos gidas/siuolaikinis-sokis/>

¹⁶ Visuotinė lietuvių enciklopedija. Lietuvos šiuolaikinis šokis. Vita Mozūraitė <https://www.vle.lt/Straipsnis/Lietuvos-siuolaikinis-sokis-117702>

pirmasis aktorių-šokėjų kursas, kuriam vadovavo A. Cholina, ir tik nuo to laiko Lietuvoje pradėti rengti profesionalūs šiuolaikinio šokio atlikėjai. 2007 m. įsteigta Šiuolaikinio šokio asociacija.

Tokios istorinės aplinkybės bei itin vangi kultūros sistemos reforma iki šiol daro stiprią įtaką šokio srities aktualijoms ir problematikai. Nors per 30 metų įvyko daug pokyčių, ši sritis iki šiol yra „varoma“ beveik išimtinai jos atstovų entuziazmo ir energijos. Ji nėra įtraukta į valstybinių scenos meno organizacijų tinklą, nėra sukurta infrastruktūra, nesama šokio sklaidos sistemos, nėra vykdomi šios srities tyrimai ar kuriamos plėtros strategijos.

Lietuvos šokio srities dalyviai – įstaigos ir kūrėjai

Įstaigos – teatrai, trupės

Lietuvoje scenos meno įstaigų sistemą sudaro: nacionaliniai teatrai, valstybiniai teatrai ir koncertinės įstaigos, savivaldybių teatrai ir koncertinės įstaigos bei kiti Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, Lietuvos Respublikoje pripažinti profesionaliojo scenos meno įstaigomis¹⁷.

Lietuvoje veikia 3 nacionaliniai teatrai ir 17 valstybinių teatrų bei koncertinių įstaigų. Tarp jų nėra nė vieno valstybinio teatro ar koncertinės įstaigos, kurie atstovautų tik šokio sričiai. Iš dalies šokio sričiai atstovauja Nacionalinis operos ir baleto teatras, Kauno ir Klaipėdos muzikiniai teatrai bei Valstybinis dainų ir šokio ansamblis *Lietuva*. Visų šių įstaigų veikloje šokis yra tik dalis veiklos bei atstovauja kažkuriam vienam specifiniam žanrui: baletui, miuziklui ar sceniniam liaudies šokiui. Taip pat paminėtina, kad per Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį nebuvo sukurtas nė vienas naujas valstybinis teatras ar koncertinė įstaiga, o sovietmečiu sukurta sistema nebuvo iš esmės reformuota. Taigi, valstybinėje teatrų sistemoje, kuri turėtų „formuoti savitą profesionaliojo scenos meno kryptį ir pristatyti Lietuvoje ir užsienyje aukštos meninės vertės klasikinio ir šiuolaikinio profesionaliojo scenos meno kūrinius, ugdyti visuomenės poreikį profesionaliajam scenos menui, užtikrinti profesionaliojo scenos meno prieinamumą visoms šalies visuomenės grupėms“¹⁸ neatsirado vietos jokioms naujoms scenos meno apraiškoms, netgi šiuolaikiniam šokiui, kuris per nepriklausomybės laikotarpį išsikovojo solidžią vietą Lietuvos scenos meno panoramoje ir meno eksporte į užsienio šalis.

Savivaldybės teatrų sistemoje randame vieną šiuolaikinio šokio organizaciją – Kauno šokio teatrą „Aura“, kuris 1980 metais buvo įsteigtas kaip šokio studija, o 1995 metais užregistruotas kaip Kauno miesto teatras. Tai vienintelė stabilią valstybės / savivaldybės dotaciją gaunanti scenos meno organizacija, atstovaujanti tik šokio žanrui, ir vienintelė – šiuolaikinio šokio sričiai. Vilniaus ir Klaipėdos savivaldybės taip pat turi miesto teatro ar teatrinės veiklos programas, kurių rėmuose skiria finansavimą pasirinktiems teatrams 3 metų laikotarpiui. Vilniaus miesto teatro vardą nuo 2017 metų turi Urbanistinio šokio teatras „Low Air“, o Klaipėdos – Šeiko šokio teatras (buv. Šokio teatras „Padi Dapi Fish“).

¹⁷ LR profesionaliojo scenos meno įstatymas

¹⁸ LR profesionaliojo scenos meno įstatymo 6 str.

Kiti Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys – nevalstybiniai teatrai. Jie yra itin aktyvi ir produktyvi Lietuvos scenos menų dalis, ir tai rodo Lietuvos statistikos departamento duomenys¹⁹: Lietuvoje veikia 13 valstybinių teatrų ir 38 nevalstybiniai; per 2019 metus valstybiniai teatrai surengė 2 880 spektaklių parodymų, o nevalstybiniai – 4 243, valstybiniuose teatruose apsilankusių žiūrovų skaičius bei pajamos už bilietus tik nesmarkiai viršijo nevalstybinių. 2014 metais atliktas Nevyriausybinių scenos meno organizacijų veiklos efektyvumo tyrimas atskleidė šio lauko veiklos aktualijas ir problematiką.²⁰ Tyrimo išvadose pabrėžiama, kad nevyriausybinių scenos menų organizacijų veikla pasižymi dideliu efektyvumu ir aktyvumu. Šiuo metu visos Lietuvoje veikiančios šiuolaikinio šokio organizacijos priklauso būtent „kitų juridinių asmenų“ sektoriui – menkai finansuojamam konkursiniu būdu, tačiau itin aktyviam ir inovatyviam: 2019 metais patvirtintoje Lietuvos kultūros politikos strategijoje yra nurodoma, jog „vidutiniškai kiekvienais metais Kultūros ministerija skiria 40 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų visoms profesionaliojo scenos meno organizacijoms. Iš jų 97 proc. skiriama Kultūros ministerijos valdymo srities teatrams ir koncertinėms įstaigoms. Šokio srities projektų finansavimas per Lietuvos kultūros tarybą 2018 m. sudarė **0,74 mln. eurų.**“²¹

2018 metais Valstybės kontrolės atliktame profesionaliojo scenos meno įstaigų tyrime nurodyta, jog 97 % valstybės biudžeto lėšų atitenka nacionalinėms ir valstybinėms įstaigoms. Kita sektoriaus dalis sudaro apie 68 % įstaigų, tačiau jų veikla nėra sistemingai tirama.²²

Įstaigos turi teikti Kultūros ministerijai ir Registrų centrui veiklos ataskaitas, tačiau ataskaitose pateikiami duomenys (tik kiekybiniai) nėra sisteminami.

Lietuva garsėja savo biurokratizmu ir siekiu viską surūšiuoti, įvertinti ir apriboti, todėl turime įstatymais įtvirtintą „profesionaliojo scenos meno įstaigos“ statusą²³, kuri turinčios įstaigos gali pretenduoti į dvi nedidelio biudžeto Kultūros ministerijos programas (per abi programas – apie 0,5 mln. Eur). Daugiau jokios apčiuopiamos vertės, galimybių ar valstybės pagalbos šis statusas nesuteikia. Pagirtina, jog nuo 2017 metų ši statusą gali gauti ne tik scenos meno įstaigos – teatrai ar koncertinės įstaigos, bet taip pat scenos meno informacijos centrai, scenos menų centrai, kūrybiniai inkubatoriai ir kt. Kultūros ministerijos duomenimis, šiuo metu toks statusas yra suteiktas 74 įstaigoms, tarp kurių yra 8 šokio teatrai, vienas informacijos centras (Lietuvos šokio informacijos centras) ir du kūrybiniai inkubatoriai, iš dalies užsiimantys šokio projektų rengimu ir įgyvendinimu ar pagalba nepriklausomiems šokio kūrėjams (VŠĮ Menų agentūra „Artscape“ ir VŠĮ „Menų spaustuvė“).

Profesionaliojo scenos meno įstaigos statusą yra įgiję ne visi šokio srityje veikiantys juridiniai asmenys. Dalis dėl to, kad neatitinka reikalavimų, kita dalis – galbūt nejaucia poreikio. Lietuvos šokio informacijos duomenų bazėje yra 16 šokio teatrų / trupių (įskaitant valstybinius ir savivaldybės teatrus) bei 6 šokio organizacijos (šokio informacijos centrai, projektų administravimo paslaugas teikiančios organizacijos,

19 <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?theme=all#/>

20 http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2017/08/NVO-TYRIMAS_Teatro-ir-kino-informacijos-ir-educacijos-centras.pdf

21 Lietuvos kultūros politikos strategija <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

22 Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d.,

Nr. Va-2018-p-50-3-8 https://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2

23 LR profesionaliojo scenos meno įstatymas.

Šiuolaikinio šokio asociacija ir pan.). Taip pat yra keletas šokio teatrų ar trupių, kurie juridiskai egzistuoja, tačiau šiuo metu aktyvios veiklos nevykdo, – tai šokio teatras „comma8“, Loros Juodkaitės šokio teatras, VšĮ Choreografinių projektų teatras „Vilniaus baletas“ ir kt. Tarp šokio srities paraiškų teikėjų kiekviename teikimo etape taip pat galime rasti ir kitų organizacijų, kurios yra arba naujai įsteigtos ir dar neįtrauktos į duomenų bazes, arba šokis nėra jų pagrindinė veikla, todėl sudaryti baigtinį šokio srityje veikiančių organizacijų sąrašą nėra įmanoma, tačiau šis skaičius nesieks 25.

Nepriklausomi šokio meno kūrėjai

Analizuodami šokio sritį, privalome nepamiršti ir kito be galo svarbaus dėmens – nepriklausomų kūrėjų (angl. *freelancer*). Šiuolaikinio šokio srityje veikia išimtinai nevalstybinės įstaigos, kurios priklauso vien nuo projektinio finansavimo (išskyrus tris teatrus, gaunančius savivaldybės dotacijas), todėl jos neišgali pagal darbo sutartis samdyti nuolatinių kūrybinių darbuotojų ir jų kūrybinę veiklą remiasi nepriklausomais kūrėjais ir atlikėjais. Tokie asmenys veikia meno lauke pagal individualios veiklos pažymėjimus, verslo liudijimus ar sudarydami autorines sutartis. Nepriklausomi kūrėjai savo veiklai plėtoti bei projektams įgyvendinti gali pretenduoti į stipendijas. Individualias stipendijas konkurso būdu teikia Lietuvos kultūros taryba bei kai kurios savivaldybės. Tačiau individuali stipendija nėra pakankamas finansavimo šaltinis didesniems projektams, taip pat jei kūrėjas savo projektui įgyvendinti nori pasitelkti kitus asmenis. Stipendija negali būti skiriama nuolat, todėl norėdami vykdyti savarankišką kūrybinę veiklą kūrėjai turi ieškoti kitų finansavimo būdų. Lietuvos kultūros taryba taip pat teikia edukacines stipendijas norintiesiems vykti į stažuotes, seminarus, kvalifikacijos kėlimo kursus. Nepriklausomiems šiuolaikinio šokio kūrėjams taip pat labai svarbus meno rezidencijų tinklas, nes šokio kūrybai nuolat reikalinga tinkama erdvė. Lietuvoje pagrindinė šokėjų rezidencijos vieta yra „Menų spaustuvė“, tačiau kuriasi naujos rezidencijų erdvės ir vis daugiau jų atsiveria šokio kūrėjams.

Lietuvoje, siekiant atskirti profesionalųjį meną nuo mėgėjų ir suteikti kūrėjams papildomas mokesčines lengvatas, socialines garantijas bei galimybę dalyvauti kultūros politikoje, įstatymu yra įtvirtintas meno kūrėjo bei meno kūrėjų organizacijos statusas²⁴, kurį suteikia Kultūros ministerija, remdamasi ekspertų komisijos rekomendacija. Šiuolaikinio šokio kūrėjai, turinys profesionaliojo menininko statusą, yra įkūrę Šiuolaikinio šokio asociaciją (toliau tekste – ŠŠA), kuri turi meno kūrėjų organizacijos statusą ir todėl gali įstatymų numatytais atvejais deleguoti savo atstovus į ekspertų komisijas ir kitais būdais atstovauti šokio srities interesams. Šiuo metu ŠŠA priklauso 56 šokio kūrėjai ir atlikėjai. Dalis profesionalių menininkų tokio statuso neturi, nes dėl jo nesikreipė arba dar neatitinka jam keliamų kriterijų, tačiau Lietuvos šokio scenoje rastume ne daugiau kaip 10–15 tokių kūrėjų.

24 LR meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas.

Remiantis Kultūros ministerijos tinklalapyje pateikiama informacija, šiuo metu vykdomas „Menininkų socialinės ir kūrybinės būklės vertinimas“, jo rezultatai gali padėti geriau suprasti ir šokio srities menininkų veiklos ypatumus bei sunkumus. Menininkų veiklos situacijos analizės kriterijus siūlome šokio srities plėtros kriterijų lentelėje.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad kultūros politikos dokumentuose šokio specialybės minimos labai epizodiškai, dažniausiai siejant su baletu šokėju. Profesionaliojo scenos meno įstatymo 15 straipsnyje užtikrinamos papildomos socialinės garantijos šokėjams, tačiau absoliuti dauguma šiuolaikinio šokio šokėjų jomis negalės pasinaudoti, nes privaloma sąlyga – kūrybinio darbo stažas, į kurį įskaičiuojama tik veikla pagal darbo sutartis, todėl ilgametė projektinė veikla nebus įtraukiama į darbo stažą.²⁵

Veikla, žiūrovai Lietuvoje ir užsienyje

Šokio srities dalyviai vykdo įvairiapusę veiklą – tai įvairių stilistinių krypčių šokio spektaklių kūrimas suaugusiesiems, vaikams ir kūdikiams, jų sklaida Lietuvoje, gastrolės užsienyje, edukacinių projektų rengimas tiek profesionalų kvalifikacijai tobulinti, tiek vaikams ir jaunimui, mėgėjams, bendruomenėms. Lietuvoje taip pat rengiami trys tarptautiniai festivaliai, kuriuose pristatomas šiuolaikinis šokis. Duomenis apie Lietuvos šiuolaikinį šokį kaupia Lietuvos šokio informacijos centras (LŠIC), kuris kasmet parengia šokio premjerų vaizdo įrašus (DVD ar USB laikmeną), rūpinasi Lietuvos šokio pristatymu tarptautinėse šokio mugėse bei kviečia užsienio šokio festivalių rengėjus ir vadybininkus į Lietuvos šokio vitrinas. LŠIC taip pat inicijuoja dokumentinių filmų apie Lietuvos šokio menininkus kūrimą. Profesionalūs šokio menininkai yra įkūrę Šiuolaikinio šokio asociaciją (ŠŠA), kuri vienija 56 meno kūrėjo statusą turinčius narius. Ši asociacija įgyvendina narių kvalifikacijos kėlimo projektus, dalyvauja tarptautinių tinklų veikloje bei atstovauja savo narių interesams įvairiose ekspertų komisijose. Tokia veiklą įvairovė liudija meno srities gyvybingumą ir įvairiapusiškumą.

Apie Lietuvos šokio meninę įvairovę galime spręsti iš šokio kritikų atsiliepimų bei analizių. Pastaruoju metu kritikai pabrėžia, kad Lietuvos šokio scena yra be galo įvairi ir nuolat stiprėjanti.²⁶ Šiuolaikinio šokio kūrėjai neretai pasižymi inovatyvumu, originaliu požiūriu į scenos menus bei atliepia gyvenimo aktualijas, kūrybiniame procese pasitelkdami dramaturgus. Šokio spektakliai vyksta netradicinėse erdvėse (pvz., *Menu spaustuvės* patalpose prieš prasidedant rekonstrukcijai, Klaipėdos tabako fabriko angaruose ar jachtų eilinguose, Vilniaus gamyklose, įvairiose viešose vietose), atsisakant tradicinio publikos išdėstymo ar rengiant tematines šokio ekskursijas. Verta paminėti ir tai, jog šokio teatras „Dansema“ ir jo choreografė Birutė Banevičiūtė pirmieji pradėjo Lietuvoje kurti spektaklius kūdikiams bei specializuotos amžiaus grupės vaikams, atsižvelgdami į vaiko raidos ypatumus.

Šokio srities kūrėjų pasiekimai yra neretai įvertinami valstybinėmis ir savivaldybių premijomis – Vyriausybės kultūros ir meno premijos įteiktos jau 4-iems šiuolaikinio šokio kūrėjams – Birutei Letukaitei, Lorai Juodkaitei, Mantui Stabačinskui ir Airai Naginevičiūtei; Auksinio scenos kryžiaus nominacijos bei apdovanojimai šokio

25 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/asr>

26 <https://lithuanianculture.lt/lietuvoskulturos gidas/siuolaikinis-sokis/>

kūrėjams atitenka ne tik šokėjo ir choreografo kategorijose, tačiau ir debiutų, spektaklių vaikams ar metų reiškinių kategorijose; Boriso Dauguviečio auskaras įteiktas Urbanistinio šokio teatrui „Low Air“ ir choreografei Agnijai Šeiko, garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ – Birutei Letukaitei. Ir tai tik nedidelė dalis apdovanojimų, įteiktų šiuolaikinio šokio srityje.

Net jei šiuolaikinis šokis ir neturi tokių gilių tradicijų Lietuvoje, kaip teatras ir šokio spektakliai, jis nėra taip gausiai lankomas, tačiau dalis šokio teatrų jau turi savo lojalią auditoriją. Duomenis apie teatrų žiūrovų skaičių fiksuoja Lietuvos statistikos departamentas, tačiau jo rodiklių sistemoje neišskiriami šokio teatrai, bet to, dalis šokio veiklų galima nepatenka į šią statistiką, nes nėra registruotos kaip teatrai. Pagal LŠIC duomenis, Lietuvoje 2018 metais buvo sukurta 17 naujų šokio kūrinių, parodyti 224 spektakliai (Vilniuje – 90, Kaune – 36, Klaipėdoje 60, kituose miestuose 37), juos pamatė 32,6 tūkst. žiūrovų. Jei lygintume su 2016 metais, spektaklių parodymų skaičius išaugo 35 %. Lietuvos šokio teatrų ir kūrėjų šokio publikos plėtros galimybės yra itin ribotos, nes neturint nuolatinio repertuaro ir administracinio personalo bei vykdant tik projektinę veiklą neįmanoma planuoti ir įgyvendinti efektyvių rinkodaros strategijų. Taip pat pasakytina, jog rinkodara ir publikos plėtra yra labai susijusios su konkrečia vieta (scena), todėl neturinčių savo scenų šokio teatrų produkcija pranyksta nuomojamose valstybinių teatrų scenose. Aktyvesnę rinkodarą įgyvendina tik savivaldybės dotacijas gaunantys teatrai (Kauno šokio teatras „Aura“, Šeiko šokio teatras, Urbanistinio šokio teatras „Low Air“).

Šiuolaikinio šokio kūrėjai gana intensyviai gastroliuoja užsienyje: LŠIC tyrimo duomenimis, per 2016–2018 metus parodyta apie 450 spektaklių. Ši veiklos rūšis svarbi ne tik dėl Lietuvos meno eksporto, tačiau kai kuriems šokio teatrams tai svarbi pajamų dalis, pvz., itin intensyviai su savo spektakliais kūdikams ir vaikams Azijos šalyse gastroliuoja „Dansema“, intensyvius gastrolių grafikus turi Kauno šokio teatras „Aura“, Urbanistinio šokio teatras „Low Air“. Galime pasidžiaugti, kad Lietuvos šokio kūrėjai vis dažniau kviečiami į svarbias šiuolaikinio šokio scenas ir solidžius tarptautinius renginius, pvz., į vienos didžiausių tarptautinių šokio mugių Tanzmesse programą jau buvo atrinkti trys lietuvių kūrėjų šokio darbai. Lietuvos šokio sklaidai užsienyje itin pasitarnauja LŠIC veikla – šokio spektaklių premjerų Lietuvoje filmavimas ir laikmenos parengimas, Lietuvos šokio atstovavimas svarbiausiose šokio mugėse, užsienio šokio prodiuserių ir festivalių rengėjų kvietimas į Lietuvą, Lietuvos šokio vitrinos organizavimas, aktyvus darbas su Lietuvos kultūros atašė užsienio šalyse.

Svarbus šokio lauko dėmuo yra Lietuvoje rengiami tarptautiniai šiuolaikinio šokio festivaliai bei užsienio trupių gastrolės – jie padeda plėsti ir ugdyti šokio auditoriją, o šokio kūrėjams, ekspertams ir kritikams – sekti kitose šalyse vystomas tendencijas bei naujoves, plėsti akiratį bei megzti pažintis. Festivalių kokybė ir garsiausių šokio trupių gastrolės Lietuvoje neabejotinai turi stiprų ekonominį ir socialinį poveikį: gerina Lietuvos įvaizdį, generuoja pajamas, supažindina Lietuvos publiką su svarbiausiais šokio meno kūriniiais. Tarp garsiausių šokio trupių gastrolių verta paminėti Pinos Bausch Vupertalio šokio teatrą, Sasha Waltz šokio trupę, Batsheva Ensemble ir kt. Lietuvoje vyksta trys šokio sričiai itin svarbūs ir šiuolaikinį šokį pristatantys festivaliai. Nuo 1989 vyksta Kauno šokio teatro „Aura“ organizuojamas „Tarptautinis šokio festivalis“. Nuo 1997 metų LŠIC kasmet organizuoja didžiausią

tarptautinį šiuolaikinio šokio festivalį „Naujasis Baltijos šokis“, kuris atveža į Lietuvą pasaulio šokio žvaigždžių ir pritraukia gausią auditoriją. Pagrindinė jo programa vyksta Vilniuje, tačiau pastaraisiais metais dalis programos pasiekia ir kitus miestus. Klaipėdoje nuo 2005 metų vykstantis Tarptautinis menų festivalis Platforma į savo programą taip pat įtraukia bent keletą šiuolaikinio šokio spektaklių. Kituose miestuose taip pat vyksta teatro ar šiuolaikinio meno festivalių, kurie įtraukia į savo programą šiuolaikinio šokio spektaklius: tai Anykščiuose vykstantis šokio festivalis „Pėdos“, Šiauliuose rengiamas šiuolaikinio meno festivalis „Virus“, Rokiškio teatro festivalis „Vaidiname žemdirbiams“ ir kiti.

Tuo tarpu kokybiniai šokio srities publikos tyrimai nėra atliekami. Neturime duomenų apie publikos pasitenkinimą, apie vienkartinius bei grįžtančius žiūrovus, apie jų sudėtį.

Šokio infrastruktūra

Infrastruktūros požiūriu šiuolaikinis šokis yra itin reikli, tačiau apleista sritis. Lietuvoje nėra nė vienos tik šokiui skirtos aikštelės, todėl visi šokio teatrai ir trupės scenas spektakliams turi nuomotis iš valstybinių teatrų ar kitų kultūros organizacijų (*Menų spaustuvė, Klaipėdos kultūros fabrikas, kultūros centrai ir kt.*). Savo scenos neturi netgi ilgiausiai Lietuvoje egzistuojantis Kauno šokio teatras „Aura“. Nevalstybiniam sektoriui tokiu būdu labai išauga spektaklių rodymo sąnaudos, o dalis scenų apskritai yra neįperkamos. Taip tampa beveik neįmanoma užtikrinti nuolatinio repertuaro, nes scenas nuomojantys teatrai turi savo intensyvų spektaklių ir repeticijų tvarkaraštį ir naujai sukurti šokio darbai kartais parodomi vos keletą kartų, o vėlesnis jų demonstravimas tampa sunkiai įmanomas, nes pajamos iš bilietų nepadengia sąnaudų.

Neturint nuolatinės scenos, itin sunku ugdyti savo publiką bei imtis įvairių rinkodaros priemonių, kurios įmanomos tik repertuariniuose teatruose. Be to, šokio spektaklių kūrėjai susiduria su dar viena dramatos teatrams turbūt sunkiai suvokiama situacija, kai kuriant naują spektaklį scenoje su apšvietimu repetuojama geriausiu atveju vieną dieną iki premjeros, – tiek dėl scenos užimtumo kitais projektais, tiek dėl scenos nuomos bei techninio personalo sąnaudų, kurios gaunant tik projekcinį finansavimą būna per didelės. Šokio teatrai, kurie turi profesionaliojo scenos meno įstaigos statusą, gali gauti dalinį kompensavimą už scenų nuomą spektakliams rodyti ir vieną montažo dieną. Tai šiek tiek palengvina finansinę naštą, tačiau neišsprendžia problemų dėl repertuaro formavimo bei naujų pastatymų repeticijų scenoje.

Svarbu paminėti ir repeticijų erdvių poreikį. Šokio spektaklių kūrybai bei repeticijoms nuolatos reikalingos tinkamos repeticijų erdvės – pakankamo dydžio, aukščio, su šokiui pritaikyta grindų danga (dėl traumų prevencijos). Šokio spektaklių kūryba neįmanoma biure, namie ar kavinėje, tam reikalingos ilgos valandos šokio studijoje. Visi choreografai turi savo darbo metodus ir tempą, bet, tarkime, kad šokio spektakliui sukurti vidutiniškai reikia repetuoti su šokėjais salėje 3 mėnesius po 4 val. kiekvieną darbo dieną, t. y. 240 valandų. Vilniuje ne itin gerą, bet tinkamą salę galima išsinuomoti už 15–20 eur / val., tuomet vien repeticijų salės nuomos sąnaudos sudarys 3600–4800 eurų. Jei turėsime omenyje, kad Lietuvos kultūros tarybos skiriamas projektinis finansavimas naujiems spektakliams ir jų sklaidai svyruoja tarp

7 000–15 000 eurų, tuomet repeticijų salės nuomos sąnaudos atrodo neproporcingai didelės. Vilniuje šią problemą iš dalies išsprendžia *Menų spaustuvė*, kuri savo rezidentams nuomoja repeticijų sales už simbolinę kainą. Tačiau tai tik viena šokio studija visiems Vilniuje veikiantiems šokio teatrams, trupėms, kūrėjams bei pačios *Menų spaustuvės* įgyvendinamiems projektams. Savo repeticijų salę, kurią išlaiko Kauno savivaldybė, turi Kauno šokio teatras *Aura*. Kiti Kauno menininkai naudojami Kauno menininkų namų rezidencijų galimybe bei šiuolaikinio šokio atstovų iniciatyva naujai įrengta šokio sale Kauno kultūros centre „Tautos namai“. Klaipėdoje šią nišą iš dalies užpildo *Kultūros fabrikas*.

Be fizinės infrastruktūros, scenos meno projektams būtina ir vadybinė, projektų administravimo veikla. Šiuolaikinio šokio plėtros pradžioje įsivyravo tendencija, kad choreografojai ėmėsi steigti savo vardo, vieno choreografo teatrus. Tokių galime suskaičiuoti bent septynis, dalis jų šiuo metu nebevykdo savo veiklos. Tai buvo sąlygota situacijos, kad individualūs kūrėjai galėdavo kreiptis tik dėl stipendijų, o pretenduoti į projektinį finansavimą bei nuomotis scenas galėdavo tik juridiniai asmenys. Kadangi nebuvo ir iki šiol beveik nėra organizacijos, kuri užsiimtų šokio darbų prodiusavimu (pora išimčių – *Menų spaustuvės* jaunųjų scenos menininkų programa „Ateinantys“, kitos organizacijos, kartais užsiimančios mažos apimties šokio projektų administravimu, pvz., VšĮ „Artopia“, VšĮ „Degu“, Menų agentūra „Artscape“), kūrėjai yra priversti steigti savo teatrus. Ši praktika nėra ekonomiškai efektyvi – kūrėjai privalo pasirūpinti visa įstaigos valdymo biurokratine, administracine našta buhalterine apskaita, viešaisiais pirkimais, ataskaitomis, o kūrybinių pauzių metu vis tiek patiria bazinės įstaigos išlaikymo sąnaudas. Kūrėjų nenorą jungtis į bendras įstaigas sąlygoja ne tik skirtingos kūrybinės kryptys ir ambicijos, bet ir konkurencija dėl itin menko finansavimo. Įgyvendindami projektus patys menininkai dažniausiai dirba pusvelčiui, patys atlikdami visas pagalbines projekto funkcijas, todėl esant tokiai padėčiai keliems kūrėjams būtų itin sudėtinga derinti interesus ir dalintis administracines sąnaudas. Ši problema, tikima, egzistuos tol, kol nebus organizacijos, kuri teiktų kūrėjams visą vadybinę ir administracinę pagalbą, prodiusuotų naujus spektaklius ir galėtų rūpintis jų sklaida. Kol kas jokia privati įstaiga nėra pasiruošusi teikti tokios pagalbos, nes projektų finansavimas yra per mažas, kad projekto administravimui skiriamų lėšų dalis būtų pakankama tokios atskiros įstaigos egzistavimui. Daliai įstaigų, o ypač individualiai dirbantiems menininkams tai būtų kur kas rentabilnesnis sprendimas.

Šokio spektaklių sklaida regionuose

Vienas iš Lietuvos kultūros politikos tikslų ir prioritetų – profesionaliojo meno prieinamumas ir sklaida regionuose.

Šokio teatrai nuo pat savo veiklos pradžios stengiasi rūpintis spektaklių sklaida Lietuvos regionuose, tačiau toks spektaklių išvežimas į mažesnių miestų kultūros centrų ar teatrų scenas yra itin sudėtingas. Mažesnių miestų žiūrovus retokai pasiekia šiuolaikinio meno apraiškos, netgi Lietuvos valstybiniai teatrai itin mažai gastroliuoja, aplenkia mažesnius miestelius. Iš teatrų aktyviau po Lietuvą važinėja tik pramoginio žanro spektaklius pristatantis Domino teatras. Todėl, norint prisikviesti publiką į šiuolaikinio šokio spektaklius, kiekviename mieste reikalingas nemažas

įdirbis – ne vienkartinis rinkodaros veiksmas, o sisteminga veiklų visuma lavinant publikos suvokimą ir plečiant akiratį. Šis darbas nedideliems nevalstybiniais teatrams, išsilaikantiems iš projekcinio finansavimo, yra neįveikiamas, todėl sėkmingai gastroliuoja tik savivaldybių dotuojami teatrai, kurie derina gastroles su edukacinėmis veiklomis, bendruomenės įtraukimo projektais. Manome, kad, tik sukūrus nacionalinę sklaidos programą ar bendradarbiaujančių įstaigų tinklą, įmanoma nuosekliai ir efektyviai užtikrinti šokio meno prieinamumą regionuose. LŠIC atlikto tyrimo duomenimis, šokio spektakliai buvo rodomi kituose miestuose, išskyrus Vilnių, Kauną ir Klaipėdą: 2016 metais – 14 kartų, 2017 metais – 29 kartus, 2018 metais – 37 kartus.

Lietuva pastaraisiais metais intensyviai investavo ir toliau investuoja į kultūros infrastruktūrą, naudodama tam Lietuvos kultūros biudžetą ir ES fondų paramą, todėl turime gana gerai išvystytą renovuotų kultūros centrų tinklą, kuris nėra užpildomas profesionaliu scenos menų turiniu. Siekdami iširti šią situaciją ir siūlyti pokyčius, Lietuvos šokio informacijos centras ir Šiuolaikinio šokio asociacija 2019 metais surengė projektą, kurio metu buvo aplankyti 53 miestai ir miesteliai, juose buvo susitikta su kultūros, švietimo, savivaldybių atstovais ir aptariami regionų kultūriniai poreikiai, diskutuojama bendradarbiavimo, edukacijos, kultūros stiprinimo klausimais, susipažįstama su vietinėmis pasirodymų erdvėmis. Projekto vykdytojų atsiliepimai – yra labai daug renovuotų puikių kultūros centrų, tačiau nemažoje jų dalyje niekada nėra vykę šiuolaikinio šokio ar netgi profesionalaus teatro spektaklių. Šio projekto finale vyko pilotinis Regioninės šokio sklaidos programos rengėjų ir partnerių susitikimas Šiluvoje. Jo metu buvo svarstomos tolesnės bendradarbiavimo galimybės kuriant nacionalinę šokio sklaidos programą, kuri sudarytų sistemą ir kur kas geresnes sąlygas pristatyti šokio produkciją kuo platesnei Lietuvos auditorijai.²⁷ Surinkta informacija apie šokiui pristatyti tinkamas erdves taip pat perduota ŠŠA nariams, kuriems tai gali palengvinti erdvių šokio spektaklių sklaidai bei kūrybinėms rezidencijoms paiešką.

Šokio profesionalų rengimas, edukacija

Šokio srities funkcionavimui bei jos kokybei užtikrinti būtinas tam tikras kiekis aukštos kvalifikacijos ir aukšto meistriškumo kūrėjų bei atlikėjų. Tik tokiu būdu Lietuvos šokis gali būti konkurencingas pasaulinėje meno rinkoje bei patrauklus vietos žiūrovui.

Lietuvoje profesionalūs šiuolaikinio šokio menininkai šiuo metu ruošiami Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (pirmoji aktorių-šokėjų laida surinkta 1998 metais, vėliau programa gryninta ir tapo šiuolaikinio šokio bakalauro programa). Šis kursas renkamas kas antrus metus. Norinčiųjų studijuoti nėra daug, nes Lietuvoje šiuolaikinio šokėjo profesija nėra patraukli dėl itin menkų įdarbinimo galimybių, o laisvai samdomo menininko gyvenimas yra finansiškai nestabilus ir sudėtingas. Šokio bakalauro studijas 2019 metais baigė 2 studentai, 2021 turėtų baigti 9. Situaciją dar pablogino švietimo reforma, kai buvo perskaičiuotos studijų kainos ir šokio studijų įkainis tapo neadekvačiai didelis (daugiau nei 3 500 Eur už mokslo metus), o skiriamas valstybės finansuojamų vietų kiekis mažas, todėl nemenka dalis itin gabių šokėjų išvyksta studijuoti į užsienį tiek dėl įdomesnių studijų programų, tiek dėl gerokai

27 <http://www.lcda.lt/blog/2019/12/18/svarstomos-naujos-sokio-sklaidos-lietuvoje-galimybės/>

mažesnių studijų kainų. Šokio mokyklos Europoje yra bene labiausiai tarptautinės tarp visų aukštojo mokslo studijų programų – netgi daugelyje neanglakaičių šalių (Skandinavijos valstybėse, Belgijoje, Olandijoje, Austrijoje) šokio studijos vyksta anglų kalba, todėl pritraukia studentus iš viso pasaulio, o stojantieji turi įveikti didelę konkurenciją. Pagal apytikslius duomenis, šokio studijas užsienyje yra baigę arba šiuo metu studijuoja apie 40 lietuvių šokėjų ir choreografų. Dalis jų liko dirbti užsienyje, dalis grįžo į Lietuvą, dalis dirba tiek Lietuvoje, tiek užsienio projektuose.

Svarbu paminėti ir tai, jog šiuolaikinio šokio atlikėjo, kaip ir baleto šokėjo ar muzikos atlikėjo, meistrystė turi būti lavinama ilgus metus, tad jei į bakalauro studijas ateitų iš anksto neparuošti studentai, per 4 metus jie negalėtų tapti aukšto meistriškumo atlikėjais. Šią spragą iš dalies užpildo nuo 2010 metų egzistuojanti modernaus / šiuolaikinio šokio specializacija Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje (prieš dvejus metus ši specializacija perdaryta į atskirą šiuolaikinio šokio atlikėjo profesinę programą, lygiavertę baleto artisto programai). Įdomu paminėti, jog dauguma baleto atlikėjų, sėkmingai baigusį Nacionalinę M. K. Čiurlionio menų mokyklą, dažniausiai be aukštojo mokslo studijų priimami dirbti į teatrus (Nacionaliniame operos ir baleto teatre, Kauno ar Klaipėdos muzikiniame), tačiau šiuolaikinio šokio atlikėjai dažniausiai renkasi tolesnes šokio studijas.

Svarbia grandimi šokio srities augimui ir tobulėjimui yra ir šiuolaikinio šokio programos vidurinio lavinimo mokyklose, neformaliojo ugdymo studijos bei aukštos kvalifikacijos menininkų renginiai jaunimui (seminarai, kūrybinės dirbtuvės). Šios programos prisideda prie būsimų profesionalų rengimo, augina ir ugdo šokio publiką, tačiau tai nėra profesionalaus šokio srities dalis, todėl šiame darbe išsamiau tiriama nebus.

Ilgą laiką šokio pedagogus mokykloms rengė Lietuvos edukologijos universitetas (LEU), Vilniaus kolegija, Marijampolės kolegija. Iš jų šiuo metu aktyviai veikia Vilniaus kolegijos programa, o panaikinus LEU pedagogų rengimą perėmė Vytauto Didžiojo universitetas, kuris šiuo metu organizuoja mokomojo dalyko pedagogikos (Meninio ugdymo kryptis: šokio pedagogika) studijas. Siekdama rengti šokio pedagogus profesinėms programoms LMTA pradėjo organizuoti gretutines meno pedagogikos (su specializacijomis klasikinio šokio pedagogika ir šiuolaikinio šokio pedagogika) studijas. Tuo tarpu šokio krypties magistro laipsnio studijas ir meno arba mokslo krypties doktorantūros studijas organizuoja tik Lietuvos muzikos ir teatro akademija.

Dar viena šokio srities plėtrai svarbi edukacinių projektų dalis – profesionalių šokio menininkų kvalifikacijos kėlimas. Šiuolaikinis šokis pasižymi požiūrių ir estetinių krypčių gausa, jų kitimu, todėl šios srities specialistams būdingas nuolatinis poreikis tobulinti įgūdžius, įgyti naujų žinių, plėsti akiratį naujais požiūriais. Dėl šios priežasties šokio kūrėjai gana daug važinėja po stažuotes bei festivalius, o Lietuvoje jau daugiau kaip 20 metų organizuojama vasaros šokio mokykla, sutraukianti gausybę dalyvių (LŠIC). Kvalifikacijos kėlimo bei edukacinius projektus su kviestiniais šokio specialistais organizuoja Šiuolaikinio šokio asociacija ir kai kurie teatrai. Vis dar ganėtinai mažai vyksta teorinių renginių – konferencijų, diskusijų, paskaitų teoriniam šokio diskursui plėtoti.

Taip pat šokėjams be galo svarbus nuolatinis profesinės formos palaikymas. Atsižvelgiant į tai, kad absoliuti dauguma atlikėjų yra laisvai samdomi ir dirba projektiniu būdu, jie susiduria su sunkumais išlaikydami tinkamą fizinę šokio formą tarp projektų. Šią spragą iš dalies užpildo Šiuolaikinio šokio asociacija, rengdama rytinius šokio trenavus profesionaliojo šokio bendruomenei Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje.

Analitinė, teorinė, mokslinė srities veikla

Kiekvienos meno srities raidai yra labai svarbi ir tos srities menotyrininkų, kritikų, ekspertų veikla analizuojant šokio procesus, kryptis, požiūrius bei recenzuojant šokio spektaklius. Šokio kritikai Lietuvoje, deja, nėra rengiami, todėl tenka remtis teatrologų bei menotyrininkų veikla. Dalis teatro kritikų tam tikru metu ėmėsi šokio kritikos, tačiau tam reikalingas puikus šokio raidos ir kontekstų išmanymas, šokio analizės žinios. Mėgindamas pildyti šią spragą LŠIC periodiškai organizavo įvairius seminarus bei dirbtuves šokio kritikams. Šiuo metu Lietuvoje yra apie 10 nuolat ar periodiškai rašančių apie šokį kritikų. Dalis jų taip pat yra išbandę jėgas kaip šokio dramaturgai bendruose projektuose su Lietuvos choreografais, tai taip pat praplėtė jų išmanymą apie šokio spektaklių specifiką.

Kritikos gyvybingumui taip pat svarbus juos publikuojančių ir atlygi mokančių leidinių bei portalų gyvybingumas. Visi straipsniai apie šokį publikuojami svetainėse www.dance.lt, www.menufaktura.lt; kai kurie straipsniai bei interviu publikuojami naujienų portaluose www.15min.lt, www.lrt.lt, www.bernadrinai.lt. Kiti kultūriniai leidiniai taip pat periodiškai įtraukia straipsnius apie šokį: *7 meno dienos*, *Teatras*, *Šiaurės Atėnai*, *Nemunas*, *Kultūros barai*, *Naujasis židinys-Aidai*. Kai kurie kultūros leidiniai straipsniams apie šokį rengti teikia finansavimo paraiškas Lietuvos kultūros tarybos Šokio srityje.

Gana sudėtinga situacija yra šiuolaikinio šokio teorinio diskurso srityje. Iš šiuolaikinio šokio atstovų, aktyviau dalyvaujančių mokslinėje veikloje, vertėtų paminėti Birutę Banevičiūtę (pirmoji Lietuvos šokio edukologė, mokslų daktarė), Vyty Jankauską, Airą Naginevičiūtę-Adamaitienę ir Agniją Sarulienę (Lietuvos muzikos ir teatro akademijos docentai). Tačiau, bandant apžvelgti vykdomus mokslinius, analitinius, istorinius tyrimus, sunku rasti intensyvios analitinės medžiagos apie šiuolaikinį šokį ar jo kūrėjus (kai tokios medžiagos apie Lietuvos baletą yra gana nemažai).

Šokio finansavimas ir pajamos

Valstybės kontrolės atlikto audito duomenimis, 97 % viso valstybės biudžeto finansavimo profesionaliajam scenos menui tenka nacionaliniams ir valstybiniais teatrams. Kitoms scenos meno įstaigoms, įskaitant teatrą, šoki ir cirką, tenka likusieji 3 %.²⁸

Meno srities finansavimą galima analizuoti įvairiais pjūviais: pagal finansavimo šaltinius (valstybės biudžeto dotacijos, Kultūros ministerijos programos, savivaldybių konkursinis finansavimas, Lietuvos kultūros tarybos skiriamas finansavimas per programas ir sritis); pagal finansuojamų subjektų tipus (savivaldybės teatrai, nevalstybiniai teatrai, kitos šokio srityje veikiančios įstaigos, nepriklausomi kūrėjai); pagal finansuojamas veiklas (naujų darbų sukūrimas, sklaida, edukaciniai projektai, festivaliai, gastrolės užsienyje ir t. t.); pagal skiriamo finansavimo pokytį; pagal santykį tarp finansavimo poreikio (paraiškų kiekio) ir skiriamo finansavimo santykį bei to santykio pokytį; šokio finansavimą lyginant su kitomis meno sritimis ir t. t. Ilgalaikėje perspektyvoje būtina tirti skiriamų lėšų išnaudojimo efektyvumą bei poveikį srities raidai, t. y. kaip srities finansavimo sistemos pokyčiai (vertinant ne tik skiriamų lėšų augimą ar mažėjimą, tačiau ir pokyčius tarp programų, konkursinių programų taisyklių pakeitimus ir pan.) paveikia srities raidą. Šio darbo apimtis neleidžia užsiimti tokio pobūdžio giluminiu tyrimu, todėl tik paviršutiniškai apžvelgsime šokio lauko finansavimo šaltinius ir jų kryptis. Tam labai pasitarnauja Lietuvos kultūros tarybos sisteminama projektų finansavimo duomenų bazė nuo 2014 metų ir LŠIC surinkta šokio lauko finansavimo statistika, sukaupta 2016–2019 metais²⁹.

²⁸ Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d., Nr. Va-2018-p-50-3-8

²⁹ <http://dance.lt/new/stats/finansavimas-ir-pajamos/>

1 lentelė. Valstybės biudžeto lėšomis finansuojami konkursai ir programos

Nr.	Programa	2017	2018	2019	Pastabos
1.	LKT sritis „Šokis“	294 850	298 420	360 420	
2.	LKT programa „Lietuvos kultūros ir meno pristatymas užsienyje“	12 600	99 500	48 700	2019 m. programa pervadinta „Sklaida užsienyje“
3.	LKT Programa „Lietuvos kultūros ir kūrybinių industrijų plėtra“	0	19 300	0	
4.	LKT Programa „Kultūros edukacija“	4 600	8 250	4 000	Programos pavadinimas ir sudėtis šiek tiek keitėsi – Kultūros edukacija, Ugdymas kultūra, Kvalifikacijos kėlimas
5.	LKT programa „Lietuvoje rengiami tarptautiniai meno renginiai“	180 000	200 000	80 000	
6.	LKT programa „Meno kūrėjų organizacijų kūrybinių programų įgyvendinimas“	20 000	20 000	20 000	
7.	LKT programa „Strateginių programų įgyvendinimas“	33 000	-	240 000	(pavadinimas ir profilis šiek tiek keitėsi)
8.	LKT Menininkų rezidencijos	-	5 900	0	
9.	LKT programa „Kūrybinės veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“	-	23 600	0	
10.	LKT skiriamos individualios stipendijos	21 000	13 200	33 000	
11.	LKT skiriamos edukacinės stipendijos	33 525	32 700	43 160	
12.	Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas	6 000	4 000	5 000	
13.	KM programa „Profesionaliojo scenos meno projektų sklaidos (salių nuomos) išlaidų dalinis kompensavimas“	2 528	1 939	18 309	
14.	KM programa „Profesionaliojo scenos meno įstaigų, kurios nėra nacionalinis, valstybinis ar savivaldybės teatras ar koncertinė įstaiga, veiklos dalinis finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų“	39 156	38 000	41 000	
15.	KM skiriami valstybės biudžeto asignavimai Kauno šokio teatrui „Aurai“	96 310	130 620	0	2019 m. duomenų apie KM asignavimus neturime, visa suma įtraukta į Kauno savivaldybės dotaciją
	Iš viso:	743 569	895 429	893 589	

2 lentelė. Savivaldybių biudžetų skiriamas finansavimas

Nr.	Savivaldybė, programa	2017	2018	2019	
1.	Vilniaus miesto kultūros programų finansavimas	4 000	4 000	10 000	
2.	Vilniaus miesto teatras	15 000	30 000		
3.	Kauno miesto kultūros projektų finansavimas	0	0	4 000	
4.	Kauno miesto teatras <i>Aura</i>	296 500	340 211	435 800	
5.	Klaipėdos kultūros projektų finansavimas	3 000	0	0	
6.	Klaipėdos miesto teatrų programa	52 100	68 100	56 000	
7.	Klaipėdos kultūros renginių finansavimas	80 000	20 000	28 100	2017 metais – papildomas finansavimas <i>Klaipėda – Lietuvos kultūros sostinė</i> veikloms
	Iš viso:	450 600	462 311	533 900	

Duomenys apie šokio srities gaunamą verslo bei privačių asmenų paramą nėra renkami ir sisteminami. Iš neformalių konsultacijų žinome, jog didžioji dalis paramos gaunama per nuolaidas prekėms ir paslaugoms (ypač reklamos), per savanorišką darbą, taip pat per GPM 2 % (1,2 %) dalies skyrimą. Finansinė verslo parama – greičiau išimtinis reiškinys. Itin mažos verslo paramos apimtys paminėtos ir Valstybės kontrolės audite tiriant scenos menų sistemą, todėl tai nėra specifinė šokio srities problema, o veikiau – meno rėmimo tradicijų nebuvimo ir nepakankamo rėmimo skatinimo.

Apibendrinami finansavimo rezultatus matome, jog iš viso šokiui per metus skiriama kiek daugiau nei 1,2 mln. eurų. Jei iš šios sumos išskaičiuosime biudžeto dotacijas Kauno šokio teatrui *Aura*, kurios kasmet sudaro daugiau nei 400 tūkst. eurų, bei tarptautinių festivalių finansavimą, kurių didžioji išlaidų dalis nėra tiesiogiai nukreipta į Lietuvos šokio kūrėjų veiklą, visiems kitiems Lietuvos šokio teatrams, kūrėjams naujiems spektakliams kurti, jų sklaidai, gastrolėms užsienyje, kvalifikacijai kelti lieka tik apie 500 tūkst. eurų ir daugiau nei pusę šios sumos organizacijos randa kitose programose, o ne šokio srityje. Finansavimo statistikoje pastebima nedidelė didėjimo tendencija, taip pat matome, kad šokio srities veikėjai ieško galimybių „susirinkti“ finansavimą iš įvairių šaltinių ir programų. Be to, programose, kuriose dalyvauja daugelis meno sričių, pastebime, kad šokio paraiškų finansavimo procentas yra labai geras, jei lygintume su kitų sričių paraiškėmis, – iš to galime spręsti, kad šokio organizacijų veiklos atitinka programų tikslus, yra motyvuotos ir reikalingos, o paraiškos parengtos kompetentingai.

Iš užsienio šaltinių verta peržiūrėti ES programą „Kultūra“ ir Šiaurės ministrų tarybos biuro finansavimą. *ES Kultūra* finansuojami bendradarbiavimo projektai, 2007–2013 m. etapo programoje Lietuvos šokio organizacijos dalyvavo rengiant ir įgyvendinant tik vieną projektą „Kedja. Šiaurės Europos šokio susitikimai“. Naujame etape Lietuvos šokio organizacijos dalyvauja Europos platformų programoje *Aerowaves* (dalyvis LŠIC)³⁰.

Šiaurės ministrų tarybos biuras – *Norden*³¹. Kultūros finansavimo programos: Šiaurės šalių kultūros ir meno programa, Kultūrinė mobilumo programa ir jos trys paprogramės: mobilumo finansavimas, meno rezidencijų rėmimas, bendradarbiavimo tinklų finansavimas. Tarp šių programų lietuvių šokio kūrėjus randame tik tarp mobilumo finansavimo paraiškų, jiems 2017–2020 metais skirta 5 200 eurų.³²

Skiriamą finansavimą galima analizuoti pagal finansuojamų veiklų pobūdį. Tokiu būdu tirti finansuojamas veiklas bei stebėti jų pokytį ir poveikį srities raidai yra tikslinga, nes galime geriau suvokti mažiau išvystytas ar finansavimo stokojančias sritis, tačiau pagal šiuo metu prieinamus duomenis tai nėra įmanoma, nes kai kurios finansavimo programos apima visą įstaigos veiklą (pvz., LKT programa „Strateginis kultūros įstaigų finansavimas“; savivaldybės dotacijos teatrų veiklai). Manome, jog būtų tikslinga sistemškai ir periodiškai ištirti finansavimo apimtis, pokytį ir poveikį srities raidai.

30 <http://kurybiskaeuropa.eu/kultura/finansuoti-lt-projektai>

31 <https://www.norden.lt/programmes/>

32 <https://www.nordiskkulturkontakt.org/en/grants/granted-projects/>

3 lentelė. Šokio sektoriaus finansavimas pagal veiklas*

Nr.	Finansuojama veikla	Finansavimo šaltiniai	2017	2018	2019	Pastabos
1.	Naujų spektaklių sukūrimas ir sklaida	LKT šokio sritis**	97 050	71 120	176 120	
2.	Nenaujų spektaklių sklaida	LKT šokio sritis, KM salių nuomos kompensavimo programa**	55 628	131 639	151 609	
3.	Individuali kūryba	Individualios stipendijos	21 000	13 200	33 000	
4.	Edukacija ir kvalifikacijos kėlimas	Edukacinės stipendijos; LKT, savivaldybių edukacinės programos, LKT programa „Meno kūrėjų organizacijų kūrybinių programų įgyvendinimas“**	85 125	97 450	77 860	
5.	Gastrolės užsienyje	LKT programa „Lietuvos kultūros ir meno pristatymas užsienyje“***	20 600	100 500	48 700	
6.	Tarptautiniai šokio festivaliai	LKT programa „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“	278 700	260 000	228 500	2019 m. suma ne pilna, nes Naujojo Baltijos šokio festivalis dinansuojamas per strateginės veiklos programą
7.	Informacijos apie Lietuvos šokį kaupimas (taip pat duomenų bazė ir vaizdo įrašai), straipsnių rašymas, tyrimai ir analizė, knygų leidyba	LKT šokio sritis, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas, savivaldybių parama kultūros projektams	29 000	36 200	19 800	
Iš viso			567 103	690 109	735 589	

* Į lentelę neįtrauktos valstybės ir savivaldybių dotacijos Kauno šokio teatrui „Aura“, LKT skiriama parama Kultūros ir meno įstaigų strateginėms programoms įgyvendinti, savivaldybių skiriamos lėšos Vilniaus miesto teatrui ir Klaipėdos teatrinės veiklos programai, nes nėra duomenų apie šių lėšų pasiskirstymą įstaigos administravimui ir skirtingoms veikloms. Dėl tos pačios priežasties neįtrauktos lėšos, skiriamos pagal Kultūros ministerijos programą „Profesionaliojo scenos meno įstaigų, kurios nėra nacionalinis, valstybinis ar savivaldybės teatras ar koncertinė įstaiga, veiklos dalinis finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų“, nes tai neadekvačiai atspindėtų realią padėtį. Tačiau analizė įtraukiant šiuos duomenis būtų gerokai išsamesnė ir padėtų geriau suvokti šokio srities situaciją.

** Nežinoma panaudojamų lėšų dalis, skiriama per programą „Strateginių programų įgyvendinimas“, per savivaldybių dotacijas miesto teatrams.

*** Šioje gali būti iš dalies naudojamos Lietuvos kultūros instituto projektų lėšos bei Lietuvos kultūros atašė biudžetai.

Informacija apie šokio srities dalyvių **generuojamas pajamas** nėra renkama ar sisteminama. Teatrai nėra suinteresuoti teikti informaciją apie uždirbtas pajamas, ypač iš gastrolių, nes tai yra konfidenciali informacija. LŠIC atlikto statistinio tyrimo duomenimis, per 2018 metus tyrime dalyvavę teatrai uždirbo daugiau nei 327 tūkst. eurų.

Santrauka

Apibendrinant duomenis, Lietuvoje profesionaliojo šokio srityje:

- nėra atlikta jokių šokio srities tyrimų, nėra parengta strateginių šokio politikos dokumentų;
- veikia trys valstybiniai teatrai ir viena koncertinė įstaiga, kurių dalis veiklos yra šokis (baletas, miuziklas, sceninis liaudies šokis);
- veikia vienas savivaldybės šiuolaikinio šokio teatras – Kauno šokio teatras „Aura“; dar du šokio teatrai konkurso būdu gauna savivaldybės dotacijas 3 metų laikotarpiui;
- veikia apie 13 nevalstybinių šokio teatrų ar trupių, daliai kurių yra suteiktas profesionaliojo scenos meno įstaigos statusas;
- veikia penkios kitos organizacijos, kurių visa veikla ar dalis veiklos susijusi su šokio sritimi, – tai šokio informacijos centrai, rezidencijos, agentūros. Trims iš jų yra suteiktas profesionaliojo scenos meno statusas;
- aktyviai kuria apie 70 nepriklausomų šokio kūrėjų bei atlikėjų, taip pat meno kūrėjų organizacijos statusą turinti Šiuolaikinio šokio asociacija, vienijanti 56 narius;
- šokio srities įstaigos ir kūrėjai dirba tik Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje;
- 2018 metais sukurti 17 naujų šokio kūrinių;
- 2018 metais šokio spektakliai parodyti 224 kartus įvairiuose Lietuvos miestuose, juos pamatė 32 600 žiūrovų;
- 2016–2018 metais lietuviški šokio spektakliai parodyti 450 kartų 30-yje pasaulio šalių;
- Lietuvos šokio informacijos centras kaupia informaciją apie Lietuvos šokį – dalinius statistinius duomenis, naujų šokio darbų DVD, prodiusuoja dokumentinius filmus apie Lietuvos šokio menininkus;
- keturi šiuolaikinio šokio kūrėjai yra įvertinti Vyriausybės kultūros ir meno premijomis;
- Lietuvoje kuriami įvairių stilistinių krypčių šiuolaikinio šokio darbai, taip pat šokio spektakliai kūdikiams, vaikams, paaugliams;
- šokio teatras *Dansema* pirmasis Lietuvoje tarp scenos meno organizacijų pradėjo kurti spektaklius kūdikiams bei mažiems vaikams, paremtus vaiko raidos tyrimais;
- Lietuvoje vyksta trys stabūs šiuolaikinį šokį pristatantys tarptautiniai festivaliai Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje;
- šokio infrastruktūra itin skurdi – nėra nė vienos tik šokiui skirtos scenos, labai ribotas repetitinių erdvių kiekis;
- profesionalūs šokėjai / šokio menininkai rengiami Nacionalinėje M. K. Čiurliono menų mokykloje (modulinė profesinio mokymo programa su viduriniu ugdymu) bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (bakalauras);
- apie 40 Lietuvos šokėjų studijas yra baigę arba šiuo metu studijuoja užsienio šalyse;
- apie šokį rašo apie 10 šokio kritikų, straipsnius spausdina kultūrinė žiniasklaida bei portalai *dance.lt* ir *menufaktura.lt*;
- šokio sričiai kasmet iš valstybės ir savivaldybių biudžeto per įvairias programas skiriama apie 1,2 mln. eurų.

Lietuvos šokio srities plėtros problematika

Analizuodami šokio srities plėtros problematiką negalime ignoruoti šio laikotarpio realybės, atsižvelgdami į COVID-19 sąlygotus socialinio, ekonominio ir kultūrinio gyvenimo pokyčius. Pandemijos pradžioje užsidarinėjant šalims ir atšaukiant tarptautinius renginius, ŠŠA vykdė savo narių apklausą, kuriai duomenis pateikė penki šokio teatrai. Jie informavo, kad dėl šios situacijos yra atšaukti 42 spektakliai užsienyje ir 39 spektakliai Lietuvoje, taip pat pedagoginė veikla Lietuvoje ir užsienyje. Teatrų duomenimis, bendros negautos pajamos sieks apie 83 tūkst. eurų, o jau patirtos išlaidos numatytoms veikloms įgyvendinti – apie 28 tūkst. eurų. Per karantiną nutrūko visos repeticijos, kūrybiniai darbai, edukaciniai ir kvalifikacijos kėlimo renginiai. Šiuo metu nėra žinoma, kada sektorius galės normaliai funkcionuoti Lietuvoje, kada atsidarys tarptautinė erdvė ir atsinaujins gastrolės, ar karantiną lydintis ekonomikos nuosmukis nepadarys įtakos publikos mokumui ir t. t. Taip pat kyla klausimų, kaip keisis scenos menai, kokios naujos formos turės ar galės atsirasti, jei pandeminiai suvaržymai užsitęs³³. Žvelgiant į šiandienos aktualias, iki karantino buvusios situacijos analizė netenka prasmės, nes visas šokio srities įdirbis iššaldomas ir nežinia, kokia bus „atitirpinimo“ žala. Gali būti, kad srities raidos tikslai artimiausius metus bus srities gyvybingumo ir įvairovės išlaikymas bei naujų, tvaresnių formų paieška. Šiaip ar taip, įvyks tam tikra srities perkrova, kurios rezultatus dabar sunku numatyti. Lietuvos kultūros taryba sveikintinai greitai sureagavo į situaciją, o politikai skyrė papildomų lėšų kultūros ir meno sričių gyvybingumui išsaugoti. Dauguma renginių yra perkelti į rudenį, tačiau dar nežinia, koku intensyvumu į sales norės grįžti publika, kaip greitai atsinaujins tarptautinės gastrolės ir renginiai, taip pat ar neįvyks pakartotinių viruso bangų ir jas lydinių apribojimų. Todėl ilgesnio periodo efektus kol kas sunku prognozuoti.

Atsižvelgdami į pateiktą situacijos analizę bei diskusijas su šokio teatrų vadovais bei nepriklausomais kūrėjais, galime išskirti šias srities raidos problemas:

1. Nėra nė vieno valstybinio šokio teatro, todėl:
 - a. ryškus srities finansavimo netolygumas, jei lygintume su teatru;
 - b. nėra nuolatinių darbo vietų šokėjams, todėl ši profesija nepatraukli, o talentingiausi šokėjai renkasi studijas ir profesinę karjerą užsienyje.
2. Nėra šokio spektaklių prodiusavimu užsiimančios įstaigos arba šokio namų, kurie rūpintųsi lietuvių choreografų kūryba ir jos sklaida. Srityje dominuoja vieno choreografo trupės. Tai nėra efektyvu, nes sunku vykdyti administracines funkcijas bei apskaičiuoti veiklos sąnaudas.
3. Pagrindinis šokio srities finansinis įrankis – LKT šokio sričiai skiriamos lėšos, tačiau nėra nuspręsta, kaip užtikrinti finansuojamų veiklų ir projektų įvairovę bei sėkmingai įgyvendintų projektų tęstinumą, – tai paliekama ekspertų nuožiūrai. Siūlome, kad ekspertai vertindami paraiškas turėtų galimybę atsižvelgti į konkrečiame etape finansuojamų paraiškų įvairovę bei sistemingai supažindinti ekspertus su srities stebėsenos rezultatais.

³³ Teatras per socialinį atstumą – kokis jis galėtų būti? Pagal užsienio spaudą parengė Diana Gancevskaitė
<http://menufaktura.lt/?m=1052&s=69506>

4. Projektinis finansavimas:
 - a. projektinis finansavimas yra konkursinis bei sunkiai numatomas, nes poreikiai ir finansavimo biudžetai labai nesutampa (pvz., 2019 m. per šokio srities programą skirta suma buvo penkis kartus mažesnė, nei buvo prašoma). Todėl organizacijos negali kurti ilgalaikių planų;
 - b. sudėtinga padengti įstaigų veiklos administracines sąnaudas. Kultūros ministerijos nevalstybinių teatrų bazinio finansavimo programa gali pasinaudoti tik profesionaliojo scenos meno įstaigos statusą turinčios organizacijos, tačiau tos programos biudžetas yra maždaug keturis kartus mažesnis už poreikius;
 - c. teatrai pasitelkia kūrėjus ir atlikėjus pagal vienkartinės sutartis, todėl ilgą laiką jiems nebuvo taikomos jokios socialinės garantijos, nebuvo kaupiamas darbo stažas;
 - d. neturėdami nuolatinės trupės, choreografai negali vystyti savo unikalaus braižo, komandos ryšio;
 - e. nėra užtikrinamas projektų tęstinumas – investuojama į naują kūrinį, bet nėra įrankių ir galimybių užtikrinti pastatymo tolimesnį gyvenimą.
5. Naujų spektaklių sukūrimo finansavimas. Naujiems pastatymams skiriamos sumos yra per mažos, todėl kūrybiniai procesai trumpi, nėra galimybės kurti didesnės apimties ar ambicingesnius pastatymus (su daug atlikėjų, didesnei scenai, su scenografija ar sudėtingais techniniais / apšvietimo sprendimais, užsakyti spektakliui muziką ir pan.).
6. Nėra nacionalinės sklaidos sistemos, naujai sukurti kūriniai parodomi porą kartų, – vadinasi, projekto finansavimo lėšos tampa trumpalaikė investicija.
7. Šokio profesijos tvarumas. Dėl itin mažų atlygių profesija yra nepopuliari ir nesudaro galimybės oriai pragyventi, todėl kūrėjai yra priversti ieškoti papildomų veiklų ir pragyvenimo šaltinių. Šioje veikloje dažni perdegimo simptomai, o iš dalies dėl finansinių galimybių vyresni kūrėjai, ypač vyrai bei sukūrę šeimas menininkai, traukiasi iš meno veiklos.
8. Auditorijos plėtra ir edukacija. Šokio sritis neturi gilių tradicijų Lietuvoje, be to, pagrindiniai srities atstovai yra šiuolaikinio meno dalis, todėl šokio publika nėra gausi, tačiau būtina plėsti profesionaliojo šokio kaip scenos meno veiklos žinomumą bei ugdyti auditoriją tiek kiekybiškai, tiek kokybiškai – įgalinant geriau suvokti ir vertinti šokio meno produktus.
9. Būtina stiprinti analitinius, teorinius šokio diskursus, kelti šokio teoretikų, kritikų, ekspertų kvalifikaciją, užtikrinti aukštos kokybės šokio stebėseną ir analizę Lietuvoje.

Užsienio šalių pavyzdžiai

Norvegija³⁴

Srities įstaigų struktūra – dvi trupės, gaunančios fiksuotą valstybės biudžeto finansavimą: Nacionalinis baletas (*Den Norske Opera & Ballett, Nasjonalballetten*) ir *Carte Blanche*. Pastaraisiais metais kelios kitos didžiosios trupės taip pat pradėjo gauti tęstinį kelerių metų finansavimą. Greta didžiųjų trupių, gaunančių metinį finansavimą, Norvegijos meno taryba kasmet finansuojama apie 40–50 kitų trupių naujų pastatymų.

Pagrindinė Norvegijos šokio scena – *Dansens Hus*, įkurta 2004 metais. Jos veikla apima: šokio spektaklių koprodukcijas, bendradarbiavimą su kitomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis šokio organizacijomis ir trupėmis. *Dansens Hus* kasmet pristato apie 30–35 naujus pastatymus, kasmet surengia apie 140–150 spektaklių parodymų. Šios įstaigos veikla finansuojama iš valstybės biudžeto per Kultūros ministeriją.

Norvegijoje taip pat veikia scenos menų gastrolių tinklas, kuris rūpinasi spektaklių sklaida Norvegijoje. *NoDa* – choreografų, šokėjų ir šokio pedagogų asociacija – vieni ja daugiau nei 700 narių.

2009 metais parlamente patvirtinas priemonių planas, kaip skatinti šokio plėtrą, tarp jų paminėti konkretūs finansavimo įrankiai ir kiti veiksmai (pvz., nemokami šokio trenazai). 2013 metais Kultūros ministerija patvirtino „Šokio visoje Norvegijoje“ (*Dans i hele landet*) strategiją, skirtą šokio sektoriaus plėtrai, išryškinančią skirtingas plėtros sritis, tarp jų edukaciją ir sklaidą.

Įdomus pavyzdys yra Norvegijos meno tarybos stipendijų skyrimo tvarka³⁵, kur stipendijos skiriamos tokia tvarka:

- Kūrybinės stipendijos / dotacijos: 1–5 metams;
- Kūrybinės stipendijos / dotacijos jauniems ir neseniai savo veiklą pradėjusiems menininkams: 1–3 metai;
- Įvairios dotacijos: tam tikra suma už kūrybinę veiklą;
- Įvairios dotacijos ką tik studijas baigusiems menininkams: **tam tikra suma meninės veiklos pradžiai**;
- Stipendijos / dotacijos **žinomiems menininkams: 10 metų** (arba kol sueis 67 metai);
- Stipendijos / dotacijos **vyresnio amžiaus menininkams: 10 metų** (arba kol sueis 67 metai).

34 <https://www.danseinfo.no/english/3337-the-dance-scene-in-norway-today-structure?fbclid=IwAR1TafyerF6hzG3cDwtvMOJENRDIKZ6DKUdFLaUgaffT3xyK2bFOTgVQQ>

35 <https://www.kulturradet.no/english/vis/-/government-grants-for-artists>

Suomija

Suomijos šokio informacijos centras skelbia šokio statistiką nuo 2006 metų.³⁶

Suomijos metiniai rodikliai, išvedus 5 metų vidurkį:

- žiūrovų skaičius – 450 tūkst. (šalyje 5,5 mln. gyventojų);
- surengta apie 3 000 pasirodymų;
- veikia daugiau nei 50 šokio trupių;
- valstybė skiria šokio sričiai daugiau nei 6 mln. eurų (neįskaitant dotacijų nacionalinėms įstaigoms).

Įstaigų struktūra:

- dvi trupės, kurios yra nacionalinių įstaigų dalis, – tai Nacionalinė baletų trupė ir Helsinkio šokio trupė;
- 11 trupių, kurios gauna kasmetinį finansavimą pagal Teatrų ir orkestrų įstatymą;
- apie 20 trupių, kurioms skiriamas vienerių metų finansavimas;
- nepriklausomi kūrėjai.

Trumpa istorija:

1980 m. – įkurtas Suomijos šokio informacijos centras;

1983 m. – įkurta Nacionalinė šokio taryba, šokis įgavo oficialų statusą šalies kultūros politikoje ir menų viešajame administravime;

1993 m. – šokio trupėms pradėtas skirti metinis finansavimas;

2004 m. – įsteigti regioniniai šokio centrai;

2015 m. – nuspręsta statyti ir subsidijuoti naujus šokio namus.

2008 m. Nacionalinė šokio taryba inicijavo šokio strategijos parengimą³⁷. Jos tikslas buvo ištirti šokio srities veiklas, pastebėti kylančias iniciatyvas ir paruošti pasiūlymus, kaip pagerinti šokio veiklos sąlygas. Strategija taip pat buvo siekiama paremti šokio menininkų veiklą įvairiose Suomijos dalyse. Greta klausimų, susijusių su spektaklių kūrimu ir sklaida, strategija nagrinėja klausimus, susijusius su įvairiomis šokio srities galimybėmis skirtingose visuomenės gyvenimo srityse. Strategija numato viziją, pagrindinius veiklos tikslus, esamos situacijos analizę ir problematiką bei siūlomus veiksmus ir priemones.

Suomijos meno paramos fondas turi gana aiškią stipendijų tvarką:

1–1,5 metų dotacijos skiriamos jauniems menininkams, kurie tik pradeda savo veiklą;
3–5 metų dotacijos skiriamos meno kūrėjams, kurie yra žinomi savo srities atstovai;
5–10 metų dotacijos skiriamos meniniams už ypatingą indėlį į kultūrinę veiklą. Šie menininkai taip pat gauna teisę naudotis meno profesoriaus vardu.

36 <https://www.danceinfo.fi/en/factsfigures/?fbclid=IwAR3nNgjg6la5YmHNvzXDmV94GenKhCg1LeAil1GA002sx9jCUoE-gJ-dEszw>

37 https://www.taike.fi/documents/11598/51175/the_future_is_in_dance_%28EDM_14_3067_4120%29.pdf

Ši stipendijų skalė aprėpia ir atliepia skirtingų amžiaus grupių bei skirtingose savo kūrybinės veiklos stadijose esančių menininkų poreikius, atsižvelgia į jų potencialą, galimybes, svarbą, o sykius suteikia visai sričiai daugiau ar mažiau tolygią raidą (tiek skatindama jaunuosius menininkus, tiek aktyviai palaikydama jau žinomų meno kūrėjų veiklą).

Kitos šalys

Visose šalyse, kuriose veikia aktyvi šokio scena, yra parengti strateginiai šokio dokumentai, kurių rekomendacijos įgyvendinamos per kultūros politikos priemones. Rengiant strateginius dokumentus taip pat atliekami platūs šokio lauko tyrimai. Keletas tokių dokumentų pavyzdžių:

The Swedish Arts Council's strategy to strengthen the professional dance 2010–2014
*Didžioji Britanija. Dance Mapping: A window on dance 2004–2008*³⁸
*Airija. Dance Ireland: Strategy 2018–2023*³⁹
*Recommendations for a Sustainable Nordic and Baltic Dance Field*⁴⁰

Šokio srities veiklų sąrašas

Daugelis toliau minimų veiklų yra būdingos įvairioms meno sritims, todėl veiklos priskyrimas šokio sričiai galimas analizuojant jos turinį, kontekstą, gaunamus rezultatus ir vertinant juos šokio srities raidos kontekste. Skatinant srities plėtrą ir atsinaujinimą, labai svarbu, kad vertintojai nuolatos konsultuotųsi su srities profesionalais, ekspertais ir teoretikais, taip pat būtų atviri srities apibrėžimo ir veiklų įvairovės bei jų sukurtų produktų kitimui.

Lietuvoje veiklos sritys yra klasifikuojamos pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (2008, Vilnius)⁴¹. Remiantis juo, šokio srities veiklos gali būti pažymėtos šiais kodais:

- J – informacija ir ryšiai
- M – profesinė, mokslinė ir techninė veikla
- N – administracinė ir aptarnavimo veikla
- P – švietimas
- R – meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla
- S – kita aptarnavimo veikla

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinime šokis priskiriamas Meno sričių klasifikatoriui:⁴² Kodas kaip meno sritis – C 000, Scenos ir ekrano menai

38 <https://www.artscouncil.org.uk/publication/dance-mapping>

39 https://www.danceireland.ie/content/pubs/danceireland_strategy.pdf

40 https://issuu.com/danceinfofinland/docs/recommendations_for_a_sustainable_d?e=16430186%2F12036183http%3A%2F%2F

41 https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/24308/EVRK2red_klasif_leidiny.pdf

42 <https://www.lmt.lt/lt/mokslo-politika/patariamoji-institucija-mokslo-politikos-klausimais/mokslo-ir-meno-sriociu-ir-krypciu-klasifikacija/2321>

Ekonominis scenos menų srities vertinimas remiantis atitinkamais kodais yra atliekamas daugelyje šalių, tačiau tyrimuose įvardijama problema, kad šie kodai netiksliai atspindi meno sritis bei jų raidos procesus ir poveikį ekonomikai. Michelle Reeves Anglijos menų tarybos užsakytame tyrime „Measuring the economic and social impact of the arts: a review“ atkreipia dėmesį, kad tokie kodai netgi nėra pakankami sektoriaus ekonominiam indėliui nustatyti (M. Reeves, p. 24)⁴³.

Atsižvelgiant į įvardytą problematiką, nesinorėtų remtis tik ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, o pažvelgti į šokio srities veiklas kiek plačiau, siekiant jas suskirstyti į keletą šokio sričiai aktualių veiklų grupių. Ieškant tinkamo pavyzdžio, buvo žvelgiama į Lietuvos kultūros tarybos konkursų finansuojamų veiklų sąrašus, Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, UNESCO „Kultūra 2030“ indikatorius⁴⁴, Norvegijos kultūros ministerijos 2013 metais atlikto šokio lauko tyrimo rezultatus⁴⁵.

Kurdama šokio lauko strategiją ir atlikdama šokio lauko tyrimą, Norvegija išskiria tokias profesionalaus šokio veiklų kryptis:

- šokio produkcija;
- sklaida ir auditorijos plėtra;
- šokio plėtra regionuose;
- šokio įvairiapusiškumas / stilių įvairovės skatinimas;
- tarptautiniai mainai;
- talentų pritraukimas ir ugdymas;
- darbo sąlygų užtikrinimas;
- dokumentacija, mokslas ir kritika.

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad veiklos, kaip ir jų sukuriamos paslaugos bei produktai, gali būti grupuojami ir analizuojami labai skirtingais pjūviais, o tai tik dar kartą patvirtina skirtingų tyrimų svarbą analizuojant meno sritį ir jos poveikį visuomenei, individui, ekonomikai ir kt.

Įvertinus Lietuvos profesionalaus šiuolaikinio šokio lauko dalyvavimą skirtingose visuomeninio gyvenimo srityse, šiame darbe nuspręsta šokio meno veiklas suskirstyti į 5 grupes:

- Profesionalaus meno kūrimas ir sklaida; spektakliai, renginiai, meniniai tyrimai, projektai, koprodukcija, kūrybinės dirbtuvės, konkursai, sklaida užsienyje;
- Srities stebėseną, gerinimas ir vystymas; tinklaveika, konferencijos, diskusijos, forumai, lauko tyrimai ir analizė, informacijos kaupimas, archyvavimas ir dokumentavimas, ekspertinė veikla;
- Edukacija; profesionalų rengimas, seminarai, kvalifikacijos kėlimas, neformalus švietimas, ugdymas kultūra, kultūrinis ugdymas, kūrybinės dirbtuvės;

⁴³ Reeves, M. „Measuring the economic and social impact of the arts: a review“. Arts Council of England May 2002. https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PVEKMAA/um/Impacts_of_art_Michelle_Reeves.pdf

⁴⁴ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>

⁴⁵ Dance in Norway: Status, challenges and strategies for the development of professional dance in Norway https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/kunstavdelingen/rapporter_utredninger/kud_strategi_dans_2013_eng_net.pdf

- Socialinė ir bendruomeninė veikla;
bendruomenių veikla, žmonių laisvalaikio užimtumas, socialinės inovacijos ar socialinės atskirties mažinimo sprendimai per kūrybinius projektus, menas sveikatai;
- Mokslinė ir leidybinė veikla;
Moksliniai ir istoriniai tyrimai, mokymo knygų rengimas, mokymo medžiagos (metodikos) rengimas, leidyba, straipsnių rašymas, recenzijos.

Kiekvienos veiklos grupei priskiriame ir jai būdingas paslaugas bei produktus. Svarbu atkreipti dėmesį, kad yra sudėtinga labai tiksliai atskirti paslaugas ir produktus kiekvienai grupei, nes jos nuolat persipina ir daro įtaką viena kitai (pavyzdžiui, socialinė ir bendruomeninė veikla labai artimai siejasi su švietimo veikla, todėl dalis paslaugų ir produktų – seminarai, diskusijos, atskiri projektai – gali būti priskiriami abiem veikloms). Taip pat nėra tikslinga aiškiai atskirti produktus ir paslaugas, nes ta pati veikla gali būti tiek produktas, tiek paslauga (pvz., bendruomenės projektas gali būti analizuojamas kaip paslauga, ypač atsižvelgiant į tai, kad tokių projektų esmė yra procesas ir jo metu vykstantys pokyčiai bendruomenėje. Tačiau tas pats projektas gali būti analizuojamas ir kaip sukurtas produktas, nes beveik visi projektai turi baigiamąjį kūrybinį darbą – šokio spektaklį, vaizdo filmą ir kt.). Toliau pateiktas paslaugų ir produktų sąrašas nėra baigtinis, šokio sritis yra be galo plati ir nuolat besikeičianti, todėl būtų netikslinga prisirišti prie tikslų veiklų ir produktų apibūdinimų nepaliekant erdvės naujoms sąvokoms, apibrėžimams ir galimybėms.

Profesionalaus meno kūrimas ir sklaida

Šios veiklos yra pagrindinė šokio srities grupė, kurią sudaro šokio srities kūrėjų profesionalų sukuriama meninė produkcija ir atskiros jos dalys bei sukurtos produkcijos sklaida Lietuvoje ir užsienyje.

Į ją gali įeiti tiek Lietuvos, tiek užsienio menininkų meninė kūryba – šokio spektakliai, renginiai, meniniai tyrimai, projektai, tarptautinė ir vietinė koprodukcija, kūrybinės dirbtuvės (kurios, nors ir nėra orientuotos į aiškų ir įvardijamą rezultato siekimą, labai dažnai tampa pirmaisiais žingsniais naujo produkto sukūrimo link).

Kūrybos sklaida apima Lietuvos kūrėjų kūrinių išsaugojimą, kokybišką jų pristatymą ir sklaidą Lietuvoje ir užsienyje, šalies bei tarptautinių festivalių ir užsienio kūrėjų ir atlikėjų pasirodymų organizavimą Lietuvoje, teatrų repertuaro parinkimą ir išdėstymą sezono metu, profesionalių Lietuvos šokio srities menininkų dalyvavimą aukšto meninio lygio konkursuose (tai gana svarbi klasikinio šokio – baletu – profesionalumo įvertinimo forma ir būdas stiprinti tarptautinius ryšius; šiuolaikinio šokio srityje tai nėra dažnas reiškinys, išskirtiniais atvejais pasireiškiantis dalyvavimu choreografijos konkursuose, tačiau sėkmingas sudalyvavimas tokiame renginyje gali lemti aktyvesnę tarptautinę sukurto produkto sklaidą tarptautinėje rinkoje).

Kalbant apie šią veiklų grupę, norisi atkreipti dėmesį į „meninio tyrimo“ sąvoką, kuri yra gana nauja Lietuvos šokio srityje. Ši sąvoka yra sutartinė, dažniausiai žyminti praktika grįstus menininkų tyrimus atliekamus. Meninio tyrimo įgyvendinimo tikslas nėra baigtinis produktas – šokio spektaklis, performansas ir kt., tačiau jis yra svarbi srities tolensės raidos dalis. Tokio tyrimo rezultatas orientuotas į naujų formų,

idėjų, kūrybinių principų paieškas, kurios skatina srities plėtrą ir atsinaujinimą per tam tikrą laiką, tačiau pats tyrimas nebūtinai turės apčiuopiamus ir greitai matomus rezultatus. Mūsų manymu, į tai ypač svarbu atsižvelgti vertinant LKT pateiktus projektus.

Produktų ir paslaugų grupė, susijusi su **profesionalaus meno kūrimu ir sklaida**.

- a. atliktas / sukurtas meno kūrinys (gyvas pasirodymas, vaizdo šokis ir kt.) ar atskiros jo dalys (pvz., dramos spektaklio choreografija, kostiumas ar scenografija šokio spektakliui, vaizdo projekcija šokio spektakliui, muzika šokio spektakliui ir kt.);
- b. atliktas meninis tyrimas, surinkta medžiaga;
- c. sukurtas ir / arba atliktas vaidmuo (vaidmens sukūrimas ir atlikimas šokio spektaklyje, projekte, performanse ir t. t.);
- d. suorganizuotos kūrybinės dirbtuvės, renginys;
- e. suorganizuotos gastrolės / dalyvauta gastrolėse, festivaliuose;
- f. sukurtas teatro repertuaras;
- g. nufilmuotas šokio spektaklis, parengta laikmena;
- h. sukaupti šokio kūriniai, skleidžiami informacinėmis priemonėmis;
- i. parengti / išleisti spausdinti leidiniai, pristatantys projektą, spektaklį ir kt.

Srities stebėseną, gerinimą ir vystymą

Antroji veiklų grupė yra susijusi su šokio srities tobulinimu ir stiprinimu siekiant tvarios, efektyvios ir sistemingos šokio srities plėtros, srities kokybės gerinimo, srityje veikiančių subjektų gerovės ir tinkamų darbo sąlygų užtikrinimo.

Šiai veiklų sričiai galime priskirti tinklaveiką (dalyvavimą tarptautinėse organizacijose, platformose ir kt., kur dalijamasi gerąja patirtimi, keliamos problemos, ieškoma sprendimų; vienas iš tokios bendruomenės pavyzdžių yra Šiaurės ir Baltijos šalių šiuolaikinio šokio platforma KEDJA, kurios vienas iš veiklos rezultatų yra 2015 metais sukurta „Rekomendacijos Šiaurės ir Baltijos šokio lauko tvarumui“⁴⁶), aktyvų dalyvavimą šalies ir tarptautinėse konferencijose, diskusijose, forumuose (kur nagrinėjami šokio sričiai aktualūs klausimai ir problemos) ir tokios veiklos organizavimą. Aktyvus dalyvavimas pagrindinėse tarptautinėse šokio mugėse ar vitrinose (CINARS Kanadoje, *Tanzmesse* Vokietijoje, *Ice Hot* Šiaurės šalyse ir kt.) ir Lietuvos šokio pristatymas jose taip pat yra priskirtinas tinklaveikai, – jis yra tiesiogiai susijęs su kūrybos sklaidos užsienyje sėkmingumu.

Siekiant sėkmingai ir tikslingai vystyti šokio sritį šalies mastu, reikalingi reguliarūs lauko tyrimai ir analizė bei informacijos kaupimas, archyvavimas ir dokumentavimas tiek nacionaliniu, tiek miesto, tiek vienos organizacijos ar individualaus menininko lygmeniu. Tik aiškiai žinant esamą padėtį ir jos kitimą laike, galima nuosekliai ir sistemingai siekti srities gerinimo ir stiprinimo.

Taip pat, kaip jau buvo minėta šiame darbe, srities vystymui svarbus yra srities profesionalų ir ekspertų dalyvavimas priimant politinius, finansinius, ekonominius ir kitus su srities ir jos dalyvių gerove susijusius sprendimus.

46 <http://www.kedja.net/wordpress/wp-content/uploads/2015/04/kedja-Sustainability-Think-Tank-Report-2015.pdf>

Produktų ir paslaugų grupė susijusi su **srities stebėseną, gerinimu ir vystymu**:

- a. atliktas / pristatytas tyrimas, analizė;
- b. surinkta ir / arba išanalizuota medžiaga, sukauptas archyvas;
- c. atliktas / pristatytas ekspertinis, konsultacinis darbas (vertinant paraišką, kuriant sričiai aktualias paslaugas ir produktus, atliekant tyrimus, formuojant srities politiką ir kt.);
- d. suorganizuotos konferencijos, diskusijos, forumai, festivaliai ir kt.;
- e. sukurti ir pristatyti leidiniai, laidos, o informacija pateikta virtualioje erdvėje.

Edukacija

Edukacijos veiklas siūlome skirti į dvi grupes pagal veiklų adresatą: pirmoji veiklų grupė yra skirta kūrėjams, antroji – visuomenei (publikai ir mėgėjams).

Pirmajai grupei priskirtume šokio srities profesinių kompetencijų ugdymą ir palaikymą (profesionalų rengimas, seminarai, kvalifikacijos kėlimas, profesinės formos palaikymas), o tai padeda užtikrinti šokio srities meistriškumą ir aukštą meninį lygį, taip pat šokio menininkų ir jų kūrybos konkurencingumą tarptautiniuose meno kontekstuose. Prie šių veiklų taip pat būtų priskiriamas dalyvavimas šalies ir tarptautinėse konferencijose, diskusijose, forumuose.

Antroji edukacijos veiklų grupė yra auditorijos ugdymas siekiant, kad kuo platesnė visuomenės dalis suprastų ir vertintų šokį, domėtusi juo kaip profesionalaus meno sritimi, lankytusi renginiuose, spektakliuose ir kituose menininkų veiklos pristatymuose. Jai priskirtume neformalųjį švietimą ir bendrąsias šokio programas, profesionalų šokio edukacinius renginius, kūrybines dirbtuves vaikams ir jaunimui.

Produktų ir paslaugų grupė susijusi su **edukacija**:

- a. dalyvauta seminaruose, stažuotėse, kvalifikacijos kėlimo kursuose, rezidencijose, konferencijose, tarptautinėse šokio platformose ir kt.;
- b. vestos pamokos, paskaitos, seminarai, renginiai;
- c. skaityti pranešimai;
- d. dalyvauta kūrybiniuose ir edukaciniuose projektuose;
- e. parengti šokio meno profesionalai.

Socialinė / bendruomeninė veikla

Visuomenės švietimo veiklų grupė beveik visada persipina su socialinėmis srities veiklomis. Atlikta aibė tyrimų, įrodančių teigiamą meno poveikį asmenybės ugdymui ir brandžios visuomenės kūrimui. Ypač šiuolaikinis šokis, būdamas atviras įvairiems skirtingų veiklų formatams, yra tinkamas veikloms, įtraukiančioms bendruomenes, besirūpinančioms žmonių laisvalaikio užimtumu, pasiūlančioms socialines inovacijas ar socialinės atskirties mažinimo sprendimo būdus per kūrybinius projektus.

Kita svarbi veikla šioje grupėje yra menas sveikatai, kurioje pagrindiniai veikos organizatoriai ir atlikėjai yra profesionalūs menininkai, dirbantys sveikatos priežiūros ir / arba bendruomenių aplinkose.

Kalbant apie šią veiklų grupę būtina pabrėžti, kad visose šiose veiklose svarbus ne tik meno srities pasitelkimas veiklai atlikti, tačiau ir aktyvus meno srities profesionalų į(si)traukimas į šią veiklą (geras pavyzdys būtų jau minėtas Lietuvoje vykdomas kūrybinių partnerystės pavyzdys; JAV vykdoma *Lincoln Center Education* veikla interaktyviai susieja profesionalių menininkų ir bendrojo lavinimo mokytojų darbą siekiant ugdyti visapusišką ir aktyviai visuomenę kuriant dalyvaujančią asmenybę⁴⁷).

Taip pat šiai grupei aktualios socialinę ir bendruomeninę veiklą papildančios veiklos, kurios padeda tobulėti, pristato ją platesnei auditorijai. Tokių paslaugų ir produktų vartotojais gali tapti šokio srities atstovai (pvz., kūrėjai, teatrai, šokio vadybininkai ir kt.), kultūros ir socialinės politikos formuotojai (pvz., ministerijų, darbo grupių, miesto ar rajono savivaldybių, seniūnijų atstovai).

Produktų ir paslaugų grupė susijusi su **socialine ir bendruomenine veikla, o tai:**

- a. Suorganizuotos / įvykdytos / pravestos edukacinės pamokos, paskaitos, seminarai, renginiai, pristatymai ir kt.;
- b. dalyvauta kūrybiniuose arba edukaciniuose projektuose;
- c. sukurta laida, dokumentika, vaizdo ar garso pamokėlė ir kt.;
- d. skaityti pranešimai, parengta ir išleista veikalas, inovacijas ir iniciatyvas pristatančios medžiagos (straipsniai, leidiniai, informacija virtualioje erdvėje);
- e. suorganizuoti / įvykdyti pristatymai, diskusijos, forumai.

Mokslinė/ leidybinė veikla

Mokslinė ir leidybinė veiklų grupė apima šokio skirtingų teorijų ir filosofijų įvairiuose kontekstuose nagrinėjimą, mokslinius, istorinius tyrimus, jų publikacijas, pristatymą visuomenei, mokymosi metodikų rengimą, taip pat mokslinių konferencijų organizavimą ir dalyvavimą jose. Kaip jau minėta, ši veiklų sritis Lietuvoje nėra stipriai išvystyta, o tai gali lemti ir įsišaknijusių visuomenės požiūrį į šokį kaip į paviršutinišką meno sritį, dažniausiai skirtą pramoginiams tikslams.

Šiai veiklų grupei taip pat priskirtume straipsnių (kritikos ir analitinių) bei recenzijų rašymą.

Produktų ir paslaugų grupė susijusi su **moksline ir leidybine veikla**. O tai yra:

- a. atlikti tyrimai (filosofiniai, choreografiniai, socialinių ir švietimo mokslų, medicinos teoriniai šokio srities darbai ir kt.), jie pristatyti visuomenei (išleista knyga, straipsnis, skaitytas pranešimas forume, konferencijoje ir kt.);
- b. parengta mokymosi metodika (šokio programų aprašai, šokio dėstymo metodikos ir kt.), išleisti vadovėliai ir kita mokomoji medžiaga;
- c. parašyta ir išleista publicistika (kritinis straipsnis, apybraiža, prisiminimai ir kt.);
- d. parengtas / išleistas vaizdo įrašas (interviu, laida, meninis ar dokumentinis filmas ir kt.);
- e. parengtas / išleistas garso įrašas (interviu, diskusija, pokalbis, temos, aktualijų pristatymas ir kt.).

⁴⁷ <https://www.lincolncenter.org/education/about>

Šokio srities projektas

Projektų vadybos kontekste siūlomi šie projektų apibrėžimai.

Projektas – tai veikslių ir užduočių seka, turinti tam tikrus tikslus, kuriuos pasiekti galima suformulavus atitinkamus uždavinius; ji turi apibrėžtą pradžią ir pabaigą; nustatytą finansavimą; jai įgyvendinti būtini išteklių.

Projektas – tai laikina veikla, nukreipta į unikalų tikslą (pvz., produkto, paslaugos ar rezultato sukūrimą), turinti savo pradžią ir pabaigą bei baigtinius išteklius.

Projektas – vienkartinis darbas, turintis tikslą, išreikštą kiekybiniais ir kokybiniais rodikliais ir laikiną organizacinę struktūrą, kuri likviduojama jam pasibaigus.

Taigi, kiekvienas projektas pasižymi šiomis esminėmis savybėmis:

1. tikslo unikalumas;
2. trukmės laikinumas;
3. išteklių ribotumas.

LKT finansavimo gairės projektą apibūdina taip:

Projektas – tai laike apibrėžta kryptingos veiklos priemonių visuma, kurios tikslas – suteikti kultūros paslaugą arba sukurti kultūros produktą, skirtą visuomenės kultūriniais, meniniams ir švietėjiškiems poreikiams bei kūrėjo kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti.

Darbo autorių nuomone, toks projekto apibrėžimas yra optimalus visų kultūros ir meno **sričių** projektams, nes išryškina tiek bendruosius projekto bruožus, tiek kultūros ir meno projektų bendruosius tikslus. Be to, kultūros ir meno sričių finansavimo programoje vyrauja ir yra pageidautina finansuojamų veiklų įvairovė, todėl talpesnis projekto apibrėžimas yra pranašumas. **Teminėms / tikslinėms programoms** priskiriamų projektų apibrėžimą būtų galima pildyti specifiskesniais tikslais, atliepančiais programos tikslus bei dalyvius / adresatus (pvz., meno sveikatai projektų apibrėžimas galėtų apimti sveikatinimo tikslus bei apibrėžti dalyvius: profesionalus menininkas, pacientas / dalyvis ir sveikatos priežiūros įstaiga) arba veiklos formas (pvz., tarptautinių festivalių finansavimo programoje).

Šokio srities projektai savo **forma** yra tapatūs kitiems kultūros ir meno projektams, todėl bendrasis LKT apibrėžimas yra priimtinas. Šokio projektus iš kitų galima išskirti remiantis šiais bruožais:

1. Projekte dalyvauja profesionalūs šokio menininkai, šokio meno vertintojai, kritikai, ekspertai;
2. Projekto veiklos yra priskirtinos šokio srities veikloms;
3. Projekto rezultatas yra šokio kūriniai ar bet kokia kita paslauga ar produktas, susijęs su profesionaliąja šokio kūryba.

Projektų priskyrimo šokio sričiai problematika:

1. Projektai savo veiklomis ar dalyviais balansuoja tarp profesionaliojo ir mėgėjų šokio veiklų;
2. Tarpsritiniai / tarpdiscipliniai projektai, savo veiklomis ar sukuriamais rezultatais balansuojantys tarp kelių meno sričių (šokio filmai, šokio performansai ir kt.);
3. Scenos meno projektai, kurie pagal turinį ar rezultatą gali būti priskirti šokio, teatro, cirko ar muzikos sritims.

Projektų vertinimo problematika:

1. Prioritetai ir kriterijai turi atliepti programos tikslus, kurie turėtų sietis su srities strategija. **Meno srities** finansavimo programų prioritetai ir kriterijai neturėtų akcentuoti instrumentinės meno vertės, o siekti kūrybos įvairovės, drąsos ir aukštos meninės vertės. Su instrumentiniu meno vertinimu susiję prioritetai ir kriterijai (tokie kaip socialinis poveikis, bendruomeniškumo skatinimas, kultūrinė edukacija ir kt.) turėtų būti numatyti teminėse / tikslinėse programose.
2. Bendroje meno srities programoje būtina užtikrinti finansuojamų veiklų (nauji kūriniai, sklaida, edukaciniai renginiai, leidyba ir pan.) ir kūrėjų įvairovę (jauni menininkai, vyresnės kartos menininkai, skirtingas estetines kryptis plėtojantys kūrėjai), nes skirtingų tipų veiklos papildo viena kitą ir užtikrina srities plėtrą.
3. Vertinant naujus projektus svarbu atpažinti ir atskirti gerą paraišką nuo gero projekto. Čia be galo svarbi ekspertų kompetencija ir šokio srities išmanymas, taip pat informacija apie anksčiau įgyvendintų projektų rezultatus. Kai kuriose šalyse (pvz., Maltoje) projektų finansavimo konkurso paskutiniame etape rengiami ekspertų susitikimai su paraiškovais (*pitch session*). Lietuvoje toks principas taikomas teikiant paraiškas Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinės programos finansavimui, kai vertinant paraiškas projektą ekspertų grupės posėdžio metu pristato įstaigos vadovas ar jo įgaliotas darbuotojas.⁴⁸
4. Vertinant projektų įgyvendinimo rezultatus yra svarbi kokybinė / ekspertinė srities stebėseną. Projektų vykdytojų ataskaitose pateikiama informacija tēra orientyras, ne visuomet atspindintis projekto sėkmę ir poveikį. Finansuotų projektų rezultatų santrauka galėtų padėti ekspertams priimant finansavimo sprendimus.

⁴⁸ <https://lrkm.lrv.lt/lt/veikla/finansuojamos-programos/profesionalusis-scenos-menas/profesionaliojo-scenos-meno-veiklos-nacionaline-programa>

Šokio srities plėtros stebėsenos kriterijai ir rodikliai

Remiantis įvairioje vadybinėje literatūroje pateikiamais kriterijų ir rodiklių apibrėžimais, **kriterijus** yra reikalavimų bei sąlygų charakteristika, kuria grindžiamas tam tikro tikslo ir (arba) nuostatos įgyvendinimo kokybinis ir (arba) kiekybinis įvertinimas. Kriterijus parodo, į kurias reiškinio savybes reikia atkreipti dėmesį, vertinant strateginių uždavinių įgyvendinimo sąlygotus pokyčius. Kriterijus yra orientuotas į ateitį, t. y. atspindi ne tiek esamą būklę, kiek plėtros perspektyvą (laukiamą rezultatą). Jei remtumės šiuo kriterijų apibūdinimu, jie siejami su **tikslois** ar **strategija**. Todėl manome, jog šokio srities plėtros ir projektų vertinimo kriterijus yra būtina susieti su pageidaujama plėtros kryptimi šokio srities plėtros tikslais. Apžvelgtuose užsienio pavyzdžiuose pastebime, jog daugelis šalių, norėdamos vykdyti kryptingą šokio politiką, parengia šokio srities strateginius dokumentus, kuriuose ištria esamą situaciją ir nustato tikslus. Tai padeda kryptingai parinkti tinkamas kultūros politikos priemonės bei sistemingai vertinti jų efektyvumą.

Rodikliai yra skirti vertinti veiklos rezultatus, tendencijas bei pokyčius. Jie gali būti kokybiniai ir kiekybiniai. Kokybiniai rodikliai apibūdina, detalizuoja kriterijaus savybes. Kiekybiniai rodikliai – skaičius ir (arba) santykis – rodo reiškinio (tendencijos) mastą.

Vertinimo pagal kokybinius rodiklius metodai nesiskiria nuo įprastų socialinių tyrimų metodų – tai dokumentų analizė, antrinių šaltinių (ataskaitų) analizė, apklausa / sociologinis tyrimas, duomenų (taip pat statistikos) analizė, interviu, lyginamoji analizė, stiprybių bei silpnybių analizė ir kiti.

Skirtingai nei kiekybinių rodiklių atveju, kokybinis (ekspertinis) vertinimas priklauso nuo vertinamos srities ypatumų. Gali būti vertinama atitiktis nustatytiems ir (arba) pasirinktiems siekiniams, tinkamumas įgyvendinti deleguotus ir (arba) pasirinktus į(si)pareigojimus, pakankamumas tam tikromis apibrėžtomis sąlygomis įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Vertinant proceso rodiklius rekomenduojama suformuluoti silpnybes ir stiprybes.

Teisės aktuose bei kultūros srities tyrimuose siūlomų kultūros srities vertinimo kriterijų bei rodiklių apžvalga

Siekdami parengti šokio srities plėtros stebėsenos kriterijus, peržiūrėjome teisės aktuose, rekomendacijose bei galimybių studijose aprašytus vertinimo principus, kriterijus bei rekomendacijas, susijusius su kultūros srities stebėseną. Absoliuti dauguma peržiūrėtų šaltinių kultūros stebėseną sieja su valstybinių įstaigų veiklos stebėseną, todėl nėra lengvai pritaikoma **visos meno srities**, o ypač šokio srities, **stebėsenai**, kurią sudaro beveik išimtinai nevalstybinis sektorius. Norint visapusiškai įvertinti srities plėtrą būtina apžvelgti visus srities dėmenis.

Rengdami šokio srities kriterijus, pagal galimybes atsižvelgėme į toliau aprašytuose šaltiniuose pateiktas rekomendacijas, jas pritaikydami šokio srities, o ne atskirų įstaigų veiklos efektyvumo vertinimui.

Toliau pateikiami išnagrinėti šaltiniai bei juose rastos šiam tyrimui aktualios įžvalgos:

1. LR finansų ministro įsakymu patvirtinta **Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodika**, 2010 m. spalio 25 d., Nr. 1k-330 (2018-06-22 suvestinė redakcija)⁴⁹

Ši metodika apibrėžia strateginio planavimo dokumentuose taikomų vertinimo kriterijų (toliau vadinama – vertinimo kriterijai) sudarymo principus, vertinimo kriterijų sistemos ir atskirų vertinimo kriterijų sudarymą, vertinimo kriterijų reikšmių planavimą, vertinimo kriterijų patikimumo užtikrinimo priemones ir vertinimo kriterijų taikymo svarbiausius aspektus.

Atkreipėme dėmesį į principus, kuriais vadovaujamasi sudarant vertinimo kriterijus (ne pilna citata):

- **specifiškumas** – vertinimo kriterijai turi leisti įvertinti institucijos konkrečių tikslų ir uždavinių įgyvendinimą ir **matuoti tai, ko siekiama finansuojama veikla**;
- **priežastingumas** – skirtingų lygmenų vertinimo kriterijai turi sietis aiškiais loginiais ryšiais, – efektų vertinimo kriterijų įvykdymas priklauso nuo rezultatų, o pastarųjų – nuo produktų vertinimo kriterijų įvykdymo. Atitinkamai skiriasi skirtingo lygmens vertinimo kriterijų įvykdymas laike – produktai sukuriami greičiausiai, o efektas gali būti vertinamas praėjus ilgesniam laikui, dažniausiai ne mažiau nei metams;
- **naudingumas** – vertinimo kriterijai turi leisti įvertinti tuos institucijos veiklos rezultatus, kurie yra svarbūs visuomenei ar (ir) kuriems pasiekti skiriama daug lėšų. Kuriant ar tobulinant vertinimo kriterijų sistemą, taip pat būtina įvertinti duomenų surinkimo ir apdorojimo sąnaudas – pastangas informacijai surinkti turi atsverti tokios informacijos panaudojimo nauda. Reikia vengti vertinimo kriterijų, kurie nepateikia naudingos informacijos ir nesudaro pagrindo priimti jokie sprendimo;
- **išmatuojamumas** – vertinimo kriterijų reikšmės turi būti pamatuojamos ir apskaičiuojamos, o jų apskaičiavimo metodas (būdas) turi būti vienareikšmiškai apibrėžtas;
- **patikimumas** – vertinimo kriterijus turi būti suformuluotas taip, kad nesudarytų sąlygų skirtingoms interpretacijoms, jo reikšmei apskaičiuoti turi būti naudojami patikimi duomenų šaltiniai; apskaičiavimo metodas turi būti vienareikšmiškai apibrėžtas, – kelis kartus apskaičiuojant vertinimo kriterijaus reikšmę vadovaujamosi ta pačia metodologija;
- **pasiekiamumas** – vertinimo kriterijų planuojamos reikšmės dydis turi būti realistiškas ir pagrįstas; 100 procentų vertinimo kriterijaus įvykdymas pasiekiamas maksimaliai išnaudojus visas institucijos galimybes pasiekti geresnių rezultatų;

49 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.384507/asr>

- **periodiškumas** – informacija apie vertinimo kriterijų vykdymą renkama, apdorojama ir pateikiama institucijos vadovams bei kitoms atsakingoms institucijoms periodiškai, vadovaujantis institucijos vadovo ir Vyriausybės nustatytais terminais;
- **stabilumas** – nauji vertinimo kriterijai rengiami keičiantis Vyriausybės ar institucijos prioritetams, pradėjus vykdyti naujas programas ar atskiras veiklas, pasikeitus vartotojų poreikiams ar kitoms svarbioms sąlygoms. Parengus kokybiškus, institucijos veiklos specifiką gerai atitinkančius vertinimo kriterijus, rekomenduojama išlaikyti jų stabilumą;
- **tinkamas balansas:**
 - kiekvienos programos rezultatams įvertinti turi būti numatyti įvairiapusiški vertinimo kriterijai, kurie parodytų **tiek jos pasiekimų kiekybinę išraišką, tiek šių pasiekimų kokybę**; rekomenduojama numatyti maždaug vienodą kiekybinių ir kokybinių vertinimo kriterijų skaičių, tačiau šis balansas gali skirtis priklausomai nuo institucijų veiklos specifikos;
 - rekomenduojama skirtingo lygmens vertinimo kriterijus sudaryti pagal proporciją – apie 40 procentų visų vertinimo kriterijų sudaro **efekto ir rezultato vertinimo** kriterijai, likusius 60 procentų – **produkto** vertinimo kriterijai. Šis balansas gali skirtis priklausomai nuo institucijų veiklos specifikos.

2. Viešojo sektoriaus kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų nustatymas⁵⁰.

2012 metais Kultūros ministerijos užsakymu buvo atliktas tyrimas, kurio autorių nuomone, bendrasis bet kurios rodiklių sistemos tikslas – išmatuoti nustatytų tikslų ir uždavinių pasiekimo laipsnį, todėl rodiklių sistema turėtų remtis strateginių planų ar panašių dokumentų keliamais tikslais bei uždaviniais ir matuoti jų pasiekimą. Pabrėžiama, kad bendras kultūros strategijos, kultūros vaidmens suvokimas yra svarbus kontekstas ieškant tinkamiausių kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų. Ne mažiau svarbu, kad rodiklių sąrašas būtų suderintas su konkrečiai įstaigai ar įstaigų grupei keliamais tikslais ir uždaviniais.

Šiame tyrime išskiriami trijų tipų rodikliai:

Produkto (veiklos) rodikliai – šio tipo rodikliais matuojamas įstaigos planavimo dokumentuose nustatytų produktų (veiklų) pasiekimo laipsnis, t. y. vertinamas veiklų skaičius – suorganizuoti renginiai, nupirkti leidiniai, įsigyti eksponatai ir pan.

Rezultato rodikliai – šio tipo rodikliais matuojamas organizuotų veiklų, sukurtų produktų naudojimo, reikalingumo, patrauklumo tikslinei grupei laipsnis.

Poveikio rodikliai – šie rodikliai atskleidžia vykdomos veiklos ir jos sukuriama rezultato platesnį pasireiškiantį poveikį, kuris gali būti labai įvairus ir gali apimti įvairius bendruomeninio, ekonominio ir pan. gyvenimo aspektus.

⁵⁰ <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2012/viesojo-sektoriaus-kulturos-istaigu-veiklos-vertinimo-kriteriju-nustatymas/>

Skirtingai nei produkto ir rezultato rodikliai, **poveikio rodiklių matavimas yra komplikuoatas**, neretai tęstinės kultūrinės įstaigos veiklos poveikį įmanoma vertinti tik po tam tikro, bet kelerius metus besitęsiančio laikotarpio. Todėl kasmetinis poveikio rodiklių matavimas nebūtų pakankamai informatyvus ir racionalus. Taigi rekomenduojama kasmetinės ar panašaus laikotarpio stebėsenos tikslais vietoj poveikio rodiklių taikyti **santykinius rodiklius**, kurie pasitelkiami vertinti efektyvumui (pvz., rezultatui lyginant su gyventojų skaičiumi, įstaigos darbuotojų skaičiumi ir pan.). Šie rodikliai, jei lygintume su kitais, labiau tinkami, kai siekiama palyginti kelių to paties tipo įstaigų veiklą.

Tyrimė taip pat konstatuojama, jog vertinant pagal tai, kokius šaltinius / informacijos gavimo būdus savivaldybės nurodė kaip suteikiančius daugiausiai informacijos apie paslaugų kokybę, galima išskirti, kad pati **naudingiausia informacija, vertinant paslaugų kokybę, yra specialistų atsiliepimai** apie kultūros centrų paslaugas. Daug vertingos informacijos apie kokybę suteikia ir savivaldybės **darbuotojų tiesioginis dalyvavimas** kultūros centrų veiklose.

3. Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija,⁵¹ 2015 03 13, užsakovas – Kultūros ministerija.

Ši galimybių studija parengta siekiant gerinti nacionalinių ir Kultūros ministerijai pavaldžių kultūros ir meno įstaigų (KMĮ) valdymą ir veiklą, glaudžiau susieti veiklos rezultatus su skiriamu finansavimu ir tobulinti veiklos stebėsenos bei vertinimo sistemą.

Tyrimo objektą sudarė 52 **Kultūros ministerijai pavaldžios ir nacionalinės kultūros ir meno įstaigos**.

Taikyti duomenų rinkimo ir analizės metodai: KMĮ apklausa (fokusuotos grupinės diskusijos, ekspertinis vertinimas, interviu su KMĮ atstovais, suinteresuotais asmenimis), KMĮ veiklos peržiūra, vykdomų funkcijų analizė (antrinių šaltinių informacijos analizė ir apibendrinimas, gerosios praktikos analizė ir palyginimas pagal gaires, išankstinis poveikio vertinimas).

Tyrėjų nuomone, ministerijos ir visos kultūros statistikos ir veiklos rodiklių analizė parodė, kad vertinant veiklą naudojama per daug produkto ir per mažai rezultato rodiklių, o statistinių duomenų rinkimas (per pavaldžias įstaigas) yra decentralizuotas ir nesutvarkytas, skelbiama daug nepalyginamų arba pernelyg agreguotų duomenų (t. y. neskelbiami pirminiai duomenys), kad apie įstaigų veiklos rezultatus aiškesnę nuomonę galėtų susidaryti tiek gyventojai, tiek valdymo sprendimų priėmėjai. Be to, kultūros ir meno įstaigos neskiria pakankamai dėmesio visuomenės pasitenkinimui jų teikiamų paslaugų kokybe nustatyti.

Teatrų ir koncertinių įstaigų pagrindinė veikla buvo vertinta atsižvelgiant į keletą svarbiausių veiklos rodiklių – organizuotų pasirodymų skaičių Lietuvoje ir užsienyje, lankytojų skaičių, stacionaro užimtumą bei vieno apsilankymo kainą valstybei. Įdomius įstaigų veiklos rezultatus parodo sąlyginio rodiklio „vieno apsilankymo kaina“ reikšmės.

51 <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2014/kulturos-ir-meno-instituciju-veiklos-vertinimo-ir-valdymo-modelio-galimybiu-studija/>

Galimybių studijos rengėjų sudarytą Kultūros ministerijai pavaldžių ir nacionalinių kultūros bei meno įstaigų veiklos vertinimo kriterijų (rodiklių) sąrašą sudaro šie vertinimo kriterijų (rodiklių) rinkiniai:

- A – Įstaigos ištekliai ir sąnaudos (darbuotojai, turtas, pajamos, išlaidos);
- B – Įstaigos projektinė veikla;
- C – Įstaigos kultūrinės ir meno veiklos produktai ir vartojimas;
- D – Įstaigos rinkodara bei veiklos efektai;
- E – Įstaigos edukacinė veikla;
- F – Įstaigos įsitinklinimas;
- G – Lietuvos socialinės ir ekonominės raidos kontekstiniai bei tarptautiniai kultūros konteksto rodikliai;
- H – Išvestinių rodiklių rinkinys įstaigos veiklai vertinti, įskaitant ir pagrindinius veiklos rodiklius (PVR).

Rekomenduojama, kad duomenis vertinimo kriterijų (rodiklių) rinkiniams A-F pateikia kultūros ir meno įstaigos, o rinkinį G užpildo Kultūros ministerijos specialistai. Atkreipiamas dėmesys į stebėsenos administracinę našlą.

Studijos rengėjų siūlomi pagrindiniai veiklos rodikliai:

Visoms įstaigoms:

- **resursai ir projektinė veikla** (iš projektinės veiklos gautų įplaukų ir gautos paramos dalis tarp visų įstaigos gautų įplaukų, proc., pajamų už suteiktas paslaugas ar parduotas prekes dalis tarp visų įstaigos gautų įplaukų, proc.; per atskaitinį laikotarpį kvalifikaciją tobulinusių įstaigos darbuotojų dalis tarp įstaigos darbuotojų skaičiaus, proc., įstaigos įsiskolinimai atskaitinio laikotarpio pabaigoje);
- **rinkodara bei veiklos efektai** (vertinimų skaičius žiniasklaidoje; pasirodymą rekomenduojančių kitiems lankytojų dalis);
- **edukacinė veikla** (surengtų edukacinių užsiėmimų, kurie suderinti su formaliojo švietimo programomis, dalyvių skaičius; ikimokyklinio ir vidurinio lavinimo įstaigų, su kuriomis buvo įgyvendinamos bendradarbiavimo arba partnerystės sutartys, skaičius; edukacinį užsiėmimą rekomenduojančių kitiems dalyvių dalis);
- **įsitinklinimas** (Lietuvos ir tarptautinių asociacijų, kurių narė įvairiomis formomis yra įstaiga ir kuriose įstaigos atstovai eina vadovaujamas pareigas, skaičius).

Teatrams ir koncertinėms įstaigoms:

- veikla (organizuotų pasirodymų skaičius; lankytojų skaičius; gautų nominacijų, apdovanojimų ir premijų skaičius).

Šios rekomendacijos buvo iš dalies įgyvendintos 2019 metais Kultūros ministerijai parengus biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinį.

4. Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d., Nr. Va-2018-p-50-3-8.⁵²

Šio audito tikslas – įvertinti, ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla. Pagrindiniai audito klausimai – ar Kultūros ministerija veiksmingai formuoja profesionalaus scenos meno politiką; ar nacionaliniai bei valstybiniai teatrai ir koncertinės įstaigos veikia efektyviai.

Audituojamas (-i) subjektas (-ai) – Kultūros ministerija; savivaldybės (5); teatrai ir koncertinės įstaigos (iš viso 62 įstaigos: 4 nacionalinės, 17 valstybinių, 16 savivaldybių, 25 kitos). Nacionalinėms ir valstybinėms profesionaliojo scenos meno įstaigoms (20-iai Kultūros ministerijos valdymo srities įstaigų) skiriama 97 proc. visų šios srities lėšų. Todėl pasirinkome vertinti šių įstaigų veiklos efektyvumą. Taigi, šiuo auditu nebuvo tiriama nevalstybinių įstaigų veikla, todėl jo išvados šokio sričiai taikytinos labai ribotai. Tačiau įdomu pažvelgti į audito vykdytojų pasirinktus vertinimo rodiklius.

Audito vykdytojai, tirdami teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą, pasirinko šiuos kiekybinius veiklos rodiklius ir jų reikšmes:

- žiūrovų / klausytojų skaičius visose įstaigose 2015–2017 m. bent vienerius metus didėja ne mažiau kaip 10 proc. (taip pat santykis su pasirodymu skaičiumi);
- įstaigų, turinčių sales (stacionaro), salės užimtumas ne mažesnis nei 90 proc.;
- visos įstaigos audituojamu laikotarpiu kasmet vyko gastrolių Lietuvoje bent du kartus;
- visos įstaigos audituojamu laikotarpiu kasmet vyko gastrolių į užsienį bent 1 kartą;
- visos įstaigos audituojamu laikotarpiu kasmet rengia bent 50 edukacinių renginių;
- uždirbtų pajamų ir bazinio valstybės finansavimo santykis ne mažesnis kaip 30 / 70 proc.

Pasirinko šiuos su kokybe sietinus rodiklius ir jų reikšmes:

- visų teatrų naujų pastatymų skaičius kasmet ne mažesnis kaip 4;
- kasmet bent 5 proc. augo rėmėjų lėšos;
- kasmet daugiau kaip 50 proc. „Auksinių scenos kryžių“ nominacijų skiriama nacionaliniams ir valstybiniam teatrams;
- visos įstaigos atlieka vartotojų apklausas ir numatė kokybės tobulinimo būdus.

5. LR kultūros ministro įsakymu patvirtinti Nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų, kuriose Lietuvos Respublikos kultūros ministerija įgyvendina savininko teises ir pareigas, veiklos vertinimo nuostatai (2019 m. birželio 10 d., Nr. ĮV-400).⁵³

52 Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d., Nr. Va-2018-p-50-3-8. https://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2

53 <http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Isakymas%20ir%20nuostatai%20VERTINIMO%20KRITERIJAI.pdf>

Įstaigų veiklos vertinimo tikslas – užtikrinti įstaigų veiklos kokybę, sistemingai vertinant įstaigų valdymą ir vadybą, kūrybinę veiklą bei lankytojams teikiamų paslaugų kokybę.

Nuostatuose išskiriami vertinimo bendrieji principai:

- **kontekstualumas** – vertinant veiklą, atsižvelgiama į valstybės kultūros politiką, kultūros ministro valdymo sričių strateginį veiklos planą, kultūrinę ir socialinę įstaigos aplinką, siejamą su veiklos rezultatais;
- **optimalumas** – vertinami metinės veiklos uždaviniai, derantys su įstaigai keliamais tikslais ir uždaviniais, naudojant adekvačius išteklius;
- **sistemingumas** – vertinimas atliekamas **ne rečiau kaip kas penkeri metai**, išskyrus atvejus, kai šių nuostatų nustatyta tvarka priimamas sprendimas įstaigą vertinti pakartotinai ar teisės aktuose nustatyta kitaip;
- **objektyvumas ir skaidrumas** – vertinimas grindžiamas aiškiais vertinimo rodikliais, informacija apie įvertintas įstaigas ir joms suteiktus vertinimus skelbiama ministerijos interneto svetainėje;
- **etiškumas** – vertinimas atliekamas sąžiningai, atsakingai, laikantis etikos ir bendrosios moralės normų.

Įstaigos veikla vertinama pagal dvi vertinimo sritis ir jų dalis.

Veiklos srities „**Įstaigos valdymas**“ dalys: dokumentų atitiktis teisės aktų reikalavimams; veiklos planavimas ir kontrolė; įstaigos struktūra; darbuotojų gebėjimų ugdymas; finansinių išteklių valdymas.

Veiklos srities „**Scenos menas ir vadyba**“ dalys: veiklos strategija; projektinė ir kita veikla; veiklos įvertinimai; rinkodara; lankytojų informavimas ir aptarnavimas.

Įdomu, jog 2019 gruodžio mėnesį buvo patvirtinas naujas, platesnis vieningas kriterijų ir ataskaitų rinkinys, todėl greičiausiai bus koreguojama ir ši tvarka.

6. LR kultūros ministro įsakymu patvirtintas **Vieningo kultūros ministro valdymo sričių biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinys**, 2019 m. lapkričio 14 d., Nr. Įv-748.⁵⁴

Kultūros ministro valdymo sričių **biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinys** parengtas vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2.3.8 darbo „Sumanių vadybos ir aplinkos modernizavimo sprendimų įdiegimas, siekiant didinti valstybinių kultūros įstaigų paslaugų kokybę, atskaitomybę visuomenei, supaprastinti administravimą ir apskaitą“ 2 veiksmą „Nacionalinių kultūros įstaigų ir kitų Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistemos, susiejiančios finansavimą su veiklos rezultatais, sukūrimas“. Juo siekiama efektyvaus ir į rezultatus orientuoto valdymo kultūros ministro valdymo sričių biudžetinėse įstaigose. Dokumentas patvirtintas 2019 metų pabaigoje, todėl tikėtina, jog įstaigos duomenis pradės teikti remiantis šiuo rinkiniu nuo 2020 metų. Nors

54 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c651a9d4072011ea9e6ae721be42abf6?fwid=73ody2p2v>

šiuo metu tarp biudžetinių įstaigų nėra nė vienos vien šokiui atstovaujančios įstaigos, siekiant duomenų vieningumo, renkant duomenis apie šokio sritį galima vadovautis pritaikomais rinkinio kriterijais.

Kriterijų matricoje išskirti bendrieji, visoms įstaigoms taikytini kriterijai ir pagal veiklos tipą sugrupuoti kriterijai.

Bendrosios sritys ir temos:

- Žmogiškieji ištekliai (personalo valdymas ir kvalifikacijos tobulinimas)
Finansai (gautos lėšos, išlaidos)
- Investicijų projektai
- Turtas (nekilnojamo turto valdymas, kilnojamo turto valdymas)

Veiklos sritys ir temos (scenos meno įstaigų):

- Pagrindinė veikla (apsilankymai, kūrybinė veikla, kultūrinės edukacijos veikla)
- Paslaugų kokybė ir prieinamumas (paslaugos, tarptautiškumas, tarpsektorinis bendradarbiavimas, rinkodara, savanoriavimas, socialinis dalyvavimas).
- Visi matricoje pateikti kriterijai yra kiekybiniai.
- Šokio srities stebėsenai būtų tikslinga, jei mišrioje įstaigoje (pvz., muzikiniuose teatruose) veiklos kriterijai būtų išskirti pagal kūrinį žanrus (opera, baletas, miuziklas).

Šokio srities plėtros tikslai ir kryptys

Tiek vadybinėje literatūroje, tiek daugumoje aptartų dokumentų akcentuojamas kriterijų ir rodiklių suderinimas su įstaigai ar veiklai keliamais strateginiais tikslais. Lietuvoje nėra parengta šokio srities plėtros strategija, kuri būtų logiškas pradinis etapas, prieš imantis nustatyti srities plėtros stebėsenos kriterijus. Srities tyrimas ir jo pagrindu suformuluota strategija leistų tiksliau parinkti tinkamiausius ir informatyviausius kriterijus ir jų rodiklius. Kadangi tokių dokumentų Lietuvoje nėra, rengdami šokio srities plėtros kriterijusėjome dviem kryptimis:

1. Kultūros politikos strategijos apžvalga;
2. Šokio srities problematikos ir vystymosi kryptį analizė.

Kultūros politikos strategijos apžvalga

Buvo peržvelgti šie kultūros politikos dokumentai, atkreipėme dėmesį į pateiktas jų nuostatas:

1. LR Seimo nutarimu patvirtintos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės, 2010 m. birželio 30 d., Nr. XI-977⁵⁵

Šiame dokumente pabrėžiama, jog: remiant kūrybą ir kūrybingumą būtina:

- sudaryti tinkamas sąlygas profesionalių menininkų kūrybai;
- remti aukštos vertės žiniomis ir kūrybiniais gebėjimais grindžiamą profesionalių menininkų veiklą;
- užtikrinti deramą profesionalios kūrybos sklaidą Lietuvoje ir užsienyje;
- stiprinti meno poveikį visuomenei, kuriant kultūros bendradarbiavimo su kitais sektoriais modelius;

skatinant meninės kūrybos įvairovę ir kultūros sektoriaus nepriklausomumą būtina:

- pirmenybę teikti turinio kokybei;
- efektyviau plėtoti į kokybę orientuotą kultūros institucijų veiklą;

2. LR Vyriausybės patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija, 2019 m. birželio 26 d., Nr. 665⁵⁶

Strategijoje suformuluotos 3 kryptys ir 4 strateginiai tikslai. Strategija paremta situacijos analize ir įvairių kultūros ir meno srities tyrimų rezultatais. Šioje strategijoje pirmą kartą kultūros politikos dokumentuose atkreipiamas dėmesys į NVO sektoriaus indėlį į kultūrą, finansavimo netolygumą, todėl pirmas Strategijos tikslas – stiprinti valstybinio, savivaldos ir nevyriausybių sektorių bendradarbiavimą, **mažinant kultūrinę atskirtį ir netolygumus.**

Kitas reikšmingas šios Strategijos aspektas – atkreiptas dėmesys į skirtingų meno sričių veiklos sąlygų netolygumus. Antro Strategijos tikslo „skatinti kurti ir dalyvauti kultūroje“ pirmas uždavinys – ugdyti ir palaikyti talentus, **suteikiant tolygias sąlygas kūrybai skirtingose meno srityse.** Pažymima, jog valstybės veiksmai meno srityse šiuo metu nėra iki galo pritaikomi skirtingoms sritims ir kūrėjų poreikiams. Centrinė valdžia, **didžiąją lėšų dalį skirdama valstybinių meno įstaigų tinklo finansavimui, pritrūksta lėšų tolygiai visų meno sričių plėtrai, talentų vystymui, o tai riboja menų įvairovę.** Šiuo metu nėra nuosekliai stebima ir analizuojama, kaip plėtojasi skirtingos meno sritys, kokie yra talentų ugdymo poreikiai. Vidutiniškai kiekvienais metais Kultūros ministerija skiria 40 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų visoms profesionaliojo scenos meno organizacijoms. Iš jų 97 proc. skiriama Kultūros ministerijos valdymo srities teatrams ir koncertinėms įstaigoms. Tačiau, pavyzdžiui, architektūros srities projektų finansavimas per Lietuvos kultūros tarybą 2018 m. sudarė 0,54 mln. eurų, **šokio – 0,74 mln. eurų.** Net ir scenos menai nėra plėtojami tolygiai – **atskirų scenos meno sričių, tokių kaip šiuolaikinis**

55 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9BE55C402B71>

56 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

šokis ar cirkas, kūrėjams nesudaromos tokios pat sąlygos vystyti savo kūrybinę veiklą kaip muzikos atlikėjams, aktoriams ar baletu šokėjams. Netolygios galimybės plėtoti veiklą riboja menų sričių įvairovę.

Ši strategija patvirtinta tik prieš metus, todėl dar sunku pastebėti konkrečių pokyčių įgyvendinant šiuos uždavinius, tačiau pats situacijos konstatavimas teikia vilčių.

3. Tyrimas Lietuvos kultūros politikos modelio sukūrimas. Lietuvos kultūros politikos formavimo perspektyvų analizė.⁵⁷

Šiame tyrime atkreipėme dėmesį į Europos Tarybos inicijuotos studijos „In From the Margins“ (1997) citatą apie kūrybiškumą ir sąlygas menui:

„Kūrybiškumas skatina atsinaujinimą. Menininkai, kaip mokslininkai ir kiti intelektualai, formuoja iššūkius bendruomenėms, t. y. atlieka funkciją, kuri yra reikalinga socialinių sistemų pusiausvyrai, laviruojančiai tarp savikritikos ir būtinų permainų numatymo.

Menas yra nepažabojamas, priešinasi klasifikacijoms, tačiau jam rasti reikalingos kelios išankstinės sąlygos:

1. saviraiškos laisvė, kurios neturi riboti jokios cenzūros formos (ideologinės, religinės ar ekonominės);
2. galimybė pragyventi iš kūrybos, kurti ir savo darbus rodyti, o tai kelia menininko statuso ir socialinių garantijų klausimus;
3. viešas kūrybos rėmimas, t. y. teisinių ir fiskalinių sąlygų sudarymas, neišskiriant rizikos, eksperimentavimo elementų, jaunų talentų skatinimo ir visų kūrybos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo.

Be to, kūrybiškumo samprata taikytina ne tik meno ir kultūros sritims, ji svarbi subalansuotai visuomenės plėtrai. Kūrybiškumas, inovacijos, tyrimai ir švietimas yra plėtros varikliai.“

Remiantis šiame darbe pateikta situacijos analize bei konsultuojantis su Šiuolaikinio šokio asociacijos nariais, buvo suformuluotos šokio srities plėtros kryptys, kurios tapo pagrindu srities plėtros stebėsenos kriterijų formulavimui.

Šokio srities plėtros kryptys:

1. Susijusios su srities dalyviais:

- 1.1. Srities dalyvių (teatrų, trupių, kūrėjų) įvairovė ir jų veiklos sąlygų tvarumas (siekinys: srityje veikia valstybiniai teatrai, savivaldybių teatrai, dotacijas veikai gaunantys teatrai, projektine veikla besiverčiantys teatrai, individualūs kūrėjai; jų veiklai užtikrinti yra tinkamos finansinės priemonės ir teisinė bazė).
- 1.2. Šokio srities kūrėjų socialinės padėties ir profesinės veiklos tvarumas (siekinys: įsidarbinimo galimybės; adekvatūs atlygiai dirbantiems pagal darbo sutartis ir užsiimantiems laisvai samdoma ar individualia veikla; socialinės garantijos; pagalba persikvalifikuojant baigus karjerą).

57 <http://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/politika-ir-vadyba/lietuvos-kulturos-politikos-modelio-sukurimas-lietuvos-kulturos-politikos-formavimo-perspektyvu-analize/>

- 1.3. Šokio srities profesionalumo užtikrinimas (siekinys: Lietuvoje ruošiami konkurencingi šokio srities profesionalai; vyksta aukšto lygio šokio profesionalumą ugdančios teoriniai ir praktiniai renginiai, konferencijos, seminarai, kūrybinės dirbtuvės; užtikrinamos galimybės profesinės formos palaikymui).
- 1.4. Kitų srities plėtrai reikšmingų įstaigų veikla (siekinys: srityje efektyviai veikia įstaigos, kaupiančios ir sklaidžiančios informaciją apie šokio srities kūrybą, atstovaujančios menininkų interesus, rengiančios festivalius Lietuvoje, besirūpinančios Lietuvos šokio sklaidos skatinimu užsienyje, taip pat rezidencijos, kūrybiniai inkubatoriai bei šokį prodiusuojančios įstaigos).
- 1.5. Šokio srities atstovavimas formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką (siekinys: šokio srities ekspertai dalyvauja visose darbo grupėse, tarybose bei ekspertų komisijose, kurios susijusios su kultūros ir meno, o ypač su scenos menų kultūros politikos sprendimais).

2. Susijusios su kūryba ir jos sklaida:

- 2.1. Kūrybos įvairovės, kiekybės, kokybės ir profesionalumo užtikrinimas (siekinys: kasmet auga naujų kūrinių kiekis; egzistuoja kūrinių įvairovė pagal tikslią auditoriją (vaikai, jaunimas, socialinės atskirties grupės, senjorai ir kt.), pagal estetines kryptis (klasikiniai, modernūs, šiuolaikiniai, urbanistiniai, eksperimentiniai, tarpsritiniai, naujų formų kūriniai), pagal kūrinio formatą (pastatymai skirtingo dydžio scenoms, trupėms, įvietinti kūriniai ir kt.); skirtinguose karjeros etapuose esančių kūrėjų darbai).
- 2.2. Tvarūs finansavimo sprendimai (siekinys: pakankamas finansavimas naujiems kūriniams ir jų sklaidai; individualių menininkų tyrimus ir kūrybos procesą finansuojančios programos).
- 2.3. Kūrinio tęstinumo ir prieinamumo užtikrinimas (siekinys: veikia sklaidos programos, sklaidos tinklai, užtikrinta tinkama infrastruktūra)
- 2.4. Tinkamos materialinės sąlygos kūrybai ir kūrybos sklaidai (siekinys: teatrams ir individualiems kūrėjams prieinamos tinkamos repeticijų erdvės, rezidencijos ir scenos šokiui pristatyti).

3. Susijusios su šokio srities tarptautiškumu:

- 3.1. Tarptautiniai šokio renginiai Lietuvoje (siekinys: Lietuvoje vyksta aukšto lygio tarptautiniai šokio festivaliai ir trupių gastrolės, pristatančios pripažintus menininkus bei naujų estetinių kryptių kūrybą; tarptautiniai šokio renginiai vyksta ne tik didžiuosiuose miestuose).
- 3.2. Tarptautinės rinkos plėtra (siekinys: Lietuvos šokis pristatomas visose svarbiausiose šokio ar scenos menų mugėse, rengiamos Lietuvos šokio vitrinos Lietuvoje ar kitose šalyse, rengiami užsienio festivalių organizatorių bei prodiuserių vizitai į Lietuvą susipažinti su vietiniais šokio kūrėjais).

3.3. Šokio kūrybos sklaida užsienyje (siekinys: šokio kūrybos sklaida užsienyje pakankamai finansuojama, Lietuvos kultūros institutas ir kultūros atašė efektyviai bendradarbiauja su šokio kūrėjais pristatant Lietuvos šokį užsienyje).

4. Susijusios su visuomenės edukacija ir auditorijos plėtra:

4.1. Šokio edukacinių projektų kiekis, kokybė ir prieinamumas (siekinys: Įvairiose Lietuvos vietose įgyvendinami aukšto lygio teoriniai ir praktiniai edukaciniai renginiai, kuriuos organizuoja bei juose dalyvauja profesionalūs šokio srities atstovai).

4.2. Vaikų ir jaunimo edukacija (siekinys: vykdomos aukšto lygio šokio edukacijos veiklos bendrojo ugdymo mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose; organizuojami šokio profesionalų edukaciniai renginiai vaikams ir jaunimui).

4.3. Šokio projektai meno žmogaus gerovei ir sveikatai srityje (siekinys: profesionalių šokio menininkai aktyviai įsitraukia į meno žmogaus gerovei ir meno sveikatai programas).

4.4. Įtraukties / bendruomenių meno projektai (siekinys: profesionalių šokio menininkų rengiami bendruomenių meno projektai įvairiose Lietuvos vietose, įtraukiantys vietines bendruomenes ir / ar socialinės atskirties grupes, paliečiantys aktualias visuomeninio gyvenimo problemas).

5. Susijusios su šokio srities tiriamąja veikla:

5.1. Informacijos apie Lietuvos šokį kaupimas ir sklaida (siekinys: ruošiami ir kaupiami visų Lietuvoje sukurtų naujų šokio kūrinių vaizdo įrašai ir kita aktuali informacija apie Lietuvos šokio kūrėjus; sudarytos sąlygos visuomenei susipažinti su sukaupta šokio duomenų baze).

5.2. Sistemingi šokio srities tyrimai (siekinys: reguliariai atliekami skirtingos apimties tyrimai, nagrinėjantys visus šokio srities veiklų aspektus; renkami kiekybiniai ir kokybiniai duomenys bei atliekama srities stebėseną; iš tyrimų išvadas ir rekomendacijas atsižvelgiama formuojant šokio srities kultūros politiką).

5.3. Aktyvi šokio kritikų veikla (siekinys: Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiami šokio kritikai; kultūriniai leidiniai publikuoja analitinius straipsnius apie šokį; sudaromos sąlygos kritikų kvalifikacijos kėlimui)

5.4. Šokio srities mokslinė veikla (siekinys: vykdomi moksliniai tyrimai; leidžiami šokio srities plėtrai aktualūs leidiniai; rengiamos šokio ugdymo metodikos; organizuojamos mokslinės konferencijos, diskusijos, forumai; aktyviai dalyvaujama tarptautinėje mokslinėje veikloje).

Kriterijai ir jų rodikliai pateikiami 4 lentelėje.

Srities stebėsenos metodologija ir duomenų šaltiniai

Srities stebėseną yra sudėtingas ir kompleksinis procesas. Parengtoje kriterijų rodiklių lentelėje apžvelgta plati srities aprėptis, tačiau vykdant stebėseną galima fokusuotis į siauresnius probleminius srities aspektus. Nustatant tokius aspektus patartina pirmiausia atlikti šokio srities tyrimą išgryninant srities stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes bei numatant srities plėtros tikslus. Toks tyrimas padėtų išrinkti aktualiausius rodiklius ar suformuluoti papildomus, specifiskesnius rodiklius bei pasiūlyti tinkamiausią rodiklių rinkimo periodiškumą.

Srities stebėsenos duomenų rinkimo ir analizės metodai nesiskiria nuo įprastų kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodų:

- teisės aktų analizė,
- literatūros šaltinių analizė,
- finansavimo duomenų analizė,
- projektų rezultatų ataskaitų **kokybinių duomenų** analizė,
- statistinių duomenų analizė,
- įstaigų veiklos analizė (metinės ataskaitos, projektų ataskaitos),
- srities dalyvių ir auditorijos apklausos (pateikiant struktūruotus klausimynus ir atliekant individualius interviu),
- konsultacijos su srities ekspertais.

Prieinami šokio srities duomenys ir jų šaltiniai:

- Lietuvos kultūros tarybos statistika bei projektų ir stipendijų finansavimo duomenų bazės.
- Kultūros ministerijai teikiamų profesionaliojo scenos meno įstaigų statusą turinčių įstaigų metinės veiklos ataskaitos.
- Registrų centrui teikiamos metinės veiklos ataskaitos.
- Lietuvos šokio informacijos centro renkama šokio statistika ir duomenų bazė.
- Scenos meno kritikų asociacijos renkama šokio statistika.
- Šiuolaikinio šokio asociacijos renkami duomenys apie narius ir jų veiklą.
- Šokio srities įstaigų internetiniuose tinklapiuose skelbiama informacija.
- Šokio mokytojų asociacijos duomenys⁵⁸.
- Publikacijos, straipsniai, recenzijos apie šokį: kultūriniai leidiniai ir interneto portalai.
- Su scenos menais susiję tyrimai.
- Bendrieji kultūros lauko tyrimai.

58 <http://www.sokis.upc.smm.lt/apie-mus/>

Prieinamų duomenų problematika:

1. Lietuvos kultūros tarybos renkami duomenys yra neišsamūs, nes nerenkami duomenys apie įvykusius, tačiau LKT nefinansuotus projektus. Taip pat nerenkami duomenys apie individualias stipendijas gavusių menininkų įgyvendintus projektus.
2. Lietuvos kultūros tarybos finansavimo duomenų bazėje neatsispindi mišria veikla užsiimančių įstaigų veikla šokio srityje. Taip pat duomenų bazėse neišskiriamos per strategines programas finansuojamos veiklų rūšys.
3. Lietuvos kultūros tarybos duomenys neapima viso šokio srities finansavimo, nes yra kitų finansavimo šaltinių. Srities finansavimo statistika, apimanti visus finansavimo šaltinius, nėra renkama.
4. Lietuvos šokio informacijos duomenų bazė apima daugiau finansavimo šaltinių, tačiau iškyla duomenų patikimumo klausimas, nes duomenų teikimas yra savanoriškas ir viešai neprieinami duomenys iš finansavimo šaltinių, dėl to duomenų neteikiančios įstaigos į šią statistiką nepatenka. Be to, Lietuvos šokio informacijos centras renka duomenis tik apie šiuolaikinį šokį ir iš dalies baletą, urbanistinį šokį.

Todėl manome, jog:

Pirma, projektų ataskaitose pateikiami statistiniai duomenys ir jų pagrindu suformuota duomenų bazė yra neišsamūs ir neaprepia visų reikšmingų duomenų, todėl būtina ieškoti kitų duomenų rinkimo būdų. Bet kokių išsamesnių ar ilgesnio periodo duomenų rinkimas turi būti siejamas su papildomu finansavimu arba atliekamas centralizuotai. Tačiau svarbu pabrėžti, kad turi būti išlaikomas duomenų rinkimo naštos proporcingumo skiriamam finansavimui principas: valstybės dotuojami teatrai teikia išsamesnes metines ataskaitas, o tik projektinį finansavimą gaunančios organizacijos teikia vien tiesiogiai su projekto įgyvendinimu susijusius duomenis, nereikalaujančius papildomų žmogiškųjų bei finansinių kaštų. Dabartinėje ataskaitoje esantys statistiniai rodikliai gali būti tik mažinami.

Antra, patikėti duomenų rinkimą privačioms įstaigoms, kaip yra šiuo metu (statistinius duomenis renka Lietuvos šokio informacijos centras, taip pat tyrimą pradėjo vykdyti Scenos meno kritikų asociacija), yra rizikinga, nes negarantuojamas tyrimų tęstinumas, jų apimties vieningumas, privačioms įstaigoms gali būti sunku gauti duomenis iš kitų juridinių asmenų.

Šokio srities plėtros stebėsenos kriterijai ir rodikliai

4 lentelė. Šokio srities plėtros stebėsenos kriterijai ir rodikliai

Nr.	Kriterijai	Rodikliai	Matavimo vienetai
1.	Su kultūros politikos kontekstais susiję kriterijai ir jų rodikliai		
1.1.	Šokio srities atstovavimas formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką	Ar šokio sritis minima, išskiriama kultūros politikos dokumentuose, ar egzistuoja specifiniai šokio srities poreikius atliepiantys kultūros politikos dokumentai	Kokybinis
		Šokio srities ekspertų dalyvavimas kultūros ir meno ekspertų komisijose, tarybose ir kituose kultūros politikos formavime ir / ar įgyvendinime dalyvaujančiose institucijose	Kokybinis / santykinis
1.2.	Šokio srities tyrimų ir stebėsenos efektyvumas	Atliekamų skirtingos apimtys šokio srities tyrimų bei stebėsenos sistemingumas	Kokybinis
		Tyrimų apimtis ir skirtingų aspektų padengimas (dalyviui, srities veiklos, finansavimas, aktualiausias srities problemos bei jų priežastys ir kt.)	Kokybinis
		Tyrimų ir stebėsenos rezultatų prieinamumas, viešinimas ir sklaida (tyrimai yra lengvai prieinami ir pasiekiami, naujai atlikti tyrimai paviešinami ir pristatomi visuomenei)	Kokybinis
		Tyrimų bei stebėsenos rekomendacijų įgyvendinimas	Kokybinis / santykinis
2.	Su šokio srities finansavimu susiję kriterijai ir jų rodikliai		
2.1.	Šokio srities finansavimo apimtis, jos pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis	Bendra šokio sričiai skiriama valstybės ir savivaldybių finansavimo suma, jos santykis su kitomis scenos menams skiriama suma, metinis pokytis	Eur / %
		Finansavimo priemonės ir jų prieinamumas (fondai, programos, jų prieinamumas, – kas gali kreiptis ir kokie apribojimai taikomi, ar yra veiklų / dalyvių, kurie patenka į finansavimo priemonių spragas)	Kokybinis
		Valstybės biudžeto dotacijos šokio teatrams, suma, metinis pokytis	Eur / %
		Savivaldybių biudžeto dotacijos savivaldybių šokio teatrams, suma, metinis pokytis	Eur / %
		Kultūros ministerijos administruojamos finansavimo programos, taikytinos šokio srities įstaigoms, suma, metinis pokytis	Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos projektinis finansavimas „Šokio sritis“ – suma, jos pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis	Eur / %
		Šokio srities finansuotų paraiškų skaičius kituose šaltiniuose bei programose (LKT kitos programos, ŠMM, URM, VRM, SADM, SAM ir kt.), suma, metinis pokytis. Santykis su kitų kultūros ir meno sričių paraiškomis	Sk. /Eur / %
		Ne tik šokio srities veikla užsiimančių įstaigų gaunamo finansavimo dalis, skiriama šokio srities veikloms (scenos menų inkubatoriai, menų rezidencijos ir pan.)	Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos skiriamos stipendijos šokio menininkams: suma, metinis pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis	Eur / %
		Regioninių kultūros tarybų šokio srities projektų finansavimas: suma, metinis pokytis, santykis su poreikiu, santykis su kitų kultūros ir meno sričių finansavimu	Eur / %
		Savivaldybių kultūros projektų finansavimo programose finansuoti šokio projektai: suma, metinis pokytis, santykis su poreikiu, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis,	Eur / %
		Privačių finansavimo šaltinių pritraukimas (gauta parama pinigais, gauta parama paslaugomis ir turtu, jos pokytis)	Eur / %
		Tarptautinių bei užsienio šalių finansavimo pritraukimas (skiriamos finansinės paramos suma)	Eur / %

Nr.	Kriterijai	Rodikliai	Matavimo vienetai
2.2.	Šokio srities dalyvių finansavimo tvarumas	Šokio srities finansavimo pasiskirstymas pagal dalyvių tipą (valstybiniai, savivaldybių, nepriklausomi teatrai, individualūs kūrėjai, informaciniai centrai, kūrybos agentūros / pradiusiojančios organizacijos, inkubatoriai, rezidencijos)	Kokybinis / santykinis
		Skirtingos trukmės finansavimo pakopų sistema (1, 2, 3, 5 metai ir t. t.) – siekiant užtikrinti organizacijų veiklos tęstinumą ir įgalinti veiklos planavimą	Kokybinis
		Nevalstybinių šokio įstaigų veiklos sąnaudų (administracinių išlaidų) finansavimo mechanizmai – programų skaičius, skiriama suma, skiriamos sumos pokytis, santykis su poreikiu	Kokybinis/ Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos projektinis finansavimas „Šokio sritis“ – santykis su poreikiu (siūlome vertinti atsižvelgiant į finansuotinas paraiškas – surinkusias minimalų slenksčių balą); finansuotų projektų finansavimo procentas (įvertinant biudžeto pagrįstumą)	Santykinis
		Šokio srities finansavimas per kitas Lietuvos kultūros tarybos finansavimo programas (paraiškų skaičius, finansuotų paraiškų skaičius, skirta suma, jos pokytis)	Sk. /Eur / %
		Nepriklausomų šokio kūrėjų veiklos finansavimo priemonės (stipendijų rūšys, santykis su poreikiu, trukmė, kitos finansavimo galimybės)	Kokybinis / Eur / %
		Šokio srities dalyvių uždirbamos lėšos (pajamos už bilietus, už suteiktas paslaugas, už gastroles užsienyje): sumos, metinis pokytis	Eur / %
2.3.	Šokio srities veiklų finansavimo tvarumas (pagrindinis dėmesys kūrybai ir sklaidai)	Šokio srities finansavimo pasiskirstymas pagal veiklos tipus: nauji kūriniai, kūrybos sklaida, gastroles užsienyje, informacijos apie Lietuvos šokį rinkimas ir platinimas, tarptautiniai festivaliai, užsienio trupių gastroles, edukaciniai renginiai ir kt.	Kokybinis / %
		Šokio srityje ir kitose programose pateiktų paraiškų skaičius, patenkintų paraiškų skaičius, jų pokytis	Sk. / %
		Naujų šokio kūrinių finansavimas: skiriamos sumos, jų santykis su prašoma suma	Eur / %
		Nenaujų šokio kūrinių sklaidos finansavimas: skiriamos sumos iš skirtingų finansavimo šaltinių (LKT, regioninės KT, savivaldybės), santykis su poreikiu	Eur / %
		Meninių tyrimų, eksperimentinės kūrybos bei nepriklausomų menininkų kūrybos finansavimo priemonės bei skiriamos sumos	Kokybinis / Eur
3.	Su šokio srities dalyviais susiję kriterijai ir jų rodikliai		
3.1.	Šokio kūryba užsiimančių dalyvių įvairovė	Dalyvių skaičius ir pasiskirstymas pagal įstaigos steigėjus / dalininkus ir finansavimo struktūrą: valstybiniai teatrai, savivaldybių teatrai, nevalstybiniai teatrai ir trupės, nepriklausomi kūrėjai	Sk. / Kokybinis
		Šokio srities dalyvių regioninė aprėptis	Sk. / Kokybinis
		Skirtingų šokio žanrų ir estetinių krypčių atstovavimas dalyvių struktūroje (baletas, šiuolaikinis šokis, miuziklas, modernusis šokis, urbanistinis šokis, eksperimentinė kūryba ir kt.)	Sk. / Kokybinis
3.2.	Šokio srities kūrėjų socialinės padėties ir profesinės veiklos tvarumas	Pagal darbo sutartis dirbančių šokėjų ir choreografo skaičius, jo santykis su šokio srities meno kūrėjų skaičiumi	Sk. / %
		Šokėjų darbo užmokestis, jo santykis su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu bei kultūros srities darbuotojų vidutiniu darbo užmokesčiu	Eur / %
		Laisvai samdomų kūrėjų ir atlikėjų vidutinės mėnesinės pajamos, jų santykis su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu bei kultūros srities darbuotojų vidutiniu darbo užmokesčiu	Eur / %
		Bendrijų socialinių garantijų prieinamumas (sveikatos paslaugos, socialinis draudimas, pensijų draudimas)	Kokybinis
		Papildomų socialinių garantijų, teikiamų meno kūrėjams prieinamumas (egzistuojančios priemonės ir kiek jomis naudojasi šokio srities kūrėjai – pvz., kūrybinių prastovų išmokos, šokio srities kūrėjų gauta suma per metus, jos metinis pokytis)	Kokybinis / sk. / Eur / %
		Papildomų socialinių garantijų, susijusių su šokėjo profesijos specifika, taikymas ir prieinamumas (prevencinė ir palaikomoji sveikatos priežiūra, pagalba persikvalifikuojant ir kt.)	Kokybinis
		Lietuvos šokio lauko patrauklumas (kiek šokėjų išvažiuoja dirbti užsienyje ir dėl kokių priežasčių; kiek užsienyje baigusių studijas grįžta (pageidautų grįžti į Lietuvą); kiek į Lietuvą pritraukiama šokio menininkų iš užsienio)	Kokybinis
Aktyvių šokio menininkų demografinė sudėtis	Sk. / %		

Nr.	Kriterijai	Rodikliai	Matavimo vienetai
3.3.	Šokio srities profesionalumo lygis ir jo augimas	Profesionalius šokio menininkus ruošiančių švietimo programų skaičius; absolventų skaičius	Kokybinis / Sk.
		Šokio ekspertų bei pripažintų šokio menininkų nuomonė apie Lietuvoje paruošiamų šokio menininkų lygį	Kokybinis
		Šokio kūrėjams teikiami valstybiniai kultūros ir meno srities apdovanojimai bei premijos (apdovanojimų skaičius ir jo reikšmingumas)	Kokybinis / Sk.
		Lietuvos šokėjų konkurencingumas tarptautinėje rinkoje (kiek Lietuvos šokėjų įstoja į prestižines šokio mokyklas užsienyje; šoka aukšto lygio užsienio trupėse).	Kokybinis / Sk.
		Kvalifikacijos kėlimo renginių tipas (teoriniai, praktiniai, kūrybiniai renginiai) ir skaičius per metus; kviestinių dėstytojų skaičius; renginių dalyvių skaičius	Kokybinis / Sk.
		Skiriamų edukacinių ir mobilumo stipendijų suma per metus; jos santykis su poreikiu; paraiškas teikiančių menininkų skaičius	Sk. / %
		Profesinės formos palaikymo veikla ir jos prieinamumas	Kokybinis
3.4.	Ne kūrybine šokio srities veikla užsiimančių įstaigų veiklos tvarumas	Šokio srityje veikiančių ne kūrybinių įstaigų skaičius ir veiklos profilis (ar atliepamos visos šokio srities plėtrai reikalingos veiklos)	Sk. / kokybinis
		Įstaigų, kaupiančių ir skleidžiančių informaciją apie Lietuvos šokį, skaičius ir veiklos aprėptis	Sk. / kokybinis
		Įstaigų, organizuojančių šokio renginius ir festivalius, skaičius, regioninė aprėptis ir veiklos efektyvumas	Sk. / kokybinis
		Organizacijų, atstovaujančių šokio srities kūrėjų interesus, skaičius ir veiklos aprėptis	Sk. / kokybinis
		Rezidencijų, kūrybinių inkubatorių, šokį prodiusuojančių įstaigų skaičius, veiklos aprėptis ir prieinamumas	Sk. / kokybinis
4.	Su šokio srities kūryba ir jos sklaida susiję kriterijai ir jų rodikliai		
4.1.	Šokio kūrybos kiekybė, kokybė ir įvairovė	Naujų kūrinių kiekis, jų kokybė (pagal ekspertų atsiliepimus, apžvalgas bei apdovanojimų skaičių)	Sk. / kokybinis
		Naujų šokio kūrinių pasiskirstymas pagal žanrą ar estetinę kryptį (klasikinis baletas, šiuolaikinis baletas, modernus šokis, šiuolaikinis šokis, urbanistinis šokis, eksperimentinis šokis, tarpšritiniai projektai, naujų formų kūriniai ir kt.)	Sk.
		Naujų šokio kūrinių pasiskirstymas pagal kūrinio formatą (atlikėjų skaičius, scenos ar auditorijos dydis, įvietinti ar viešosioms erdvėms skirti kūriniai, skaitmeninėmis priemonėmis skleidžiami kūriniai)	Sk.
		Naujų šokio kūrinių pasiskirstymas pagal kūrėjų profilį (debiutuojantys menininkai, jaunieji menininkai, pripažinti menininkai, vyresnės kartos menininkai)	Sk.
		Naujų šokio kūrinių skaičius, sukurtas bendradarbiaujant su: užsienio scenos meno organizacijomis; užsienio kūrėjais; užsienyje dirbančiais lietuvių kūrėjais; Lietuvoje veikiančiomis nacionalinėmis bei valstybinėmis kultūros ir meno įstaigomis	Sk.
		Nominacijų, apdovanojimų bei premijų skaičius	Sk.
4.2.	Kūrinio tęstinumo ir prieinamumo užtikrinimas	Surengtų šokio spektaklių parodymų pasiskirstymas pagal tikslinę auditoriją	Sk.
		Kūrinių, įtrauktų į Kultūros paso paslaugų rinkinį, skaičius	Sk.
		Nacionalinių sklaidos programų ar tinklo egzistavimas ir veiklos efektyvumas	Kokybinis
4.3.	Materialinės sąlygos šokio kūrybai ir jos sklaidai	Šokio kūrėjams tinkamos rezidencijos Lietuvoje bei jų prieinamumas	Sk. / kokybinis
		Šokiui pristatyti tinkamų scenų skaičius (surengtų šokio spektaklių gastrolių vietų skaičius, jų regioninis pasiskirstymas)	Sk. / kokybinis

Nr.	Kriterijai	Rodikliai	Matavimo vienetai
5.	Su šokio srities tarptautiškumu susiję kriterijai ir rodikliai		
5.1.	Lietuvos šokio kūrybos sklaida užsienyje	Surengtų gastrolių skaičius, metinis pokytis, geografijs	Sk. / %
		Lietuvių šokio kūrybos pristatymas prestižiniuose užsienio festivaliuose, scenose, gauti apdovanojimai	Sk. / kokybinis
		Užsienyje kuriančių lietuvių šokio menininkų skaičius, veiklos ypatybės (dirba trupėse, laisvai samdomi atlikėjai, savo veiklą plėtojantys choreografai ir pan.)	Sk. / kokybinis
		Lietuvos kultūros ir meno pristatymo užsienyje finansavimas (LKT pateiktų ir finansuotų šokio paraiškų skaičius, finansavimo intensyvumas, kiti finansavimo šaltiniai)	Sk. /Eur / %
		Lietuvos šokio sklaidą užsienyje centralizuotai organizuojančių ir įgyvendinančių organizacijų skaičius ir veiklos efektyvumas	Sk. / kokybinis
5.2.	Tarptautinės rinkos plėtra	Lietuvos šokio pristatymas tarptautinėse šokio ar scenos menų mugėse, Lietuvos šokio vitrinų organizavimas	Sk. / kokybinis
		Užsienio festivalių organizatorių vizitai į Lietuvą: atvykusių specialistų skaičius, pristatytų teatrų / kūrėjų skaičius	Sk. / kokybinis
		Lietuvos kultūros atašė įtraukimas į Lietuvos šokio sklaidą užsienyje ir jų veiklos efektyvumas	Kokybinis
		Narysčių tarptautiniuose tinkluose skaičius, dalyvavimo jose aktyvumas	Sk. / kokybinis
5.3.	Tarptautinių renginių Lietuvoje kiekybė, kokybė ir įvairovė	Tarptautinių šokio festivalių ir užsienio trupių gastrolių skaičius, surengtų spektaklių parodymų skaičius, regioninė aprėptis, šokio žanrų bei estetinių krypčių padengimas, žiūrovų skaičius	Sk. / kokybinis
		Šokio srities ekspertų nuomonė apie tarptautiniuose festivaliuose ir užsienio trupių gastrolių pristatytos kūrybos kokybę ir įvairovę	Kokybinis
6.	Su visuomenės edukacija ir auditorijos plėtra susiję kriterijai ir rodikliai		
6.1.	Auditorijos sudėtis ir plėtra	Šokio spektaklių žiūrovų skaičius per metus, jo pokytis, sudėtis pagal tikslines amžiaus kategorijas (vaikai, paaugliai, suaugusieji), regioninis pasiskirstymas	Sk. / % / kokybinis
		Šokio renginių vidutinis salių užimtumo procentas, jo pokytis	%
		Lietuvių autorių šokio kūrinių, prieinamų elektroninėje erdvėje, virtualių peržiūrų skaičius	Sk.
		Šokio spektaklių žiūrovų profiliai (amžius, gyvenamoji vieta, socialinė padėtis ir pan.)	Sk. / %
		Šokio spektaklių žiūrovų pasitenkinimo tyrimai (kaip dažnai lankosi, kaip vertina kokybę, ar žada lankytis, ar rekomenduotų kitiems)	Kokybinis
		Šokio kūryboje dalyvaujančių ir ją vartojančių Lietuvos gyventojų skaičius ir jo pokytis, (pagal Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimą)	Sk. / %
6.2.	Šokio edukacinių projektų kiekis, kokybė ir prieinamumas	Edukacinių projektų skaičius, pobūdis (praktiniai ir teoriniai), temos bei regioninė aprėptis	Sk. / kokybinis
		Edukacinių renginių poreikis (pagal apklausas) ir juose dalyvaujančių asmenų skaičius, jo pokytis, demografija	Sk. / kokybinis
		Edukacinių renginių kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas, dalyvių pasitenkinimas	Kokybinis
6.3.	Vaikų ir mokinių edukacija	Vykdomų šokio edukacijos veiklų bendrojo lavinimo mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose kiekis ir regioninė aprėptis	Sk. / kokybinis
		Mokinių, dalyvaujančių edukacijų veikloje skaičius (kitų meno sričių atžvilgiu mokyklos, miesto, rajono, šalies mastu)	Sk. / %
		Vykdomų šokio edukacijos veiklų bendrojo lavinimo mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas	Kokybinis
		Mokinių, dalyvaujančių edukacijų veikloje pasitenkinimas, susidomėjimas šokio sritimi	Kokybinis
		Edukacinių renginių vaikams ir jaunimui, kuriuos organizuoja šokio srities kūrėjai (trupės, teatrai, individualūs menininkai), kiekis, kokybė, regioninė aprėptis	Sk. / kokybinis

Nr.	Kriterijai	Rodikliai	Matavimo vienetai
6.4.	Šokio projektai meno žmogaus gerovei ir sveikatai srityje	Meno žmogaus gerovei programoje vykdomų šokio projektų ir veiklų skaičius, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis, regioninė aprėptis, prieinamumas skirtingoms demografinėms grupėms bei tęstinumas	Sk. / % / kokybinis
		Programų kokybė (projekto vadovo ir jame dalyvaujančių asmenų meninės ir programos vykdymui reikalingos kompetencijos) bei dalyvių pasitenkinimas.	Kokybinis
		Programų kuratorių ir jose dalyvaujančių menininkų kompetencijų ugdymo renginių skaičius Lietuvoje bei dalyvavimas stažuotėse užsienyje	Sk.
6.5.	Įtraukties / bendruomenių meno projektai	Rengiamų projektų skaičius, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis, regioninė aprėptis, tęstinumas	Sk. / %
		Projektų kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas, atitikimas bendruomenių ar/ir socialinių atskirties grupių poreikiams, dalyvių pasitenkinimas	Kokybinis
7.	Susijusios su šokio srities tiriamąja veikla		
7.1.	Informacijos apie Lietuvos šokį kaupimas ir sklaida	Naujų šokio kūrinių video įrašų kaupimas (kiek surta ir kiek jų užfiksuota)	Sk. / %
		Duomenų bazių apie šokio srities kūrėjus kiekis, pobūdis, išsamumas, savalaikis atnaujinimas, prieinamumas	Kokybinis
		Duomenų bazių virtualių lankytojų skaičius, jo pokytis	Sk. / %
7.3.	Aktyvi šokio kritikų veikla	Šokio kritikų (arba apie šokio sritį rašančių kritikų) skaičius	Sk.
		Kritinių straipsnių apie šokį skaičius (lyginant su kitomis scenos meno sritimis; lyginant su kasmet išleidžiamų premjerų, rodomų spektaklių skaičiumi, lyginant skirtingus šokio stilius, renginio formatus ir regioninę aprėptį)	Sk. / %
		Kultūrinių leidinių, publikuojančių kritinius straipsnius apie šokį (online ir spausdiniai) skaičius, regioninis išsidėstymas, kryptis	Sk. / kokybinis
		Šokio kritikų veiklos tvarumas (įdarbinimas, atlygiai už straipsnius)	Kokybinis
		Lietuvos aukštųjų mokyklų programų, ruošiančių šokio kritikus skaičius, populiarumas, kokybė	Sk. / kokybinis
		Kvalifikacijos kėlimo galimybės (programos, finansuojančios kritikų seminarus ir stažuotes, organizuojamų šokio kritikos mokymų ir seminarų skaičius, su šokio kritika susiję projektai, skatinantys tobulėjimą ir kt.)	Kokybinis
7.4.	Šokio srities mokslinė veikla	Asmenų, užsiimančių šokio srities moksline veikla, skaičius ir demografija	Sk.
		Atliekamų mokslinių tyrimų ir išleistų mokslinių publikacijų skaičius, santykis su kitų meno sričių publikacijomis	Sk. / %
		Mokslinių konferencijų, mokymų, diskusijų, forumų skaičius (miesto, rajono, apskrities, šalies, tarptautiniu lygmeniu)	Sk.
		Šokio srities menininkų įsitraukimas į mokslinę veiklą: kiek aktyviai joje dalyvauja, kiek turi daktaro, profesoriaus vardus ir kt. (lyginant su kitomis meno sritimis)	Sk. / kokybinis
		Aktyvus dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje (dalyvavimas tarptautinėse konferencijose, pranešimų skaitymas, publikavimas tarptautiniuose žurnaluose ir kt.)	Kokybinis
		Programų ir darbo vietų skaičius šokio mokslinei veiklai vykdyti švietimo ir mokslo institucijose	Sk.
		Šokio ugdymo metodikų skaičius ir kokybė (profesionalumas, temų aprėptis, aktualumas, savalaikis atnaujinimas)	Sk. / kokybinis

Šokio srities projektų kriterijai ir rodikliai

Lietuvos šokio srities situacijos analizėje ir problematikoje išskyrėme keletą aktualių aspektų, susijusių su projektinio finansavimo dominavimu šokio srityje ir jo efektais srities kokybinei plėtrai. Projektinis meno finansavimas apskritai sulaukia daug šiuolaikinių mąstytojų, meno teoretikų kritikos, nes jis nukreiptas į ateitį, orientuojasi į vienkartinį rezultatą ir nesuteikia erdvės dabartiškumui, laisvės meninei nesėkmei ir kūrybinei drąsai. Projekto sąvoka ateina iš verslo ir yra orientuota į vienkartinį, iš anksto apibrėžtą rezultatą, o tai nelabai suderinama su ilgalaikiais kūrybiniais procesais. Meno plėtrai būtinas tyrimas, eksperimentas ir nesėkmė, todėl svarbu, kad vertinimo kriterijuose ir rodikliuose nedominuotų produktyvumo, skaitlingumo (suteiktų paslaugų, surinktų žiūrovų), rezultatyvumo ir sėkmės diktatūra.

Nagrinėdami srities plėtros stebėseną, kriterijus suprantame kaip srities situaciją ir plėtrą apibūdinančias charakteristikas, o rodiklius – kaip kriterijų matavimo rodmenis, detalizavimą. Kadangi srities plėtra yra tęstinis procesas, kriterijų ir rodiklių laikas nesiskiria. Tuo tarpu projektas yra laike apibrėžta, konkretaus rezultato siekianti veikla, kriterijai ir rodikliai gali būti suprantami kitaip. Projekto kriterijai yra skirti projekto kokybei vertinti prieš jį įgyvendinant, o rodikliai – projekto tikslų įgyvendinimo kokybiniam ir kiekybiniam matavimui.

Šioje dalyje analizuojame tik projektų, priskiriamų šokio sričiai, kaip apibrėžiama Lietuvos kultūros tarybos kultūros ir meno sričių finansavimo programoje, vertinimo kriterijus ir įvykdymo rezultatų rodiklius.

Šokio srities projektų vertinimo kriterijai

Kultūros ir meno sričių programos projektų vertinimo kriterijai yra pateikti Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairėse⁵⁹. Darbo autorių bei šokio srities atstovų, su kuriais konsultavomės darbo metu, šiuo metu taikomi projektų kriterijai yra iš esmės geri, tačiau turi tam tikrų trūkumų. 5-oje lentelėje pateikiame pastabas dėl kriterijų arba jų aprašų.

Remiantis darbo autorių patirtimi, kriterijai neturi būti specifiški, ribojantys projektų spektrą ar privileijuojantys tam tikras veiklas, taip pat bendrose kultūros ir meno sričių programose neturėtų būti išskiriami papildomi prioritetai (veiklos vykdymas regionuose, vaikai ir jaunimas ar pan.), tikslinių veiklų finansavimui turėtų būti skirtos atskiros programos.

59 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973a694089d011e78939acf99f6e54eb/CiBuHMDfEN>

Manome, jog projektų vertinimo sėkmę apibrėžia trys vienodai svarbios sudedamosios dalys:

1. Projektų vertinimo kriterijai turėtų būti pritaikomi plačiam veiklų ir projektų spektrui, nediskriminuojantys kūrėjų, organizacijų ar veiklų jokia pagrindu bei sudarantys prielaidas atskirti **gerą projektą nuo geros paraiškos**.
2. Ekspertų kompetencija ir srities kontekstų išmanymas. Manome, kad tai yra bene svarbiausias projektų vertinimo aspektas. Darbo autorių nuomone, svarbu ne tik pasirinkti tinkamus ekspertus, tačiau nepasikliauti ekspertų „atsineštine“ kompetencija, bet nuosekliai juos supažindinti su srities kontekstais, jos plėtros tikslais, stebėsenos rezultatais bei rekomendacijomis. Taip pat svarstyta, kiek galima būtų sričių ekspertus įtraukti į srities stebėsenos vykdymą, taip pat rengti bendro pobūdžio ekspertinės kvalifikacijos kėlimo renginius, diskusijas, konferencijas.
3. Paraiškų svarstymo procesas. Rekomenduojame diskutuojant su ekspertais nustatyti optimalų paraiškų svarstymo ir sprendimų priėmimo procesą, ypač sprendžiant situacijas, kai finansuotinių paraiškų (surinkusių slenkstinį vertinimo balą) poreikis viršija finansavimo galimybes. Apsvarstyti galimybes ekspertų diskusijoms, papildomų klausimų paraiškovams uždavimą, susitikimus su paraiškovais (*pitch session*), galimybę ekspertams matyti teikėjo anksčiau teiktas paraiškas, įvykdytų projektų ataskaitas ir pan.

Užsienio šalių bei tarptautinių fondų projektų vertinimo kriterijų pavyzdžiai

Kalbant apie užsienio šalių kriterijų pavyzdžius, norisi atkreipti dėmesį į, mūsų manymu, aktualius ir veiksmingus projektų teikimo, vertinimo ir atsiskaitymo momentus. Savaiame suprantama, kad ne visi išvardinti pavyzdžiai gali būti ar turi būti įgyvendinti, tačiau jie gana gerai atspindi šalių požiūrį į meno kūrėjų veikų ir visos srities tvarumą.

Danijos kultūros fondas (*Danish Arts Foundation*)⁶⁰

Kadangi šiuo metu negalima gauti informacijos apie šokio srities projektus, buvo pažvelgta į vizualiųjų menų projekto šaukimo pavyzdį. Jame vienas iš pagrindinių kriterijų yra aukšto lygio meninė vertė, kurią nulemia 5 punktai (iš jų projekte turi atsispindėti ne visi, tačiau bent keli turi būti labai aiškiai matomi):

- Projektas skatina diskursą
- Projektas yra konceptualus
- Projekto fizinė išraiška (atlikimas) yra profesionali
- Projekto įgyvendinimas yra gerai apgalvotas
- Projektas yra inovatyvus

60 <https://www.kunst.dk/english/about-us>

Šie punktai yra pakankamai abstraktūs ir, mūsų manymu, gali būti svarstomi analizuojant kriterijus šokio srities paraiškoms vertinti. Bent keletas punktų galėtų būti kiekvienoje paraiškoje, nesvarbu, kokioms šokio srities veikloms projektas yra skiriamas.

Analizuojant Danijos kultūros fondo paraiškas, norisi atkreipti dėmesį į fondui pateikiamas ataskaitos formas. Teikiant ataskaitas, formos yra nesudėtingos, matyti visiškas pasitikėjimas menininku, jo profesine atsakomybe. Danijos kultūros fondas (*Danish Arts Foundation*) stipendijoms iki DKK 100,000 (apie 12 926 eurus) prašo tik raštiško patvirtinimo, kad visi finansai buvo panaudoti tinkamai ir kad projektas įvykdytas⁶¹. Kai kuriuos projektus pasirinktinai tikrina, prašo pateikti tikslesnį biudžetą. Kiek tikslesnio išlaidų panaudojimo prašo ir projektams, kuriems suteikto finansavimo suma viršija DKK 100,000 (apie 12 926 eurus). Tačiau menininkas nėra įpareigojamas pateikti detalią informaciją apie projekto dalyvius ir auditoriją (jei tokia yra).

Švedijos meno stipendijų komitetas (*Swedish Arts Grant Committee*)⁶²

Rašant paraišką meno projektui, meniniams tyrimams ar asmeninių kompetencijų tobulinimui paraiškoje turi atsispindėti:

- Aiškiai apibrėžtas tikslas
- Aiški projekto trukmė
- Biudžetas

Kaip pagrindiniai vertinimo kriterijai nurodomi:

- Meninė veikla ir jos kokybė
- Finansavimo reikalingumas

Papildomai atsižvelgiama į:

- Žanrą ar atliekamą techniką
- Lytį
- Amžių
- Etninę ar kultūrinę kilmę
- Geografinį pasiskirstymą

Vėlgi pagrindiniai ir svarbiausi kriterijai – kokybė ir meninė veikla bei finansavimo poreikis itin abstraktūs ir pritaikomi visiems projektams.

61 <https://www.kunst.dk/english/programs/when-awarded-a-grant>

62 <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=11309>

Suomijos meno paramos centras (*Arts Promotion Center Finland*)⁶³

Vertinant paraiškas, atsižvelgiama į: paraiškos teikėjo ankstesnę meninę veiklą, projekto kokybę ir poveikį, projekto finansavimą.

Kiekvienas punktas detaliau yra paaiškinamas naudojant klausimų formą:

- paraiškos teikėjo ankstesnė meninė veikla
 - ar paraiškos teikėjas yra savo srities profesionalas?
 - ar projekto dalyviai yra srities profesionalai?
 - kokia yra paraiškos teikėjo praeityje kurtų meninių darbų kokybė?
 - kiek svarbus / žinomas yra paraiškos teikėjas savo srityje?
- projekto kokybė ir poveikis
 - kiek įdomūs yra projekto planas ir tikslai?
 - kokia yra projekto meninio turinio kokybė?
 - kaip projektas skatina diskursą arba supratimą apie meną?
 - kokį poveikį projektas turės regionui, šaliai ar tarptautiniu mastu?
 - kokias idėjas ar veiklos metodus projektas siūlo meno sričiai, menininkams ar žiūrovui?
 - su kuo bendradarbiaujama projekto metu?
 - kiek realistiška būtų įgyvendinti tokį projektą?
- projekto finansavimas
 - kiek realistiškas yra projekto biudžetas?
 - kiek svarbi yra ši parama projektui įgyvendinti?
 - ar suma, kurios prašoma, proporcingai atitinka projekto turinį ir didį?
 - ar projektas turi kitų finansavimo šaltinių, ar jie jau yra patvirtinti?

Vėlgi kriterijai pakankamai abstraktūs ir pritaikomi daugeliui projektų, jie aiškūs ir aiškiai atspindi tiek projekto kokybinį vertinimą, tiek jo svarbą srities raidai.

5 lentelė. Projektų vertinimo kriterijai jų aprašai bei pasiūlymai

Nr.	Kriterijus ir aprašas	Pastabos
1.	Projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė (0-30)	
	Projekto meninės ir (ar) kultūrinės veiklos kokybė yra aukšta, numatyti profesionalūs dalyviai, pridėtas jų sąrašas ir aiškiai apibrėžtos jų funkcijos projekte.	„Aukšta“ kokybė – pernelyg laisvai interpretuojama sąvoka, būtina išaiškinti jos sudedamąsias dalis. Dalies specialistų nuomone, projekto kokybę ir vertę nurodo toliau pateikti kriterijai. Dalyvių profesionalumas dažniau vertinamas kaip atskiras kriterijus.
2.	Projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas (0-10)	
	Projekto idėja yra originali ir (ar) nauja, aiškiai pagrįsta ir argumentuota. Pasirinkta projekto įgyvendinimo forma leidžia pasiekti išsikeltus tikslus ir įgyvendinti uždavinius.	Kriterijuje nurodomas aktualumas, o apraše išskleidžiamas originalumas ir / ar naujumas. Tai nėra tapachios sąvokos, be to, jos taip pat turėtų būti apraše paaiškintos, siekiant vieningo ekspertų traktavimo. Originalumas nelygu aktualumas. Naujumas pats savaime nėra vertingas. Aktualus gali būti ir visiškai neoriginalus projektas.
3.	Planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai (0-20)	
	Planuojami veiklų rezultatai pristatyti aiškiai, detalčiai, suprantamai bei yra įgyvendinami. Pristatyta siekiamų rezultatų svarba kultūros ar meno srities raidai.	Aprašo pirmas sakiny apibūdina paraiškos, o ne projekto kokybę. Manome, jog būtų galima rašyti „planuojami veiklų rezultatai yra aiškiai pristatyti (rodo, kad projekto teikėjas žino, ką daro) ir įgyvendinami (tai iš dalies ekspertai gali įvertinti)“. Apie rezultatų svarbą srities raidai turi spręsti ne (tik) paraiškovai, o ekspertai, išmanantys šokio srities plėtros kontekstus. Projekto svarba taip pat gali atsiskleisti etapo paraiškų kontekste, todėl paraiškovui nebus žinoma.
4.	Projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas (0-10)	
	Pristatytas projekto veiklų ir rezultatų sklaidos planas. Pasirinktos tinkamos priemonės prieinamumui didinti.	Prieinamumo didinimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į projekto pobūdį.
5.	Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas (0-10)	
	Numatyta efektyvi informacijos sklaidos strategija, segmentuojant tikslingą (-es) grupę (-es), kuriai (-ioms) skiriamas projektas, pasirinktos tinkamos ir efektyvios informacijos sklaidos formos bei informacijos pateikimo kanalai.	Siūlome šį punktą naikinti. Išplėstinis viešinimas su projektinio finansavimo intensyvumu yra nelabai įmanomas, todėl rengti informacijos sklaidos strategijas nėra prasmės. Užtenka prieinamumo didinimo, nes jis apima ir informacijos sklaidą.
6.	Projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas (0-10)	
	Projekto sąmatoje nurodytos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su projektu ir yra būtinos įgyvendinant jo tikslus ir uždavinius ir siekiant numatytų rezultatų, detalizuotos ir atitinkančios rinkos kainas.	Siūlome nereikalauti itin išsamaus detalizavimo, ypač atsižvelgiant, jog projekto metu biudžetas vis tiek tikslinamas dėl besikeičiančių išorinių veiksnių (nuo prašomo ir gauto finansavimo skirtumo, projekto pasikeitimų įgyvendinimo procese).
7.	Projekto vadyba (komanda, jos kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų kalendorius) (0-10)	
	Projektą įgyvendinantis vadovas ir komanda pasižymi aukšta kompetencija, užtikrina papildomą lėšų pritraukimą (teikiant sklaidos užsienyje projektą pridėtas (-i) užsienio šalies kultūros ar meno organizacijos (-ų) kvietimas (-ai) ar raštas (-ai), kuriame (-iuose) detalizuotas kviečiančios įstaigos indėlis į projektą) ir numato efektyvių veiklų įgyvendinimo planą.	Aukšta kompetencija – siūlytume keisti kultūros ir meno projektų įgyvendinimo patirtis.

Atsižvelgdami į išsakytas pastabas ir tarptautinius vertinimo kriterijus, siūlytume projekto vertinimo kriterijus ir jų aprašus susieti, paliekant tris pagrindines vertinimo kryptis: projekto kokybę, projekto dalyvių profesionalumą ir projekto vykdytojų vadybines kompetencijas.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad, vertinant kokybę ir aktualumą, projektas **neprivalo atitikti visų apraše nurodytų kriterijų**, nes, ypač siekiant šokio srities tvarumo, sričiai teikiami projektai gali turėti visiškai priešingus tikslus (projektų finansavimu turi būti siekiama skatinti inovatyvumą ir užtikrinti jau esamų kokybiškų veiklų tęstinumą; meninio tyrimo projektas orientuotas į individualius ieškojimus, kai naujo šokio spektaklio pristatymas – į auditorijos pasiekiamumą; tolygiai srities raidai reikalinga tiek jaunųjų menininkų, tiek ir profesionalių, savo kūrybinio kelio apogėjų pasiekusių menininkų kūryba ir kt.). Ši informacija turi būti pristatyta tiek projektų teikėjams, tiek juos vertinantiems ekspertams.

Toliau pateikiame vieną iš galimų projekto vertinimo kriterijų ir jų aprašų lentelių.

6 lentelė. Siūloni projektų vertinimo kriterijai

Nr.	Kriterijus	Kriterijaus aprašas
1.	Projekto meninė vertė, jo aktualumas, inovatyvumas, originalumas bei svarba kultūros ar meno srities raidai	<ul style="list-style-type: none"> Projektas yra aktualus - projektas kritiškai atspindi, analizuoja, permąsto įvairius istorinius, politinius, ekonominius, socialinius, kultūrinius procesus. Taip pat, daro įtaką, perkuria šių socio-kultūrinių kontekstų raidą, siūlo/kuria naujas ateities vizijas bei galimybes, inicijuoja diskursus visuomenėje. Projektas yra originalus ir inovatyvus – tai naujos, originalios perspektyvos, kurios gali apimti tiek projekto idėją, tiek turinį, tiek kūrinio formą, jo sukūrimo būdus ar priemones, o taip pat kūrinio pristatymo, viešinimo ar sklaidos būdus; Projektas užtikrina jau esamos profesionalios ir kokybiškos meninės kūrybos tęstinumą; Projektas įtakoja kultūros ir/ar meno srities raidą, aktyvina ją bei užtikrina veiklų ir estetinių krypčių bei meninių požiūrių įvairovę, demokratiškumą.
2.	Projekte dalyvaujančių menininkų profesionalumas	<ul style="list-style-type: none"> Numatyti profesionalūs dalyviai ir pagrįstos jų funkcijos projekte; Projekte dalyvaujantys menininkai yra savo srities profesionalai, kurių kūryba įdomi ir yra pastebėta ar įvertinta kitų šokio srities atstovų ir ekspertų.
3.	Projekto sąmatos tikslingumas ir projekto vadyba.	<ul style="list-style-type: none"> Projekto sąmatoje nurodytos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su projektu ir yra būtinos įgyvendinant jo tikslus ir uždavinius. Projekto vadovas ir komanda pasižymi kompetencija, gebančia užtikrinti profesionalų projekto įgyvendinimą; Numatytas aiškus veiklų įgyvendinimo planas ir tikslinga bei efektyvi sklaidos strategija.

Šokio srities projektų rodikliai

Projektų įgyvendinimo rodikliai yra pateikti Lietuvos kultūros tarybos rezultatų ataskaitoje. Projektų vykdytojai rezultatų ataskaitoje pateikia tokius duomenis:

1. Projekto rezultatų analizė
 - 1.1. Trumpas projekto paraiškoje numatyto (-ų) tikslo (-ų) įgyvendinimo ir projekto poveikio bei išliekamosios vertės įvertinimas
 - 1.2. Trumpas projekto paraiškoje numatytų uždavinių įgyvendinimo aprašymas
 - 1.3. Informacija apie projekto veiklą (-as)
 - 1.4. Informacija apie projektą visuomenės informavimo priemonėse, organizacijos interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose
 - 1.5. Informacija apie projekto vykdymui panaudotą projekto vykdytojo, rėmėjų, partnerių indėlį, nurodant jo formą ir finansinę išraišką
 - 1.6. Informacija apie projekto metu turėtas išlaidas ir gautas pajamas
2. Projekto analizė, komentarai, pasiūlymai
3. Projekto įgyvendinimo rodikliai
 - 3.1. Lankytojai (žiūrovai, klausytojai, skaitytojai, paslaugų vartotojai ir pan.)
 - 3.2. Dalyviai (projekte dalyvavę kūrėjai, atlikėjai, organizatoriai, savanoriai ir kt.)
 - 3.3. Sukurti kultūros produktai, paslaugos ir kt.
 - 3.4. Kultūros objektai
 - 3.5. Veiklų įgyvendinimo vieta (-os)

Pirmoje ir antroje dalyje projektų vykdytojai įpareigojami pateikti informaciją apie projekto tikslų ir uždavinių įgyvendinimą bei informaciją, susijusią su projekto kriterijais. Manome, jog ši ataskaitos dalis yra reikšmingiausia ir teikia daugiausia informacijos apie projektų kokybę, nes projekto vykdytojai gali pasirinkti kokybinius rodiklius, kurie yra susieti su projekto pobūdžiu ir specifika. Yra sveikintina, jog projektų vykdytojai turi galimybę teikti pasiūlymus. Abiejų dalių informacija turi būti peržiūrima ir sisteminama, nes ji reikšminga srities plėtros stebėsenai.

Trečioje dalyje projektų vykdytojai turi pateikti kiekybinius rodiklius (statistiką), kuriuos rinkimo tikslai mums yra nežinomi. Ši informacija gali būti naudinga tik LKT finansavimo statistikai, bet ji tik labai iš dalies atspindi srities plėtros situaciją. Iš patirties ir konsultacijų su šokio srities projektų vykdytojais spėjame, jog dalis rodiklių nėra renkami, todėl užpildomi labai apytiksliai (pvz., lankytojų skaičius, kai renginys vyksta nemokamai, ypač – viešoje vietoje; taip pat su jaunimu ir jauniaisiais menininkais susiję rodikliai, kai nevykdoma anketinė registracija ir nėra žinomas amžius). Šią dalį siūlytume papildyti vienu rodikliu – salės (lankytojų vietų) užpildymo procentu, nes absoliutūs lankytojų skaičiai yra nelygintini dėl skirtingų scenų dydžių bei projektų specifikos. Šių rodiklių nėra prašoma mums žinomose ataskaitų formose nė vienoje Šiaurės šalyje. Kaip jau minėjome, jose ataskaitos yra gana trumpos ir orientuotos į įgyvendintų projektų tikslų ir biudžeto patikslinimą.

Šiaurės šalių pavyzdžiai aktualūs ir todėl, kad, teikiant ataskaitą per 1 mėn. ar dar trumpesnę laikotarpį nuo projekto įgyvendinimo, neįmanoma aprašyti ir pateikti visų rezultatų. Per tokį laikotarpį projekto rezultatai išryškėja tik iš dalies, ypač naujų

spektaklių atveju: dauguma recenzijų ir kritikų atsiliepimų pasirodo gerokai vėliau tiek dėl leidinių periodiškumo, tiek dėl to, jog dažnai spektakliai recenzuojami ne po pirmosios premjeros; dar nėra informacijos apie apdovanojimus bei kvietimus į gastroles. Šie projekto efektai gali išsitęsti net į kelerius metus. Dar sunkiau iš karto po projekto pabaigos įvertinti poveikį meno srities raidai bei projekto išliekamąją vertę.

Darbo autorių nuomone, projekto rezultatų rodiklių lentelė neturi būti plečiama ir galbūt jos išvis verta atsisakyti, o srities stebėsenai reikalingi duomenys turi būti renkami centralizuotai, ne projektų vykdytojų sąskaita. Ankstesnėse šio darbo dalyse užsiminėme apie administracinę stebėsenos našą ir jos proporcingumą.

Primindami aptarto tyrimo „Viešojo sektoriaus kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų nustatymas“ išvadą, jog **pati naudingiausia informacija, vertinant paslaugų kokybę, yra specialistų atsiliepimai bei darbuotojų tiesioginis dalyvavimas veiklose**, siūlome vykdant projektų kokybės bei srities plėtros stebėseną mažiau naudotis skaičiais ir tekstais, bet gerokai daugiau – gyvu kultūros ir meno patyrimu.

Šaltinių sąrašas

Literatūra, straipsniai

1. Anderson, Jack. „Ballet and Modern Dance: a Concise history“. 2 leidimas. Princeton Book Company, JAV. 1992.
2. Jackson M. Naomi. „Right to Dance: Dancing for Rights“. Banff Center Press. Kanada. 2004.
3. Lepecki, Andre. „Rethinking Dance History: a Reader“. Ed. A. Carter, Routledge, JAV, 2004.
4. Reeves, M. „Measuring the economic and social impact of the arts: a review“. Arts Council of England May 2002.
https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PVEKMAA/um/Impacts_of_art_Michelle_Reeves.pdf
5. Goda Dapšytė. Kaip vystėsi šiuolaikinis Lietuvos šokis.
<https://lithuanianculture.lt/lietuovskulturosvidas/siuolaikinis-sokis/>
6. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Lietuvos šiuolaikinis šokis. Vita Mozūraitė
<https://www.vle.lt/Straipsnis/Lietuvos-siuolaikinis-sokis-117702>

Teisės aktai, kultūros politikos dokumentai

1. UNESCO 2030 Culture indicators
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371562>
2. Lietuvos kultūros politikos strategija
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>
3. LR profesionaliojo scenos meno įstatymas, galiojanti suvestinė redakcija
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.235372/asr>
4. LR meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas, suvestinė redakcija
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/hgJeZfvdV>
5. LR finansų ministro įsakymu patvirtinta Strateginio planavimo metodikos įgyvendinimo ir vertinimo kriterijų <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.384507/asr>
6. LR kultūros ministro įsakymas Dėl nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų, kuriose Lietuvos respublikos kultūros ministerija įgyvendina savininko teises ir pareigas, veiklos vertinimo nuostatų patvirtinimo <http://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Isakymas%20ir%20nuostatai%20VER TINIMO%20KRITERIJAI.pdf>
7. LR kultūros ministras įsakymas Dėl vieningo kultūros ministro valdymo sričių biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinio patvirtinimo <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c651a9d4072011ea9e6ae721be42abf6?jfwid=730 dy2p2v>
8. LR Seimo nutarimas Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9BE55C402B71>
9. LR kultūros ministro įsakymas Dėl kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairių patvirtinimo
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973a694089d011e78939acf99f6e54eb/asr>

Tyrimai, mokslo darbai

1. Valstybinio audito ataskaita „Ar užtikrinama efektyvi teatrų ir koncertinių įstaigų veikla“, 2018 m. rugsėjo 28 d., Nr. Va-2018-p-50-3-8
https://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2
2. Tyrimas „Kultūros ir meno poveikio bei sąveikos su sveikatos sektoriumi plėtros galimybių vertinimas“
<http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2018/04/kulturos-ir-meno-poveikio-bei-saveikos-su-sveikatos-sektoriumi-pletros-galimybiu-vertinimas0659.pdf>
3. Nevyriausybinių scenos menų organizacijų veiklos efektyvumo tyrimas
http://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2017/08/NVO-TYRIMAS_Teatro-ir-kino-informacijos-ir-edukacijos-centras.pdf
4. Tyrimas „Viešojo sektoriaus kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų nustatymas“ <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2012/viesojo-sektoriaus-kulturos-istaigu-veiklos-vertinimo-kriteriju-nustatymas/>
5. Tyrimas „Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija“ <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2014/kulturos-ir-meno-instituciju-veiklos-vertinimo-ir-valdymo-modelio-galimybiu-studija/>
6. Tyrimas „Lietuvos kultūros politikos modelio sukūrimas. Lietuvos kultūros politikos formavimo perspektyvų analizė“
<http://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/politika-ir-vadyba/lietuvos-kulturos-politikos-modelio-sukurimas-lietuvos-kulturos-politikos-formavimo-perspektyvu-analize/>
7. Banevičiūtė, Birutė. Daktaro disertacija „Šokio gebėjimų ugdymas ankstyvojoje paauglystėje“, 2009, Vilniaus pedagoginis universitetas

Lietuvos įstaigų tinklalapiai, duomenų bazės

1. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos tinklalapis <http://lrkm.lrv.lt>
2. Lietuvos kultūros tarybos tinklalapis <https://www.ltkl.lt>
3. Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazė
<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?theme=all#/>
4. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius
https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/24308/EVRK2red_klasif_leidiny.pdf
5. Lietuvos kultūros lauko tyrimų duomenų bazė <http://www.kulturostyrimai.lt>
6. Kultūros ministerijos 2019-2020 tyrimų planas
<https://lrkm.lrv.lt/lt/teisine-informacija/tyrimai-ir-analizes/kulturos-ministerijos-2019-2020-m-tyrimu-planas>
7. Lietuvos šokio informacijos centro duomenų bazė ir statistika
<http://dance.lt/new/stats/>
8. Šiuolaikinio šokio asociacijos tinklalapis <http://www.lcda.lt>
9. Scenos meno kritikų asociacijos tinklalapis <http://smka.lt/activity/1663/>
10. Kūrybiška Europa, finansuoti LT projektai
<http://kurybiskaeuropa.eu/kultura/finansuoti-lt-projektai>
11. Šokio mokytojų asociacijos tinklalapis <http://www.sokis.upc.smm.lt/apie-mus/>

Užsienio įstaigų tinklalapiai

1. Šiaurės ministrų tarybos biuras <https://www.norden.lt/programmes/>
2. Nordic culture point
<https://www.nordiskkulturkontakt.org/en/grants/granted-projects/>
3. Rekomendacijos tvariam Šiaurės ir Baltijos šokio laukui
<http://www.kedja.net/wordpress/wp-content/uploads/2015/04/kedja-Sustainability-Think-Tank-Report-2015.pdf>
4. Norvegijos šokio informacijos centras, šokio apžvalga
<https://www.danseinfo.no/english/3337-the-dance-scene-in-norway-today-structure?fbclid=IwAR1TafyerF6hzG3cD wtvMOJENRDlkZ6DKUdFLaUgafFT3xyK2bFOTgVQQ>
5. Norvegijos meno taryba
<https://www.kulturradet.no/english/vis/-/government-grants-for-artists>
6. Kultūros ministerijos parengta Norvegijos šokio apžvalga ir strategijos
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/kunstavdelingen/rapporter_utredninger/kud_strategi_dans_2013_eng_net.pdf
7. Suomijos šokio informacijos centras, šokio apžvalga
<https://www.danceinfo.fi/en/factsfigures/?fbclid=IwAR3nNgjg6la5YmHNvzXDmV94GenKhCg1LeAil1GAoO2sx9jCUoEgJ-dEszw>
8. Suomijos šokio strategija https://www.taike.fi/documents/11598/51175/the_future_is_in_dance_%28EDM_14_3067_4120%29.pdf
9. Suomijos meno plėtros centras <https://www.taike.fi/en/frontpage>
10. Danijos meno fondas <https://www.kunst.dk/english/about-us>
11. Švedijos meno grantų komitetas
<https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=11309>
12. Dance mapping, Jungtinės karalystės šokio tyrimas
<https://www.artscouncil.org.uk/publication/dance-mapping>
13. Airijos šokio strategija
https://www.danceireland.ie/content/pubs/danceireland_strategy.pdf
14. Švedijos meno visuomenės gerovei projektų organizacija TILLT
<https://www.tillt.se/en-GB/what-we-do/projects-40909249>
15. Meno edukacijos Lincoln centras <https://www.lincolncenter.org/education/about>

Santrauka

Šokio srities apibrėžimas

Kaip apibūdinti meno sritį, kuri apima daugybę skirtingų veiklų, o kūrybos plotmėje pastarąjį šimtmetį nuolat permąsto ir kvestionuoja pati save, siekia nepasiduoti apibendrinimams ir gali apimti vizualiuosius menus, performatyvųjį meną, politinį meną, performatyvumo teorijas ir kt.? Turbūt tai lemia, kodėl beveik visuose nagrinėtuose užsienio šalių dokumentuose, kur yra kalbama apie šokio / meno sritį, šokio srities apibrėžimas, kurį prašoma pateikti techninėje specifikacijoje, nėra formuluojamas. (Žr. išsamiau Aprašomosios dalies 4–6 p.) Šio darbo autorės **siūlo šokio srities apibrėžimą palikti atvirą**, o kai reikia nubrėžti šokio projektų ar srities ribas, siūlome vadovautis šokio srities veiklų grupėmis ir tuo, ar šokio menas bei jo apraiškos yra projekto dalis, taip pat pasitelkti ekspertų nuomonę. Jei šokio srities apibrėžimas visgi yra būtinas tam tikriems dokumentams parengti, siūlome formuluoti vieningus kultūros ir meno sričių apibrėžimus, jų struktūrą pritaikant prie dokumento tikslų, o skirtingas meno sritis atskirti tik į apibrėžimą sritį apibūdinančiu žodžiu (teatras, šokis, muzika, cirkas ir t. t.). Esant poreikiui galima įtraukti **profesionaliojo šokio meno** apibrėžimą, tačiau, atsižvelgiant į menų dinamiškumą ir jau aptartas aplinkybes, tai nerekomenduotina.

Profesionaliojo šokio meno apibrėžimas. Šokio menas – tai scenos meno sričiai priklausanti meno šaka, naudojanti judesį / judėjimą bei žmogaus kūno padėtis laike ir erdvėje kaip pagrindinę savo veiklos išraiškos priemonę.

Pagrindiniai šokio meno bruožai galėtų būti šie:

- judesio kaip pagrindinės išraiškos priemonės naudojimas,
- ryšys tarp atlikėjo ir žiūrovo, kai kūrinys / vyksmas už baigiamas jį žiūrinčio stebėtojo suvokimo momentu (*immediate perception*),
- aukšto meistriškumo ir meninio lygio kūryba, kur dalis (arba visi) kūrėjai ir atlikėjai yra šokio srities profesionalai.

Šokio srities veiklų sąrašas

Šokio srities veiklas siūlome skirstyti į 5 grupes (detalesni kiekvienos grupės aprašai pateikiami ataskaitos 34–39 puslapiuose).

Profesionalaus meno kūrimas ir sklaida

Tai pagrindinė šokio srities grupė, kurią sudaro šokio srities kūrėjų profesionalų sukuriama meninė produkcija ir atskiros jos dalys, sukurtų kūrinių išsaugojimas ir sukurtos produkcijos sklaida Lietuvoje ir užsienyje, šalies bei tarptautinių festivalių ir užsienio kūrėjų bei atlikėjų pasirodymų organizavimas Lietuvoje. Į ją gali įeiti tiek Lietuvos, tiek užsienio menininkų kūryba.

Srities stebėseną, gerinimą ir vystymą

Ši grupė susijusi su šokio srities tobulinimu ir stiprinimu siekiant tvarios, efektyvios ir sistemingos šokio srities plėtros, srities kokybės gerinimo, srityje veikiančių subjektų gerovės ir tinkamų darbo sąlygų užtikrinimo. Šiai veiklų sričiai galime priskirti tinklaveiką, reguliarius lauko tyrimus ir analizę, informacijos kaupimą, archyvavimą ir dokumentavimą tiek nacionaliniu, tiek miesto, tiek vienos organizacijos ar individualaus menininko lygmeniu, taip pat profesionalų ir ekspertų dalyvavimą priimant politinius, finansinius, ekonominius ir kitus su srities ir jos dalyvių gerove susijusius sprendimus.

Edukacija

Edukacijos sričiai priskiriamas veiklas siūlome skirti į dvi grupes pagal veiklų adresatą: pirmoji veiklų grupė skirta kūrėjams (šokio srities profesionalų profesinių kompetencijų ugdymas ir palaikymas, padedantis užtikrinti šokio srities meistriškumą ir aukštą meninį lygį, taip pat šokio menininkų ir jų kūrybos konkurencingumą tarptautiniuose meno kontekstuose), antroji – visuomenei (auditorijos ugdymas siekiant, kad kuo platesnė visuomenės dalis suprastų ir vertintų šokį, domėtusi juo kaip profesionalaus meno sritimi, lankytusi renginiuose, spektakliuose ir kituose menininkų veiklos pristatymuose, taip pat neformaliojo švietimo veiklos bei vaikų ir jaunimo ugdymas).

Socialinė ir bendruomeninė veikla

Į šią veiklų grupę įeina bendruomenių veikla, žmonių laisvalaikio užimtumas, socialinės inovacijos ar socialinės atskirties mažinimo sprendimai per kūrybinius projektus, meną sveikatai ir kt. Būtina pabrėžti, kad visose šiose veiklose svarbu ne tik meno srities naudojimas veiklai atlikti, tačiau aktyvus meno srities profesionalų į(si)traukimas į veiklą. Šokis, apimantis įvairius veiklos formatus bei raiškos formas, yra itin tinkamas projektams ir veikloms, įtraukiančioms bendruomenes, besirūpinančioms žmonių laisvalaikio užimtumu, pasiūlančioms socialinių inovacijų ar socialinės atskirties mažinimo sprendimo būdų per kūrybinius projektus.

Mokslinė ir leidybinė veikla

Ši veiklų grupė apima skirtingų šokio teorijų ir filosofijų įvairiuose kontekstuose nagrinėjimą, mokslinius, istorinius tyrimus, mokymosi metodikų rengimą, mokslines konferencijas ir kt. Šiai veiklų grupei taip pat priskirtume straipsnių (kritikos ir analitinių) ir recenzijų rašymą.

Šokio srities produktų ir paslaugų sąrašas

Toliau pateiktas paslaugų ir produktų sąrašas nėra baigtinis, šokio sritis yra be galo plati ir nuolat besikeičianti, todėl būtų netikslinga prisirišti prie tikslų veiklų ir produktų apibūdinimų nepaliekant erdvės naujoms sąvokoms, apibrėžimams ir galimybėms.

- atliktas / sukurtas meno kūrinys ar atskiros jo dalys;
- atliktas meninis tyrimas, surinkta medžiaga;
- sukurtas ir / arba atliktas vaidmuo;
- suorganizuotos kūrybinės dirbtuvės, renginys;
- suorganizuotos gastrolės / dalyvauta gastrolėse, festivaliuose;
- sukurtas teatro repertuaras;
- nufilmuotas šokio spektaklis, parengta laikmena;
- sukaupti šokio kūriniai, skleidžiami informacinėmis priemonėmis;
- parengti / išleisti spausdinti leidiniai, pristatantys projektą, spektaklį ir kt.
- atliktas / pristatytas tyrimas, analizė;
- surinkta ir / arba išanalizuota medžiaga, sukauptas archyvas;
- atliktas / pristatytas ekspertinis, konsultacinis darbas (vertinant paraiškas, kuriant sričiai aktualias paslaugas ir produktus, atliekant tyrimus, formuojant srities politiką ir kt.);
- dalyvauta konferencijose / suorganizuotos konferencijos, diskusijos, forumai, festivaliai ir kt.;
- sukurti ir pristatyti leidiniai, laidos, informacija pateikta virtualioje erdvėje;
- suorganizuoti seminarai / dalyvauta seminaruose, stažuotėse, kvalifikacijos kėlimo kursuose, rezidencijose, konferencijose, tarptautinėse šokio platformose ir kt.;
- skaityti pranešimai;
- suorganizuoti / pravesti / dalyvauta kūrybiniuose ir edukaciniuose projektuose, pamokose, paskaitose, seminaruose, renginiuose ir kt.;
- parengti šokio meno profesionalai;
- sukurta laida, dokumentika, video- ar audiopamokėlė ir kt.;
- skaityti pranešimai, parengta ir išleista veiklas, inovacijas ir iniciatyvas pristatanti medžiaga (straipsniai, leidiniai, informacija virtualioje erdvėje);

- atlikti tyrimai (filosofiniai, choreografiniai, socialinių ir švietimo mokslų, medicinos, teoriniai šokio srities darbai ir kt.), jie pristatyti visuomenei (išleista knyga, straipsnis, skaitytas pranešimas forume, konferencijoje ir kt.);
- parengta mokymosi metodika (šokio programų aprašai, šokio dėstymo metodikos ir kt.), išleisti vadovėliai ir kita mokomoji medžiaga;
- parašyta ir išleista publicistika (kritinis straipsnis, apybraiža, prisiminimai ir kt.);
- parengtas / išleistas vaizdo įrašas (interviu, laida, meninis ar dokumentinis filmas ir kt.);
- parengtas / išleistas garso įrašas (interviu, diskusija, pokalbis, temos, aktualijų pristatymas ir kt.).

Šokio srities raidos apibrėžimas

Šokio srities raida – profesionaliojo scenos meno kūrėjų ir organizacijų, veikiančių šokio srityje, įvairovės ir kiekybės augimas, veiklų, projektų ir produktų įvairovės, kokybės ir kiekybės augimas, kūrinių prieinamumo didėjimas, publikos plėtra ir ugdymas, taip pat šioje srityje sukuriamos meninės, kultūrinės, socialinės ir ekonominės vertės augimas.

Raidą identifikuojantys reiškiniai: veiklų įvairovė, naujų pastatymų skaičius ir stilistinė įvairovė, kūrėjų ir institucijų kiekis ir įvairovė, skirtingų kartų menininkų kūrybos puoselėjimas, auditorijos kiekis ir pasitenkinimas, sklaidos mastas ir teritorinis paplitimas, gastrolės užsienyje, tarptautiniai renginiai Lietuvoje, apdovanojimų skaičius, egzistuojanti / aktyvi kritinė, analitinė, mokslinė srities veikla, srities žinomumas / įvaizdis visuomenėje, finansavimo priemonės, srities egzistavimas kultūros politikos dokumentuose, tinkamos infrastruktūros egzistavimas, tinkamos sąlygos srities dalyvių profesionalumui puoselėti ir vystyti. Taip pat šokio menininkų dalyvavimas kitose priemonėse: menas žmogaus gerovei, menas sveikatai, kūrybinės partnerystės, socialinės įtraukties projektai.

Šokio srities projekto apibrėžimas

Darbo autorių nuomone, šiuo metų Lietuvos kultūros tarybos finansavimo gairėse pateiktas projekto apibrėžimas yra optimalus visų kultūros ir meno sričių projektams, nes išryškina tiek bendruosius projekto bruožus, tiek kultūros ir meno projektų bendruosius tikslus. Be to, kultūros ir meno sričių finansavimo programoje vyrauja ir yra pageidautina finansuojamų veiklų įvairovė, todėl talpesnis projekto apibrėžimas yra pranašumas. Šokio srities projektai savo forma yra tapatūs kitiems kultūros ir meno projektams, todėl toliau pateiktas bendrasis LKT sričių projektų apibrėžimas yra priimtinas.

Projektas – laike apibrėžta kryptingos veiklos priemonių visuma, kurios tikslas – suteikti kultūros paslaugą arba sukurti kultūros produktą, skirtą visuomenės kultūriniam, meniniam ir švietėjiškiems poreikiams bei kūrėjo kūrybinėms iniciatyvoms įgyvendinti.

Šokio projektus iš kitų galima išskirti remiantis šiais bruožais:

1. Projekte dalyvauja profesionalūs šokio menininkai, šokio meno vertintojai, kritikai, ekspertai;
2. Projekto veiklos yra priskirtinos šokio srities veikloms;
3. Projekto rezultatas yra šokio kūriniai ar bet kokia kita paslauga ar produktas, susijęs su profesionaliąja šokio kūryba.

Projektų priskyrimo šokio sričiai problematika:

1. Projektai, savo veiklomis ar dalyviais balansuojantys tarp profesionaliojo ir mėgėjų šokio veiklų.
2. Tarpsritiniai / tarpdisciplininiai projektai, savo veiklomis ar sukuriama rezultatais balansuojantys tarp kelių meno sričių (šokio filmai, šokio performansai ir kt.).
3. Scenos meno projektai, kurie pagal savo turinį ar rezultatą gali būti priskirti šokio, teatro, cirko ar muzikos sritims.

Teminėms / tikslinėms programoms priskiriamų projektų apibrėžimą būtų galima pildyti specifiskesniais tikslais, atliepiančiais programos tikslus bei dalyvius / adresatus (pvz., meno sveikatai projektų apibrėžimas galėtų apimti sveikatinimo tikslus bei apibrėžti dalyvius: profesionalus menininkas, pacientas / dalyvis ir sveikatos priežiūros įstaiga) arba veiklos formas (pvz., tarptautinių festivalių finansavimo programoje).

Šokio srities raidos vertinimo kriterijai

Siekdami parengti šokio srities plėtros stebėsenos kriterijus, peržiūrėjome teisės aktuose, rekomendacijose bei galimybių studijose aprašytus vertinimo principus, kriterijus bei rekomendacijas, susijusias su kultūros srities stebėseną (žr. Ataskaitos 42–49 psl.). Absoliuti dauguma peržiūrėtų šaltinių kultūros stebėseną sieja su valstybinių įstaigų veiklos stebėjimu, todėl kriterijai nėra lengvai pritaikomi visos meno srities, o ypač šokio srities, kurią sudaro beveik išimtinai nevalstybinis sektorius, stebėsenai. Norint visapusiškai įvertinti srities plėtrą, būtina apžvelgti visus srities dėmenis. Taip pat pastebėjome, jog kriterijų ir rodiklių sąvokos vartojamos nenuosekliai, skirtinguose dokumentuose jos suprantamos kaip sinonimai.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog tiek vadybinėje literatūroje, tiek išnagrinėtuose dokumentuose akcentuojamas kriterijų ir rodiklių suderinimas su įstaigai ar veiklai keliamais strateginiais tikslais. Lietuvoje nėra parengta šokio srities plėtros strategija, kuri būtų logiškas pradinis etapas, prieš imantis nustatyti srities plėtros stebėsenos kriterijus. Srities tyrimas ir jo pagrindu suformuluota strategija leistų tiksliau parinkti tinkamiausius ir informatyviausius kriterijus bei jų rodiklius. Kadangi tokių dokumentų Lietuvoje nėra, rengdami šokio srities plėtros kriterijus ėjome dviem kryptimis: kultūros politikos strategijos apžvalga ir šokio srities problematikos ir vystymosi krypčių analizė (žr. Ataskaitos 50–53 psl.). Lentelėje pateikiamas išplėstinis kriterijų ir rodiklių sąrašas. Vykdamas nuosekliai ir sistemingą stebėseną rekomenduotina išsirinkti svarbiausius kriterijus ir / ar jų rodiklius bei nustatyti jų tyrimo periodiškumą.

Šiame darbe nagrinėdami srities plėtros stebėseną, kriterijus suprantame kaip srities situaciją ir plėtrą apibūdinančias charakteristikas, o rodiklius – kaip kriterijų matavimo rodiklius, detalizavimą. Kadangi srities plėtra yra tęstinis procesas, kriterijų ir rodiklių laikas nesiskiria, todėl parengėme vieną lentelę, apibūdinančią srities raidos kriterijus ir juos detalizuojančius rodiklius.

Šokio srities raidos rodikliai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijų apibūdinantys rodikliai	Matavimo vienetas
Su kultūros politikos kontekstais susiję kriterijai ir rodikliai			
1.	Šokio srities atstovavimas formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką	Ar šokio sritis minima, išskiriama kultūros politikos dokumentuose, ar egzistuoja specifiniai šokio srities poreikiai atliepiančius kultūros politikos dokumentai.	Kokybinis
		Šokio srities ekspertų dalyvavimas kultūros ir meno ekspertų komisijose, tarybose ir kituose kultūros politikos formavimą ir / ar įgyvendinimą užtikrinančiose institucijose.	Kokybinis/santykinis
2.	Šokio srities tyrimų ir stebėsenos efektyvumas	Atliekamų skirtingos apimtys šokio srities tyrimų bei stebėsenos sistemingumas.	Kokybinis
		Tyrimų apimtis ir skirtingų aspektų padengimas (finansavimas srities veiklos dalyviui, aktualiausias srities problemos bei jų priežastys ir kt.).	Kokybinis
		Tyrimų ir stebėsenos rezultatų prieinamumas, viešinimas ir sklaida (tyrimai yra lengvai prieinami ir pasiekiami, naujai atlikti tyrimai pavištinami ir pristatomi visuomenei).	Kokybinis
		Tyrimų bei stebėsenos rekomendacijų įgyvendinimas.	Kokybinis/santykinis
Su šokio srities finansavimu susiję kriterijai ir rodikliai			
3.	Šokio srities finansavimo apimtis, jos pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis	Bendra šokio sričiai skiriama valstybės ir savivaldybių finansavimo suma, jos santykis su kitiems scenos menams skiriama suma, metinis pokytis.	Eur / %
		Finansavimo priemonės ir jų prieinamumas (fondai, programos, jų prieinamumas – kas gali kreiptis ir kokie apribojimai taikomi, ar yra veiklų / dalyvių, kurie patenka į finansavimo priemonių spragas).	Kokybinis
		Valstybės biudžeto dotacijos šokio teatrams, suma, metinis pokytis.	Eur / %
		Savivaldybių biudžeto dotacijos savivaldybių šokio teatrams, suma, metinis pokytis.	Eur / %
		Kultūros ministerijos administruojamos finansavimo programos, taikytinos šokio srities įstaigoms, suma, metinis pokytis.	Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos projektinis finansavimas „Šokio sritis“ – suma, jos pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis.	Eur / %
		Šokio srities finansuotų paraiškų skaičius kituose šaltiniuose bei programose (ŠMM, URM, VRM, SADM, SAM ir kt.), suma, metinis pokytis. Santykis su kitų kultūros ir meno sričių paraiškomis.	Sk. / Eur / %
		Ne tik šokio srities veikla užsiimančių įstaigų gaunamo finansavimo dalis, skiriama šokio srities veikloms (scenos menų inkubatoriai, menų rezidencijos ir pan.).	Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos skiriamos stipendijos šokio menininkams: suma, metinis pokytis, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis.	Eur / %
		Regioninių kultūros tarybų šokio srities projektų finansavimas: suma, metinis pokytis, santykis su poreikiu, santykis su kitų kultūros ir meno sričių finansavimu.	Eur / %
		Savivaldybių kultūros projektų finansavimo programose finansuoti šokio projektai: suma, metinis pokytis, santykis su poreikiu, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis.	Eur / %
		Privačių finansavimo šaltinių pritraukimas (gauta parama pinigais, parama paslaugomis ir turtu, jos pokytis).	Eur / %
		Tarptautinių bei užsienio šalių finansavimo pritraukimas (skiriamos finansinės paramos suma).	Eur / %

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijų apibūdinantys rodikliai	Matavimo vienetas
4.	Šokio srities dalyvių finansavimo tvarumas	Šokio srities finansavimo pasiskirstymas pagal dalyvių tipą (valstybiniai, savivaldybių, nepriklausomi teatrai, individualūs kūrėjai, informaciniai centrai, kūrybos agentūros / produkuojančios organizacijos, inkubatoriai, rezidencijos).	Kokybinis, santykinis
		Skirtingos trukmės finansavimo pakopų sistema (1, 2, 3, 5 metai ir t. t.), – siekiant užtikrinti organizacijų veiklos tęstinumą ir įgalinti veiklos planavimą.	Kokybinis
		Nevalstybinių šokio įstaigų veiklos kaštų (administracinių išlaidų) finansavimo mechanizmai – programų skaičius, skiriama suma, skiriamos sumos pokytis, santykis su poreikiu.	Kokybinis / Eur / %
		Lietuvos kultūros tarybos projektinis finansavimas. „Šokio sritis“ – santykis su poreikiu (siūlome vertinti atsižvelgiant į finansuotinas paraiškias – surinkusias minimalų slenkstinį balą); finansuotų projektų finansavimo procentas (įvertinant biudžeto pagrįstumą).	Santykinis
		Šokio srities finansavimas per kitas Lietuvos kultūros tarybos finansavimo programas (paraiškų skaičius, finansuotų paraiškų skaičius, skirta suma, jos pokytis).	Sk. / Eur / %
		Nepriklausomų šokio kūrėjų veiklos finansavimo priemonės (stipendijų rūšys, santykis su poreikiu, trukmė, kitos finansavimo galimybės).	Kokybinis / Eur / %
		Šokio srities dalyvių uždirbamos lėšos (pajamos už bilietus, už suteiktas paslaugas, už gastroles užsienyje): sumos, metinis pokytis.	Eur / %
5.	Šokio srities veiklų finansavimo tvarumas (pagrindinis dėmesys kūrybai ir sklaidai)	Šokio srities finansavimo pasiskirstymas pagal veiklos tipus: nauji kūriniai, kūrybos sklaida, gastroles užsienyje, informacijos apie Lietuvos šokį rinkimas ir platinimas, tarptautiniai festivaliai, užsienio trupių gastroles, edukaciniai renginiai ir kt.).	Kokybinis / %
		Šokio srityje ir kitose programose pateiktų paraiškų skaičius, patenkintų paraiškų skaičius, jų pokytis.	Sk. / %
		Naujų šokio kūrinių finansavimas: skiriamos sumos, jų santykis su prašoma suma.	Eur / %
		Nenuaujų šokio kūrinių sklaidos finansavimas: skiriamos sumos iš skirtingų finansavimo šaltinių (LKT, regioninės KT, savivaldybės), santykis su poreikiu.	Eur / %
		Meninių tyrimų, eksperimentinės kūrybos bei nepriklausomų menininkų kūrybos finansavimo priemonės bei skiriamos sumos.	Kokybinis / Eur

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijų apibūdinantys rodikliai	Matavimo vienetas
Su šokio srities dalyviais susiję kriterijai ir rodikliai			
6.	Šokio kūryba užsiimančių dalyvių įvairovė	Dalyvių skaičius ir pasiskirstymas pagal įstaigos steigėjus / dalininkus ir finansavimo struktūrą: valstybiniai teatrai, savivaldybių teatrai, nevalstybiniai teatrai ir trupės, nepriklausomi kūrėjai.	Kokybinis
		Šokio srities dalyvių regioninė aprėptis.	Kokybinis
		Skirtingų šokio žanrų ir estetinių krypčių atstovavimas dalyvių struktūroje (baletas, šiuolaikinis šokis, miuziklas, modernusis šokis, urbanistinis šokis, eksperimentinė kūryba ir kt.).	Kokybinis
7.	Šokio srities kūrėjų socialinės padėties ir profesinės veiklos tvarumas	Pagal darbo sutartis dirbančių šokėjų ir choreografų skaičius, jo santykis su šokio srities meno kūrėjų skaičiumi.	Sk. / %
		Šokėjų darbo užmokestis, jo santykis su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu bei kultūros srities darbuotojų vidutiniu darbo užmokesčiu.	Eur / %
		Laisvai samdomų kūrėjų ir atlikėjų vidutinės mėnesinės pajamos, jų santykis su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu bei kultūros srities darbuotojų vidutiniu darbo užmokesčiu.	Eur / %
		Bendrųjų socialinių garantijų prieinamumas (sveikatos paslaugos, socialinis draudimas, pensijų draudimas).	Kokybinis
		Papildomų socialinių garantijų, teikiamų meno kūrėjams, prieinamumas (egzistuojančios priemonės ir kiek jomis naudojasi šokio srities kūrėjai – pvz., kūrybinių prastovų išmokos, šokio srities kūrėjų gauta suma per metus, jos metinis pokytis).	Kokybinis / sk. / Eur / %
		Papildomų socialinių garantijų, susijusių su šokėjo profesijos specifika, taikymas ir prieinamumas (prevencinė ir palaikomoji sveikatos priežiūra, pagalba persikvalifikuojant ir kt.).	Kokybinis
		Lietuvos šokio lauko patrauklumas (kiek šokėjų išvažiuoja dirbti užsienyje ir dėl kokių priežasčių; kiek užsienyje baigusių studijas grįžta (pageidautų grįžti į Lietuvą); kiek į Lietuvą pritraukiama šokio menininkų iš užsienio).	Kokybinis
		Aktyvių šokio menininkų demografinė sudėtis.	Sk. / %
8.	Šokio srities profesionalumo lygis ir jo augimas	Profesionaliūs šokio menininkus rengiančių švietimo programų skaičius ir kokybė; absolventų skaičius.	Kokybinis / sk.
		Šokio ekspertų bei pripažintų šokio menininkų nuomonė apie Lietuvoje parengiamą šokio menininkų lygį.	Kokybinis
		Šokio kūrėjams teikiami valstybiniai kultūros ir meno srities apdovanojimai bei premijos (apdovanojimų skaičius ir jo reikšmingumas).	Kokybinis / sk.
		Lietuvos šokėjų konkurencingumas tarptautinėje rinkoje (kiek Lietuvos šokėjų įstoja į prestižines šokio mokyklas užsienyje; šoka aukšto lygio užsienio trupėse).	Kokybinis / sk.
		Kvalifikacijos kėlimo renginių tipas (teoriniai, praktiniai, kūrybiniai renginiai) ir skaičius per metus; kviestinių dėstytojų skaičius; renginių dalyvių skaičius.	Kokybinis / sk.
		Skiriamų edukacinių ir mobilumo stipendijų suma per metus; jos santykis su poreikiu; paraiškas teikiančių menininkų skaičius.	Sk. / %
		Profesinės formos palaikymo veikla ir jos prieinamumas.	Kokybinis
9.	Nekūrybine šokio srities veikla užsiimančių įstaigų veiklos tvarumas	Šokio srityje veikiančių nekūrybinių įstaigų skaičius ir veiklos profilis (ar atliepamos visos šokio srities plėtrai reikalingos veiklos).	Sk. / kokybinis
		Įstaigų, kaupiančių ir sklaidžiančių informaciją apie Lietuvos šokį, skaičius ir veiklos aprėptis.	Sk. / kokybinis
		Įstaigų, organizuojančių šokio renginius ir festivalius, skaičius, regioninė aprėptis ir veiklos efektyvumas.	Sk. / kokybinis
		Organizacijų, atstovaujančių šokio srities kūrėjų interesams, skaičius ir veiklos aprėptis.	Sk. / kokybinis
		Rezidencijų, kūrybinių inkubatorių, šokį prodiusuojančių įstaigų skaičius, veiklos aprėptis ir prieinamumas.	Sk. / kokybinis

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijų apibūdinantys rodikliai	Matavimo vienetas
Su šokio srities kūryba ir jos sklaida susiję kriterijai ir rodikliai			
10.	Lietuvos šokio kūrybos sklaida užsienyje	Surengtų gastrolių skaičius, metinis pokytis, geografija.	Sk. / %
		Lietuvių šokio kūrybos pristatymas prestižiniuose užsienio festivaliuose, scenose, gauti apdovanojimai.	Sk. / kokybinis
		Užsienyje kuriančių lietuvių šokio menininkų skaičius, veiklos ypatybės (dirba trupėse, laisvai samdomi atlikėjai, savo veiklą plėtojantys choreografai ir pan.).	Sk. / kokybinis
		Lietuvos kultūros ir meno pristatymo užsienyje finansavimas (LKT pateiktų ir finansuotų šokio paraiškų skaičius, finansavimo intensyvumas, kiti finansavimo šaltiniai).	Sk. / Eur / %
		Lietuvos šokio sklaidą užsienyje centralizuotai organizuojančių ir įgyvendinančių organizacijų skaičius ir veiklos efektyvumas.	Sk. / kokybinis
11.	Tarptautinės rinkos plėtra	Lietuvos šokio pristatymas tarptautinėse šokio ar scenos menų mugėse, Lietuvos šokio vitrinų organizavimas.	Sk. / kokybinis
		Užsienio festivalių organizatorių vizitai į Lietuvą: atvykusių specialistų skaičius, pristatytų teatrų / kūrėjų skaičius.	Sk. / kokybinis
		Lietuvos kultūros atašė įtraukimas į Lietuvos šokio sklaidą užsienyje ir jų veiklos efektyvumas.	Kokybinis sk. / kokybinis
		Narysčių tarptautiniuose tinkluose skaičius, dalyvavimo jose aktyvumas.	Kokybinis sk. / kokybinis
12.	Tarptautinių renginių Lietuvoje kiekybė, kokybė ir įvairovė	Tarptautinių šokio festivalių ir užsienio trupių gastrolių skaičius, surengtų spektaklių parodymų skaičius, regioninė aprėptis, šokio žanrų bei estetinių krypčių padengimas, žiūrovų skaičius.	Sk. / kokybinis
		Šokio srities ekspertų nuomonė apie tarptautiniuose festivaliuose ir užsienio trupių gastrolėse pristatytos kūrybos kokybę ir įvairovę.	Kokybinis
Su visuomenės edukacija ir auditorijos plėtra susiję kriterijai ir rodikliai			
13.	Auditorijos sudėtis ir plėtra	Šokio spektaklių žiūrovų skaičius per metus, jo pokytis, sudėtis pagal tikslines amžiaus kategorijas (vaikai, paaugliai, suaugusieji), regioninis pasiskirstymas.	Sk. / % / kokybinis
		Šokio renginių vidutinis salių užimtumo procentas, jo pokytis.	%
		Šokio kūrinių, prieinamų elektroninėje erdvėje, virtualių peržiūrų skaičius.	Sk.
		Šokio spektaklių žiūrovų profiliai (amžius, gyvenamoji vieta, socialinė padėtis ir pan.).	Sk. / %
		Šokio spektaklių žiūrovų pasitenkinimo tyrimai (kaip dažnai lankosi, kaip vertina kokybę, ar žada lankytis, ar rekomenduotų kitiems).	Kokybinis
		Šokio kūryboje dalyvaujančių ir ją vartojančių Lietuvos gyventojų skaičius ir jo pokytis (pagal Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimą).	Sk. / %
14.	Šokio edukacinių projektų kiekis, kokybė ir prieinamumas	Edukacinių projektų skaičius, pobūdis (praktiniai ir teoriniai), temos bei regioninė aprėptis.	Sk. / kokybinis
		Edukacinių renginių poreikis (pagal apklausas) ir juose dalyvaujančių asmenų skaičius, jo pokytis, demografija.	Sk. / kokybinis
		Edukacinių renginių kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas, dalyvių pasitenkinimas.	Kokybinis
15.	Vaikų ir mokinių edukacija	Vykdomų šokio edukacijos veiklų bendrojo lavinimo mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose kiekis ir regioninė aprėptis.	Kokybinis / sk.
		Mokinių, dalyvaujančių edukacijų veikloje, skaičius (kitų meno sričių atžvilgiu mokyklos, miesto, rajono, šalies mastu).	Sk. / %
		Vykdomų šokio edukacijos veiklų bendrojo lavinimo mokyklose ir neformaliojo ugdymo įstaigose kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas.	Kokybinis
		Mokinių, dalyvaujančių edukacijų veikloje, pasitenkinimas, susidomėjimas šokio sritimi.	Kokybinis
		Edukacinių renginių vaikams ir jaunimui, kuriuos organizuoja šokio srities kūrėjai (trupės, teatrai, individualūs menininkai), kiekis, kokybė, regioninė aprėptis.	Sk. / kokybinis

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijų apibūdinantys rodikliai	Matavimo vienetas
16.	Šokio projektai meno žmogaus gerovei ir sveikatai	Meno žmogaus gerovei programoje vykdomų šokio projektų ir veiklų skaičius, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis, regioninė aprėptis, prieinamumas skirtingoms demografinėms grupėms bei tęstinumas.	Sk. / % / kokybinis
		Programų kokybė (projekto vadovo ir jame dalyvaujančių asmenų meninės ir programai vykdyti reikalingos kompetencijos) bei dalyvių pasitenkinimas.	Kokybinis
		Programų kuratorių ir jose dalyvaujančių menininkų kompetencijų ugdymo renginių skaičius Lietuvoje bei dalyvavimas stažuotėse užsienyje.	Sk.
17.	Įtraukties / bendruomeni ū meno projektai	Renjamų projektų skaičius, santykis su kitomis kultūros ir meno sritimis, regioninė aprėptis, tęstinumas.	Sk. / %
		Projektų kokybė: renginių organizatorių ir vykdytojų kompetencija, temų aktualumas vietiniame ir globaliame kontekste, renginių formos bei metodikos originalumas, atitikimas bendruomenių ar / ir socialinių atskirties grupių poreikiams, dalyvių pasitenkinimas.	Kokybinis
Susijusios su šokio srities tiriamąja veikla			
18.	Informacijos apie Lietuvos šokį kaupimas ir sklaida	Naujų šokio kūrinių vaizdo įrašų kaupimas (kiek sukurta ir kiek užfiksuota).	Sk. / %
		Duomenų bazių apie šokio srities kūrėjus kiekis, pobūdis, išsamumas, atnaujinimas, prieinamumas.	Kokybinis
		Duomenų bazių virtualių lankytojų skaičius, jo pokytis.	Sk. / %
19.	Aktyvi šokio kritikų veikla	Šokio kritikų (arba apie šokio sritį rašančių kritikų) skaičius.	Sk.
		Kritinių straipsnių apie šokį skaičius (jei lygintume su kitomis scenos meno sritimis; jei lygintume su kasmet išleidžiamų premjerų, rodomų spektaklių skaičiumi, jei lygintume skirtingus šokio stilius, renginio formatus ir regioninę aprėptį).	Sk. / %
		Kultūrinių leidinių, publikuojančių kritinius straipsnius apie šokį (online ir spausdiniai), skaičius, regioninis išsidėstymas, kryptis.	Sk./ kokybinis
		Šokio kritikų veiklos tvarumas (įdarbinimas, atlygiai už straipsnius).	Kokybinis
		Lietuvos aukštųjų mokyklų programų, rengiančių šokio kritikus, skaičius, populiarumas, kokybė.	Sk. / kokybinis
		Kvalifikacijos kėlimo galimybės (programos, finansuojančios kritikų seminarus ir stažuotes, organizuojamų šokio kritikos mokymų ir seminarų skaičius, su šokio kritika susiję projektai, skatinantys tobulėjimą ir kt.).	Kokybinis
20.	Šokio srities mokslinė veikla	Asmenų, užsiimančių šokio srities moksline veikla, skaičius ir demografija.	Sk.
		Atliekamų mokslinių tyrimų ir išleistų mokslinių publikacijų skaičius, santykis su kitų meno sričių publikacijomis.	Sk. / %
		Mokslinių konferencijų, mokymų, diskusijų, forumų skaičius (miesto, rajono, apskrities, šalies, tarptautiniu lygmeniu).	Sk.
		Šokio srities menininkų įsitraukimas į mokslinę veiklą: kiek aktyviai joje dalyvauja, kiek turi daktaro, profesoriaus vardus ir kt. (palyginti su kitomis meno sritimis).	Sk. / kokybinis
		Aktyvus dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje (dalyvavimas tarptautinėse konferencijose, pranešimų skaitymas, publikavimas tarptautiniuose žurnaluose ir kt.).	Kokybinis
		Programų ir darbo vietų skaičius šokio mokslinei veiklai vykdyti švietimo ir mokslo institucijose.	Sk.
		Šokio ugdymo metodikų skaičius ir kokybė (profesionalumas, temų aprėptis, aktualumas, atnaujinimas).	Sk. / kokybinis

Šokio srities projekto vertinimo kriterijai

Nagrinėdami srities plėtros stebėseną kriterijus suprantame kaip srities situaciją ir plėtrą apibūdinančias charakteristikas, o rodiklius – kaip kriterijų matavimo rodiklius, detalizavimą. Kadangi srities plėtra yra tęstinis procesas, kriterijų ir rodiklių laikas nesiskiria. Tuo tarpu projektas yra laike apibrėžta, konkretaus rezultato siekianti veikla, todėl kriterijai ir rodikliai gali būti suprantami kitaip. **Projekto kriterijai yra skirti projekto kokybei vertinti prieš jį įgyvendinant, o rodikliai – projekto tikslų įgyvendinimo kokybiniam ir kiekybiniam matavimui.**

Šiame darbe analizuojame tik projektų, priskiriamų **šokio sričiai**, kaip apibrėžiama Lietuvos kultūros tarybos kultūros ir meno sričių finansavimo programoje, vertinimo kriterijus ir pasiektų rezultatų rodiklius.

Kultūros ir meno sričių programos projektų vertinimo kriterijai yra pateikti Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairėse. Darbo autorių bei šokio srities atstovų, su kuriais konsultavomės darbo metu, šiuo metu taikomi projektų kriterijai yra iš esmės geri, tačiau turi tam tikrų trūkumų. Aprašomosios dalies 5 lentelėje (60 p.) pateikiame pastabas dėl kriterijų arba jų aprašų.

Remiantis darbo autorių patirtimi, kriterijai neturi būti specifiški, ribojantys projektų spektrą ar privilegijuojantys tam tikras veiklas, taip pat bendrose kultūros ir meno sričių programose neturėtų būti išskiriami papildomi prioritetai (veiklos vykdymas regionuose, vaikai ir jaunimas ar pan.), tikslinėms veikloms finansuoti turėtų būti skirtos atskiros programos.

Manome, jog projektų vertinimo sėkmę apibrėžia trys vienodai svarbios sudedamosios dalys:

1. Projektų vertinimo kriterijai turėtų būti pritaikomi plačiam veiklų ir projektų spektrui, nediskriminuojantys kūrėjų, organizacijų ar veiklų jokia pagrindu bei sudarantys prielaidas atskirti **gerą projektą nuo geros paraiškos**.
2. Ekspertų kompetencija ir srities kontekstų išmanymas. Manome, kad tai bene svarbiausias projektų vertinimo aspektas. Darbo autorių nuomone, svarbu ne tik pasirinkti tinkamus ekspertus, tačiau nepasikliauti ekspertų „atsineštine“ kompetencija, bet nuosekliai juos supažindinti su srities kontekstais, jos plėtros tikslais, stebėsenos rezultatais bei rekomendacijomis. Taip pat svarstyti, kiek galima būtų sričių ekspertus įtraukti į srities stebėsenos vykdymą, taip pat rengti bendro pobūdžio ekspertinės kvalifikacijos kėlimo renginius, diskusijas, konferencijas.
3. Paraiškų svarstymo procesas. Rekomenduojame diskutuojant su ekspertais nustatyti optimalų paraiškų svarstymo ir sprendimų priėmimo procesą, ypač sprendžiant situacijas, kai finansuotinių paraiškų (surinkusių slenkstinį vertinimo balą) poreikis viršija finansavimo galimybes. Apsvarstyti galimybes

ekspertų diskusijoms, papildomų klausimų paraiškovams uždavimą, susitikimus su paraiškovais (*pitch session*), galimybę ekspertams matyti teikėjo anksčiau pateiktas paraiškas, įvykdytų projektų ataskaitas ir pan.

Atsižvelgdami į Aprašomojoje dalyje išsakytas pastabas ir tarptautinius vertinimo kriterijus, siūlytume projekto vertinimo kriterijus ir jų aprašus susieti, paliekant tris pagrindines vertinimo kryptis: **projekto kokybę, projekto dalyvių profesionalumą ir projekto vykdytojų vadybines kompetencijas.**

Svarbu atkreipti dėmesį, kad, vertinant projekto kokybę ir aktualumą, projektas **neprivalo atitikti visų apraše nurodytų kriterijaus sudedamųjų dalių**, nes, ypač siekiant šokio srities tvarumo, sričiai pateikiami projektai gali turėti visiškai priešingus tikslus (projektų finansavimu turi būti siekiama skatinti inovatyvumą ir užtikrinti jau esamų kokybiškų veiklų tęstinumą; meninio tyrimo projektas orientuotas į individualius ieškojimus, kai naujo šokio spektaklio pristatymas – į auditorijos pasiekiamumą; tolygiai srities raidai reikalinga tiek jaunųjų menininkų, tiek ir profesionalių, savo kūrybinio kelio apogėjų pasiekusių menininkų kūryba ir kt.). Ši informacija turi būti pristatyta tiek projektų teikėjams, tiek juos vertinantiems ekspertams.

Toliau pateikiame vieną iš galimų projekto vertinimo kriterijų ir jų aprašų lentelių. Matavimo vienetų vertinimo kriterijams siūlome netaikyti, nes visi kriterijai iš esmės yra kokybiniai.

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus sudėtinės dalys	Matavimo vienetas
1.	Projekto meninė vertė, jo aktualumas, inovatyvumas, originalumas bei svarba kultūros ar meno srities raidai	<p>Projektas yra aktualus – kritiškai atspindi, analizuoja, permąsto įvairius istorinius, politinius, ekonominius, socialinius, kultūrinius procesus. Taip pat daro įtaką, perkuria šių sociokultūrinių kontekstų raidą, siūlo / kuria naujas ateities vizijas bei galimybes, inicijuoja diskursus visuomenėje.</p> <p>Projektas yra originalus ir inovatyvus – tai naujos, originalios perspektyvos, kurios gali apimti tiek projekto idėją, tiek turinį, tiek kūrinio formą, jo sukūrimo būdus ar priemones, taip pat kūrinio pristatymo, viešinimo ar sklaidos būdus.</p> <p>Projektas užtikrina jau esamos profesionalios ir kokybiškos meninės kūrybos tęstinumą.</p> <p>Projektas daro įtaką kultūros ir / ar meno srities raidai, aktyvina ją bei užtikrina veiklų ir estetinių krypčių bei meninių požiūrių įvairovę, demokratiškumą.</p>	
2.	Projekte dalyvaujančių menininkų profesionalumas	<p>Numatyti profesionalūs dalyviai ir pagrįstos jų funkcijos projekte.</p> <p>Projekte dalyvaujantys menininkai yra šios srities profesionalai, kurių kūryba įdomi ir yra pastebėta ar įvertinta kitų šokio srities atstovų ir ekspertų.</p>	
3.	Projekto sąmatos tikslingumas ir projekto vadyba	<p>Projekto sąmatoje nurodytos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su projektu ir yra būtinos įgyvendinant jo tikslus ir uždavinius.</p> <p>Projekto vadovas ir komanda pasižymi kompetencija, gebančia užtikrinti profesionalų projekto įgyvendinimą.</p> <p>Numatytas aiškus veiklų įgyvendinimo planas ir tikslinga bei efektyvi sklaidos strategija.</p>	

Šokio srities projekto rodikliai

Projektų įgyvendinimo rodikliai yra pateikti Lietuvos kultūros tarybos rezultatų ataskaitoje. Projektų vykdytojai įpareigojami pateikti informaciją apie projekto tikslų ir uždavinių įgyvendinimą bei informaciją, susijusią su projekto kriterijais. Manome, jog ši ataskaitos dalis yra reikšmingiausia ir teikianti daugiausia informacijos apie projektų kokybę, nes projekto vykdytojai gali **pasirinkti kokybinius rodiklius, kurie yra susieti su projekto pobūdžiu ir specifika**. Yra sveikintina, jog projektų vykdytojai turi galimybę teikti pasiūlymus. Šios dalies informacija turi būti peržiūrima ir sisteminama, nes ji reikšminga srities plėtros stebėsenai.

Trečioje ataskaitos formos dalyje projektų vykdytojai turi pateikti kiekybinius rodiklius (statistiką), kurios rinkimo tikslai mums yra nežinomi. Ši informacija gali būti naudinga tik LKT finansavimo statistikai, bet ji tik labai iš dalies atspindi srities plėtros situaciją. Šių rodiklių nėra prašoma mums žinomose ataskaitų formose nė vienoje Šiaurės šalyje, kur ataskaitos yra gana trumpos ir orientuotos į įgyvendintų projekto tikslų ir biudžeto patikslinimą. Darbo autorių nuomone, projekto rezultatų rodiklių lentelė neturi būti plečiama, o gali būti ir supaprastinama, atsirenkant tik iš tiesų reikalingus statistinius rodiklius. Taip pat siūlytume patikslinti lankytojų skaičiaus rodiklį, įvedant salės (lankytojų vietų) užpildymo procento rodiklį, nes absoliutūs lankytojų skaičiai yra nelygintini dėl skirtingų scenų dydžių bei projektų specifikos.

Atkreiptinas dėmesys, jog, teikiant ataskaitą per 1 mėn. ar dar trumpesnę laikotarpį nuo jos įgyvendinimo, neįmanoma aprašyti ir pateikti visų projekto rezultatų. Per tokį laikotarpį projekto rezultatai išryškėja tik iš dalies, ypač naujų spektaklių atveju: dauguma recenzijų ir kritikų atsiliepimų pasirodo gerokai vėliau tiek dėl leidinių periodiškumo, tiek dėl to, jog dažnai spektakliai recenzuojami ne po premjeros; dar nėra informacijos apie apdovanojimus bei kvietimus į gastroles. Šie projekto efektai gali išsitęsti net per kelerius metus. Dar sunkiau iš karto po projekto įvertinti poveikį meno srities raidai bei projekto išliekamąją vertę. Todėl manome, jog srities stebėsenai reikalingi duomenys turi būti renkami centralizuotai, ne projektų vykdytojų sąskaita. Aprašomojoje darbo dalyje aptarėme administracinę stebėsenos našumą ir jos proporcingumą.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Projekto tikslų įgyvendinimas	Projekto tikslų įgyvendinimo įvertinimas, informacija apie projekto veiklas, projekto poveikio įvertinimas.	Kokybinis
2.	Projekto finansiniai rezultatai	Panaudotas partnerių, rėmėjų indėlis, pajamos (jei taikytina).	Eur
3.	Lankytojai	Lankytojų skaičius, salės vietų užpildymo procentas (jei taikytina).	Sk. / %
4.	Dalyviai	Projekte dalyvavę kūrėjai, atlikėjai, organizatoriai, savanoriai ir kt.	Sk.
5.	Sukurti kultūros produktai, paslaugos ir kt.	Pagal projekto pobūdį (sukurtų naujų kūrinių skaičius, nenaujų kūrinių parodymų skaičius ir kt.).	Sk.
6.	Veiklų įgyvendinimo vieta (-os)	Šalis, miestas	

Reziumuodami norime pacituoti Aprašomojoje dalyje aptarto tyrimo „Viešojo sektoriaus kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų nustatymas“ išvadą, jog **pati naudingiausia informacija, vertinant paslaugų kokybę, yra specialistų atsiliepimai bei darbuotojų tiesioginis dalyvavimas veiklose**, siūlome vykdant projektų kokybės bei srities plėtros stebėseną mažiau naudoti skaičiais ir tekstais, o gerokai daugiau – gyvu kultūros ir meno patyrimu.

Kultūra^τ

www.kulturostyrimai.lt